

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YAKINÇAĞ TARİHİ BİLİM DALI

HARİCİYE TEŞRİFATÇILIĞI DEFTERİ
(1846-1880)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman:
Doç. Dr. Mahir AYDIN

Hazırlayan:
İlknur (YILDIZ) ÖRENÇ

İstanbul-1998

İLT
E
33

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YAKINÇAĞ TARİHİ BİLİM DALI

HARİCİYE TEŞRİFATÇILIĞI DEFTERİ
(1846-1880)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman:
Doç. Dr. Mahir AYDIN

Hazırlayan:
İlknur (YILDIZ) ÖRENÇ

İstanbul-1998

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	I-II
KISALTMALAR.....	III
GİRİŞ.....	1-16
METİN.....	17-91
BİBLİYOGRAFYA.....	92-93

ÖNSÖZ

Bir devletin merâsim kaideleri ve protokol usulleri, o devletin zihniyetini ortaya koyması açısından olduğu gibi, teşkilâtını, müessese ve memurlarının yerini belirleme hususunda da oldukça aydınlatıcı ve önemlidir. Bu yüzden teşrifât müessesesinin işleyişinin kaynaklarıyla ortaya konulması hiç şüphesiz önem taşımaktadır.

Bu telakki doğrultusunda neşre hazırladığımız Hâriciye Teşrifâtçılığı Defteri, özellikle Sultan II. Mahmud ile başlayıp Tanzimât süreciyle yoğunluk kazanan Avrupâî etkilerin yaşandığı dönemde, Osmanlı Devleti'ne çeşitli vesilelerle gelen misâfirlere uygulanan protokol ve merâsimler ile, Hâriciye'yi ilgilendiren hususları, ayrıntılarıyla ortaya koyarak, teşrifât kurumunun işleyişi hakkında önemli bilgiler vermektedir.

Defterin İstanbul Üniversitesi Kütüphânesi'nde 8894 numarada tesbit ettiğimiz tek nüshası, temiz rik'a yazıyla kaleme alınmış olup, müellifi ve eserin yazılış tarihi hakkında hiç bir bilgi yer almamaktadır.

Ancak, defterde tarihlendirilmiş olan vak'aların, Hâriciye Teşrifâtçılığı müessesesinin teşkil tarihinden itibaren gerek memur (1846-1876) ve gerekse nâzır olarak (1876-1880) uzun müddet vazîfe yapan Kâmil Bey'in görev süresiyle aynı periyodu tâkib etmesi, defterin ya bu şahıs eliyle veya onun etkisiyle kaleme alındığı düşüncesini akla getirmektedir.

Diğer taraftan, Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde müsvedde halinde tesbit ettiğimiz ve hemen hemen aynı tarihleri taşıyan (1264-1295) Hâriciyye Teşrifâtçılığı'na ait bir defterin (*Sadâret Defterleri*, Nr., 367) varlığı, ikisi arasında bir bağlantı kurulmasına imkân vermektedir. Ancak bu defterde dâhili bazı merâsimlerin de yer alması ve fihristteki bir çok merâsimin, defterin içinde kaydedilmemiş olması, tereddüte sebep olmaktadır. Bununla beraber, oldukça düzensiz tutulmuş bu defter ile neştettiğimiz defter arasında merâsim programı bağlamında önemli benzerliklere rastlamaktayız.

Osmanlı Teşrifâtçılığı hakkında, Giriş kısmında değineceğimiz Osmanlı müellifleri tarafından ve Teşrifât Kalemî'nde kaleme alınan eserler yanı sıra, günümüzde de bu konudaki ciddî çalışmaların çoğaldığını görmekteyiz. Nitekim, hem Master ve hem de Doktora çalışmalarında müstakil olarak bu konuyu ele alan ve çalışmamıza da önemli katkıları bulunan Filiz (Çalışkan) KARACA'yı burada zikretmek yerinde olcaktır. *Osmanlı Devletinde Teşrifat*

Kalemi ve Teşrifâtçılık (İstanbul 1989) adlı Yüksek Lisans teziyle klasik dönem Osmanlı teşrifât müessesini değerlendiren ve *Tanzîmât Devri ve Sonrasında Osmanlı Teşrifât Müessesesi* (İstanbul 1997) isimli Doktora çalışmasıyla da yakın dönemde bu kurumun yaşadığı değişimi ele alan KARACA, teşrifât müessesesinin işleyişi hakkında oldukça önemli bilgileri ortaya koymuştur. Yine bu konuda istifade ettiğimiz Mübahat S. KÜTÜKOĞLU tarafından kaleme alınan iki makale ("XVIII. Yüzyılda Osmanlı Devletinde Fevkalade Elçilerin Ağırlanması" *Türk Kültürü Araştırmaları Dergisi*, sa. XXVII/1-2 (Ankara 1989; "Son Devir Osmanlı Resmî Ziyâfetleri", *Hakkı Dursun Yıldız Armağanı*. (Ankara 1995)), ile İsmail Hakkı UZUNÇARŞILI'nın *Osmanlı Devletinin Merkez ve Bahriye Teşkilatı*, Türk Tarih Kurumu, (Ankara 1988) ve Ali AKYILDIZ'ın *Tanzîmât Dönemi Osmanlı Merkez Teşkilatında Reform (1836-1856)*, (İstanbul 1993) isimli eserleri, Teşrifâtçılıkla ilgili önemli bilgiler vermektedir.

Çalışmamızın, özellikle Hâriciye Teşrifâtçılığı müessesesinin işleyişi hakkında daha ayrıntılı çalışmak isteyenlere faydalı olacağı ümidini taşımaktayız.

Son olarak, muhtevâsı itibariyle bir çok Avrupalı'ya ait ismin yer aldığı tezimizde, bazı okuma zorlukları yaşanmış olup, tereddüte düşülen durumlarda, orijinal metnin ekte verilmesi suretiyle, değerlendirmenin okuyucuya bırakılması tercih edilmiştir. Ayrıca transkripsiyon metninde sayfa numaraları köşeli parantez içerisinde ilgili sayfanın bitimine konulmuştur.

Beni böyle bir çalışmaya teşvik eden sayın hocam Doç. Dr. Mahir AYDIN'a çalışmam esnasında gösterdiği alâkadan dolayı teşekkürlerimi sunmayı bir vazîfe addederim. Ayrıca, yaptığı katkılardan dolayı sayın Y.Doç. Dr. Mehmet Ali BEYHAN'a teşekkür ederim.

İlknur (Yıldız) ÖRENÇ

KISALTMALAR

A.TŞF	: Bâb-1 Asâfî Teşrifât Kalemi
bkz.	: Bakınız
c.	: Cilt
DİA.	: Diyanet İslam Ansiklopedisi
Ed. Fak.	: Edebiyat Fakültesi
İ.	: İrâde
İ.Dah.	: İrâde Dâhiliye
H.	: Hicri
İ.Har.	: İrâde Hâriciye
İ.Ü.	: İstanbul Üniversitesi
m.	: Metre
Nr.	: Numara
Neşr.	: Neşreden
s.	: Sayfa
sa.	: Sayı
TD.	: Tarih Dergisi
TKAD	: Türk Kültürü Araştırmaları Dergisi
TTK.	: Türk Tarih Kurumu
vs.	: Ve sâire
Yay.	: Yayınları

GİRİŞ

Devletlerin gerek birbirleriyle olan münasebetleri ve gerekse kendi içlerindeki düzenini bir ahenk içerisinde yürütebilmeleri, zamanla bazı kuralların ortaya çıkmasını zorunlu hale getirmiştir. Kurallar oluşunca da bunların uygulanması için bir memura, hatta bir kuruma ihtiyaç duyulmuştur.

Varlığı XVI. yüzyılda tesbit edilebilen Osmanlı teşrifât müessesesi, işlevini devletin yıkılışına kadar sürdürmüştür. Hiç şüphesiz tesîsi sırasındaki vazîfeleri, zaman içerisinde, önemli değişikliklere uğramıştır.

Neşre hazırladığımız *Hâriciyye Teşrifâtçılığı* ile ilgili defterin metnine geçmeden önce, gerek klasik dönemde ve gerekse Tanzimât sürecinde Osmanlı Teşrifâtçılığının geçirdiği evreler ile özellikle Hâriciyye Teşrifâtçılığı müessesesinin oluşumu hakkında, ana hatlarıyla bilgi vermenin, defterin değerlendirilmesinde yarar sağlayacağı kanaatini taşımaktayız.

Teşrifât Arapça *şeref* kökünden türetilmiş *teşrif* masdarının çoğul halidir. Teşrif ise şereflelendirmek, şeref vermek manasını taşımaktadır. Teşrifât da devlete ait çeşitli toplantı ve törenlerin şeklini, katılanların tertîblerini ifade etmektedir¹.

Daha sade bir yönetimin olduğu kuruluş döneminde genellikle devletin işleyişindeki ahengi sağlamak kaygısıyla uygulanan teşrifât kuralları, yerini, devletin ihtişamının artışı ile birlikte, ilk dönem telakkisinin aksine, oldukça şâshaalî merâsımlere bıraktığı anlaşılmaktadır².

Osmanlı teşrifât müessesesinin XVII. yüzyıl sonlarına kadar geçirdiği değişimde kendisinden önceki İslam ve Türk devletlerinin etkisinde kalıp, bazı izleri taşıdığı bilinmektedir³.

¹ M. Zeki Pakalın, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, İstanbul 1983, c.III, s.477.

² İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Osmanlı Devletinin Merkez ve Bahriye Teşkilâtı*, Türk Tarih Kurumu Yayınları (TTK), Ankara 1988, s.289.

³ Filiz Karaca, *Tanzimât Dönemi ve Sonrasında Osmanlı Teşrifât Müessesesi*, İstanbul 1997 (İstanbul Üniversitesi (İ.Ü.) Sosyal Bilimler Enstitüsü basılmamış Doktora Tezi), s.19. Emevi ve Abbasiler'den itibaren çeşitli İslam Devletleri'nde görülen *Hâcib* adlı memurun bazı teşrifât usullerinin tesbitinde görev aldığı bilinmektedir. Büyük Selçuklular'da da *Hâcib-i Dergah* adını alan memur, saray içerisindeki bazı teşrifât usullerinin tatbikinden mes'uldü. Gaznelilerde ise teşrifât işlerine *Resuldâr*

Diğer taraftan, Osmanlı Devleti'nde kuruluş yılları ardından devletin büyümesi ile birlikte teşrifâtla alakalı işlerin devletin çeşitli memuriyetleri kanalıyla yürütüldüğünü görmekteyiz. İlk dönemlerde merâsimlerle ilgilenen ve sırf bu hususda vazîfeli memuriyete rastlanmamaktadır. Nitekim, teşrifât kanunları hususundaki sorumluluk *Nişancı*'nın üzerinde iken, pratikte teşrifâtın yürütülmesindeki hizmetlerde daha ziyâde *Çavuşbaşı* ve *Kapıcılar kethüdası*'nın ve bunların da idareleri altında bulunan *çavuş* ve *kapıcıların* görev aldığı bilinmektedir⁴.

Osmanlı'da bürokratik işlerin başı durumlardaki *Nişancı*, henüz XVII. yüzyıl sonlarında teşkilât ve müessesese kanunlarından ayrı düşünülmeyen, teşrifât kaidelerinin derlenmesi ve muhafazasıyla görevliydi. *Nişancı*, sorumluluğu dahilindeki kanunları, *kanun-nâmeler* şeklinde toparlayarak, gerektiğinde başvurulacak biçimde Divân-ı Hümâyûn'da hazır bulundururdu⁵.

Devletin teşkilâtı ile ilgili kanunlarından ayrı olmak üzere teşrifâtı ilgilendiren kanunların, hepsi olmasa da önemli bir kısmını bir arada bulunduran kanun-nâmelerin, Sultan II. Mehmed devrinde ortaya çıktığını görmekteyiz. Nitekim, Sultanın emri ile zamanın *Nişancısı* Leysî-zâde Mehmed Efendi, *Fatih Kanun-nâmesi*'ni vücûda getirmiştir. Böylece, ana hatlarıyla teşrifât kuralları ortaya çıkmıştır⁶.

memur edilmişti. Anadolu Selçukluları, Memlûklüler ve İlhanlılarda en yüksek mevkilere kadar gelebilen *Emîr-i Meclis* denilen görevli teşrifâtçılık yapardı (Bkz. İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Osmanlı Devleti Teşkilatına Medhal*, TTK, Ankara 1988, s.82, 336; Filiz Çalışkan, *Osmanlı Devletinde Teşrifât Kalemi ve Teşrifâtçılık*, İstanbul 1989 (İ.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü basılmamış Yüksek Lisans Tezi), s.2-3). Anadolu Selçukluları'nda bundan başka Cuma günleri hükümdarların namazdan çıkışı sonrası yapılan merâsimi idâre eden *Emir-i Mahfil* ünvanlı görevli bulunuyordu. İlhanlılar'da askerî teşrifât işlerine ise *Yasavul* denilen memur bakıyordu (Bkz. İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Aynı eser*, s.75, 83, 228-229). Diğer taraftan, Selçuklular'la beraber diğer bazı İslam Devletleri'nde teşrifât işlerine bakan *Devetdâr* isimli bir memuriyet teşekkül etmişti (Ayrıca bkz. Filiz Karaca, *Tanzimât Dönemi...*, 9-17).

⁴ Filiz Karaca, *Aynı Tez*, s.17.

⁵ Daha fazla malumat için bkz. İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Menkez*, s.214-227.; Nitekim müderrislikten *Nişancı* atanan ve 1464-1477 tarihleri arasında uzun müddet görev yaptıktan sonra Veziriazâm olan Karamânî Mehmed Paşa'nın *Fatih Kanun-nâmesi*'nin hazırlanışında önemli etkisi olmuştu. Aynı şekilde, Reisülküttâplık'tan *Nişancı*lığa geçen ve 1534-1556 ve 1566-1567 senelerinde bu görevi sürdüren Koca *Nişancı* Celâl-zâde Mustafa Çelebi de Kanunî Sultan Süleyman Devri kanunlarının teşkil ve tedvinindeki çalışmalarıyla bilinmektedir

⁶ Bu hususda daha fazla malumât için bkz. Abdülkadir Özcan, "Fatih'in Teşkilât Kanunnâmesi ve Nizâm-ı Alem için kardeş Katli Meselesi", *İ.Ü. Edebiyat Fakültesi (Ed.Fak.) Tarih Dergisi (TD)*, sa.33 (1982), s.7-56. *Fatih Kanun-nâmesi*'nden sonra *Nişancıların* ortaya koyduğu yeni kanunların temelinde bu kanun-nâmeye sadık kaldıkları, ancak, bunu açıklayıcı ve yeni bazı şartlar dolayısıyla tamamlayıcı nitelikte ve bir kısmı da tamamen yeni kuralları içermekteydi. Fakat, zaman içerisinde *Fatih*

Diğer taraftan, gerek Fatih ve gerekse sonraki devirlerde tedvîn edilmiş kanun-nâmelerde teşrifât ile ilgili bilgilerin idâri yapıyı doğrudan ilgilendiren bazı temel kaidelerle sınırlı kaldığı görülmektedir. Bunlarda törenlerin ayrıntılarına fazlaca yer verilmemiştir.

Ancak, XVI. asrın ortalarından itibaren hissedilmeye başlanıp, XVII. asırda artık iyice belirginleşen teşkilâtteki aksama ve bozulmalar ve özellikle Sultan İbrahim ve IV. Mehmed devirlerinde yaşanan yönetim karmaşası, bunu gidermek maksadıyla bir çok eserin yazılmasına neden olmuştur. Devlete bir düzen verme maksadıyla kaleme alınan bu teşkilât eserlerinde teşrifâta dair bölümler de yer almıştır.

XVII. asır sonlarında yoğunluk kazandığı gözlenen be eserler genellikle şahsî uğraşların bir ürünü olup, resmî karakter taşımamaktaydı⁷. Ancak, bu asrın bitimine doğru teşkilata ait eserlerin sayısı arttıkça içerik bakımından da değişikliğe uğradığı görülmektedir. Nitekim, merâsimler daha ayrıntılı ele alınmakla kalınmayıp, bir müddet sonra ortaya çıkacak olan, *Teşrifât Defterleri* üslûbuna yakın bir görüntü kazanmıştır⁸.

Teşrifât açısından oldukça önemli bir eser olan ve IV. Mehmed zamanı Sadrazâmlarından Merzifonlu Kara Mustafa Paşa (1676-1683)'nın talimâtı üzerine, Nişancılık vazîfesini yürüten Abdurrahman Paşa'nın kaleme aldığı kanun-nâmesidir. *Tevkiî Abdurrahman Paşa Kanun-nâmesi* olarak bilinen bu kanun mecmuâsı, doğrudan merâsimleri konu almış ilk müstakil teşrifât mecmuası niteliğini de taşımaktadır. Diğer yandan bu eser, Nişancının sorumluluğu dâhilindeki kanunlardan hangilerinin teşrifâta bırakıldığını belirlemiş ve teşkilât defterlerinin içeriğine de etki etmişti.

Şurasını ifade etmek gerekir ki, gerek Abdurrahman Paşa Kanun-nâmesi'nden yaklaşık yirmi sene sonra telif edilmiş, XVII. asır sonları ile XVIII. asır başlarına ait bazı merâsim olaylarını da kapsayan ve resmî olmasa da

Kanun-namesi değişmemiş, sadece geliştirilmiştir (Bkz., Abdülkadir Özcan, Aynı Makale, 28-29).

⁷ Filiz Karaca, *Tanzimât Dönemi...*, s. 24-25. Bu tür eserlerden ilki 1539-1541 tarihleri arasında Sadrazamlık yapmış olan Lütü Paşa'ya ait olan *Asâf-name*'dir. Esasında Sadrazâmlar için kaleme alınan bu eserde teşrifât ile ilgili kaideler de yer bulmuştur (Daha fazla malumat için bkz. Mehmet İpşirli, "Asafnâme", *Diyanet İslam Ansiklopedisi (DİA)*, c.III (1991), s.456). Koçi Bey'in kaleme alıp, IV. Mehmed ve Sultan İbrahim'e takdim ettiği risale ve arzlarda da teşrifât bahsinin geçtiği bilinmektedir (Bkz. Filiz Karaca, *Aynı Tez*, s.25).

⁸ Bu özellikleri içeren eserlerden biri Hazerfen Hüseyin Efendi tarafından kaleme alınan *Telhisü'l-beyân fî Kavânîn-i Al-i Osmân*'dır. Diğerleri ise *Eyyubî Efendi Kanunnâmesi* ve müellifi bilinmeyen *Rabîta-i Asitâne*'dir (Bkz. Filiz Karaca, *Aynı Tez*, s.26).

kaynakları arasında Teşrifât Kalemi evrâkı da bulunan Mehmed b. Ahmed'in *DeFTER-i Teşrifât* adlı eserinin, bu kanun-nâme ile temelde aynı özellikleri taşıdığı görülmektedir.

Teşrifât bahsi bulunan son bir eser ise Ni'metî Ahmed Efendi *Kanun-nâmesi*'dir Biraz sonra ele alacağımız üzere, müstakil olarak oluşturulan Teşrifât Kalemi'nin mâliye ile ilgili görevlerini terkedip, merâsimlerle alakalı vazîfeleri üstlenmeye başladığı dönemde yirmi sekiz yıldan fazla teşrifâtçılık hizmetinde bulunan Ni'metî Efendi'nin kaleme aldığı kanun-nâmenin Abdurrahman Paşa'nın kanun-namesiyle çok yakın içeriği olduğu görülmektedir⁹.

Şu ana kadar da anlaşılabileceği gibi, bilhassa XVII. asır bitimine doğru teşrifât usul ve kurallarının ayrıntılı bir biçimde kaleme alınması ihtiyacı hissedilmiş ve bunun sonucu olarak ilk müstakil teşrifât mecmuası Sadrâzam'ın talimâtı ile kanun-nâme şeklinde, Nişancının eliyle, ortaya konmuştur. Bunu tâkib eden yıllarda da bu ihtiyacı gidermek için merâsim vak'alarının yazılması görevi, Osmanlı mâliyesi bünyesinde teşekkül etmiş olan ve yavaş yavaş mâliye ile ilgili görevlerini terk eden *Teşrifât Kalemi*'ne devr edilmiştir¹⁰.

Nişancıdan başka protokolle ilgili olan ve Sultan-zâdelerden tay'in edildikleri görülen Kapıcılar kûthüdası ve Çavuşbaşı Ağa Divân-ı Hümâyûn toplantılarında ve sarayda hazır bulunurlar ve merâsim safhalarını tâkib ederek bir muamelâtın bittiğini veya başlamaya hazır olduğunu asâlarıyla işâret etmek suretiyle törenlerin düzeni sağlarlardı. Ayrıca Divâna gelenleri karşılar, gidenleri de yol göstermek suretiyle uğurlarlardı. Bunun yanı sıra kapıcıların merâsimler esnasında da düzeni temin edici bazı görevleri üstlendikleri görülmektedir. Elçilerin kollarına girerek arza götürülmesi ile arz esnasında yanında bulunmakla görevli olan kapıcıların zaman zaman elçilerin mihmandârlıklarına tay'in edildikleri ve Sadrâzam adına Divân'da hatırlarını sormakla vazîfelendirildikleri de bilinmektedir. Elçilerin hediyelerinin sunulmak üzere taşınıp hazırlanması ve Hazîne'ye teslimi de kapıcıların görevleri arasındaydı. Teşrifâtçının merâsimlerle ilgili kanunlarda yetkili hale gelişinden sonra da, Kapıcılar kethüdâsının bu görevi devam ettirdiği görülmektedir. Nitekim, II. Mahmud saltanatına kadar elçilerin Pâdişâhla görüşmeleri, arz esnasında gerçekleşir ve teşrifâtçı bu kabûllerde yer almazdı.

Aşağıda da göreceğimiz üzere XVII. yüzyılın bitiminde, fonksiyonu

⁹ İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Merkez*, s.218.

¹⁰ Tevkî Abdurrahman Paşa'nın kanunnâmesinin 1676-1677'lerde tedvîn edilmiş olduğu gözönüne alınacak olursa, Teşrifât Kalemi'nin teşrifât ile ilgili konularda aktif hale gelişinin bundan sonra olabileceği ihtimâli akla gelmektedir (Bkz. Filiz Karaca, *Tanzimât Dönemi...*, s.28)

değişikliğe uğrayarak, bir protokol kurumu haline gelişi esnasında Teşrifât Kalemi'ne verilen görevler, daha ziyâde Nişancının yükümlülüğündeki muâmeleleri kapsamaktaydı. Kapıcılar kethüdası ve Çavuşbaşı'ya ait vazîfelerin bu kalemde toplanması ise zaman içerisinde olmuştur. Bu geçiş gerçek manâda Tanzimât sonrası (1839) süreçte tamamlanmıştır. Bu memurların teşrifâtdaki etkisi XVIII. yüzyıl boyunca devam etmiş, XIX. yüzyılda ise önemli değişikliklere uğramıştır¹¹.

Osmanlı Devleti'nde XVI. asır başlarından itibaren bilinen Teşrifât Kalemi, XVIII. asır sonlarına kadar *Şikk-ı evvel Defterdarlığı*'na bağlı mâli bir müessese olarak var olmuştur¹². Teşrifâtî/Teşrifâtçı adlı bir Hazîne Kâtibi'ne ise ilk defa II.Beyazıt devrine ait defterlerde tesâdüf edilmiştir¹³.

Teşrifât Kalemi'ne XVII. yüzyılın son çeyreğinde verilen yeni görev, merâsimlerin Nişancı sorumluluğundaki kısmıyla ilgili olduğunu görmüştük. Nişancının yaptığı iş o günün şartları ve ihtiyaçları neticesinde merâsim vekâyînin zabtı şeklinde düşünülerek, teşrifâtçıya verilmiştir. Diğer taraftan Nişancı'dan nakledilen işler sadece tören konularıyla sınırlı kalmayıp, Teşrifât Kalemi'nin Başdefterdârlığa bağlı olduğu dönemde, kayıtlarını tuttuğu ödemelerin (ihsan, in'am gibi) muhafazası görevi de teşrifâta verilmiştir¹⁴.

Teşrifâtçının XVII. asrın son çeyreğinde uğradığı değişim devam ederek, Teşrifât Kalemi'nin mâlî açıdan üstlendiği sorumluluklar diğer mâliye kalemlerine kaydırılmıştır. Bu durum karşısında *Devetdârlık-ı Divân-ı Hümâyûn* görevini de ek olarak üstlenen teşrifâtî, diğer yandan da merâsimlerle ilgili işlere bakmaya başlamıştır. Ancak bu dönemde yine Baş-defterdârlık bünyesinde faaliyetlerini sürdürmekteydiler. Divân-ı hümâyûn önemini kaybedip, işlerin Babîâli'ye kayışıyla teşrifâtçının da buraya nakli mümkün olabilmiştir. Bu değişim ile teşrifâtçının bürokrasideki etkisi oldukça artış göstermiştir¹⁵.

Kazandığı öneme paralel olarak Teşrifât Kalemi'nin personelinin de arttığı görülmektedir. Kalemın şefi konumundaki Teşrifâtî'den sonra kıdem sırasıyla muâvin olarak *Teşrifât Kesedârı*, *Teşrifât Halifesi*, *Kaftancıbaşı* ve *Teşrifât Kesedârı Yamağı* gelmekteydi. Teşrifâçının muâvini pozisyonunda olan

¹¹ Daha fazla malumat için bkz. Filiz Karaca, *TanzimâtDönemi...*, s.36-116.

¹² İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Merkez*, s.59; Filiz Çalışkan, *Osmanlı Devletinde...*s.5.

¹³ Filiz Karaca, *Aynı Tez*, s.36.

¹⁴ Filiz Karaca, *Aynı Tez*, s.29,32,63-64.

¹⁵ İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Merkez*, s.64; Filiz Çalışkan, *Aynı Tez*, s.14; Filiz Karaca, *Aynı Tez*, s.63-66.

Teşrifât Halifesi veya Kalfası ve Kesedârın en önemli vazîfesi, Saray ve devletin sâir merâsimlerinin tekmil sicillerini muhafaza etmektir. Kaftancıbaşı ise Pâdişâh veya Sadrazâm'ın huzûrlarına kabûl edilecek olanlara giydirilecek hil'atleri korumak ve gerektiğinde kullanıma sunmaktır. En son olarak, kalemde *Teşrifât Şagirtleri* ismiyle bazı kâtipler yer alıp, bunlar, görevden ayrılma olduğunda *Kesedâr Yamağı* atanırlardı¹⁶.

Yukarıda kısaca ele aldığımız değişim dönemiyle beraber müstakil olarak *Teşrifât Defterleri*'nin de ortaya çıkışı mümkün olabilmektedir. Bu defterler, Teşrifât Kalemî'nde icra olunan merâsimlere dair tutulan evrâkın, sonradan kaydedildiği defterlerdi.

Teşriât Kalemî'nde *Yevmî*, *Mufasssal* ve *Müteferrik* defterlerin tutulduğu bilinmektedir.

Yevmiye defterleri gün ve tarih sırasıyla tutulan defterler olup, Pâdişâhın huzûruna çıkan şahısların isimleri, giydikleri hil'atlerin türleri, kürk masrafları ve ziyâfetler dolayısıyla yapılan giderler, elçilerin kabûlleri sırasındaki tertîb ve masraflar, divan toplantıları zamanlarında bulunan üyelerin isimleri ve diğer bütün merâsimler, özet olarak, burada yer almıştır. Bu defterlere *Teşrifât Yevmiyye Defterleri* denilmekteydi.

Kalemde bundan başka bir de sadece teşrifâta ait *Mufasssal Defterler* tutulmaktaydı. Bunda mesela, Pâdişâhın cülûsunda yapılacak merâsim, başından sonuna kadar, ayrıntılı olarak yazılı idi. Ayrıca sefir kabûlü, bayram tebrikleri, mevlûd alayı, kılıç alayı, surre alayı, Pâdişâh ve Sultan ve Kadın Efendilerin cenâze alayı, Sadrazam, Kaymakam ve Reisülküttap, Kazasker ve Nişancı'ya ait teşrifât kanunları, Divân merâsimi ve ulûfe ve arz divânları ve sâire inceden inceye yazılmıştı.

Bu iki defterin dışında giydirilen hil'atlerin cins ve miktârlarını gösteren defterler ile teşrifâta bağlı Tahvil Defteri, Bîrun Hazînesi için satın alınan kumaşlarla hil'atlerin defteri, in'am, hil'at defterleri, ziyâret masraf defterleri, samur muhâsebesi defteri ve sâir isimler altında bir kısım defterler mevcuttu.

Teşrifât Defterleri'nin eski tarihlileri hazînede muhafaza edilir, gerektiğinde veya bir tereddüd ortaya çıktığında, bunlara müracaat edilirdi¹⁷.

¹⁶ İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Merkez*, s.59.

¹⁷ İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Merkez*, s.39-60. Daha fazla malumat için ayrıca bkz. Filiz Çalışkan, *Osmanlı Devletinde...*, s.67-71, 125, 129-131.

Teşrifât kuralları örfî kanunlar gibi Pâdişâhın iradesiyle kesinlik kazanmaktaydı. Pâdişâhın tasdikinden geçip kural halini alan usûller Sadrazâm'ın buyrultusu ile uygulanmak üzere teşrifâta kaydedilirdi. Bu defterlerin bir nüshası gerektiğinde müracaat için Pâdişâhın yanında bulundurulurdu.

XVII. yüzyıldaki değişimlerle ortaya çıktığını belirttiğimiz müstakil teşrifât defterlerinden ilki Mehmed b. Ahmed'in eseri olan *Defter-i Teşrifât*' dır. Bundan sonra Es-Seyyid Es'ad Efendi'nin teşrifâtçılığı döneminde *Yevmî Teşrifât Vekayi* ' Defteri belirlenmektedir.

XVII. ortalarına gelindiğinde hadiseleri muhtevî bu defterlerin yapılacak törenlerin şeklinin belirlenmesinde müracaat için çok faydalı olmadığı görülmüştür. Bu yüzden Nâ'ilî Abdullah Paşa'dan bütün kuralları kapsayan bir eser yazması istenmiştir. Sonuçta *Mukaddime-i Kavânin-i Teşrifât* adlı eser vücûda gelmiştir.

Nâ'ilî Paşa'dan sonra bir müddet aksayan vekâyî yazımı uzun süre sonra Rikab Teşrifâtçılığı hizmetine getirilen Mustafa Münif Efendi'nin şahsî gayretleri sonucu *Defter-i Teşrifât* isimli bir eser kaleme alışıyla yeniden öneme kavuşmuştur.

Ayrıca Teşrifât Kalemî Kesedârlığı'na atanan Sahhaflar Şeyhi-zâde Es'ad Efendi'nin telifi olan *Teşrifât-ı Kâdime* ise umûmî nitelikte bir teşrifât mecmuâsı görüntüsü vermektedir¹⁸.

Son olarak XVIII. yüzyıla gelindiğinde Teşrifât Kalemî'nde bütün hadiselerin günlük olarak (yevmî) ve ayrıntılarıyla kaydedildiği tek defter tutulmuştur. Ancak zamanla bu usûl gevşemeye başlamış ve kayıtlar düzensizleşmiştir.

Teşrifâtçıların özellikle merâsimleri iyi bilmeleri ve bir yanlışlığa mahal kalmadan bunu uygulamaları gerekmektedir. Bu hususda yapacakları bir hata bazen kendilerinin hayatlarını kaybetme tehlikesini dahi ortaya çıkarıyordu¹⁹.

Teşrifâtçının merâsimlerdeki görevi programın hazırlanmasıyla başlamaktaydı. Merâsim programları teşrifâtî tarafından eski kayıtların tedkiki ile

¹⁸ Filiz Çalışkan, *Osmanlı Devletinde...*, s.67-71; Filiz Karaca, *Tanzîmât Dönemi...*, s.72-75.

¹⁹ İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Merkez*, s.63; Mübahat S. Kütükoğlu, "Son Devir Osmanlı Resmî Ziyâfetleri", *Prof.Dr. Hakkı Dursun Yıldız Armağanı*, TTK . Ankara 1995, s.369.

hazırlanan taslağın Sadrazâmın takrîri ile Pâdişâha sunularak onayının alınması neticesi yürürlük kazanmaktaydı. Programda yapılan değişiklikler bir sonraki törenlere emsal olması açısından, Teşrifât Defterine kaydedilirdi.

Teşrifâtçı merâsim esnasında her şeyin düzenli gelişmesi için çalışır ve her aşamayı dikkatle tâkib ederdi. Geçiş merâsimleri gibi kalabalık törenlerde tertîbi ve düzeni sağlamak, hil'at, atıyye ve avâid listelerini okumak veya verilmesini kontrol etmek de görevleri arasındaydı²⁰.

Osmanlı teşrifâtçılığı açısından ikinci ve köklü değişim süreci Tanzimât dönemi olmuştur. Sultan II. Mahmud devrinden itibaren teşkilâtteki bazı yenilikler çeşitli protokol kurallarını doğrudan etkilemiştir. Zira bu dönemde hayatın her safhasındaki değişim ve yenilikler doğal olarak merâsim tertîbâtına da yansımıştır.

Bizzat Pâdişâhın yakından tâkib edip, müdahil olduğu yeniliklere model olarak Batılı uygulamalar seçilmiş ve özellikle devletler arası ilişkilerle ilgili teşrifât kurallarının belirlenmesinde doğrudan Avrupa'daki emsali dikkate alınmıştır²¹.

II. Mahmud kendisinden önce Teşrifâtî-i Divân-ı Hümâyûn haricinde başka memuriyetlerce de yürütülen protokol işlerini, Teşrifâtî-i Divân-ı Hümâyûn'da toplamayı tercih etmiştir. Devam eden bu tür uygulamalar neticesi, Tanzimâtın ilanı sonrasında teşrifât müessesesinin sayısında da bir artışın olduğu görülmektedir. II. Meşrutiyet (1908)den sonra ise *Teşrifât-ı Umûmiyye Dâiresi* kurulmuş ve Teşrifâtçılık tekrar tek çatı altında toplanmıştır.

XIX. yüzyılda ayrıca, *Askeriyye*, *Bahriyye* ve yine II. Meşrutiyet sonrasında ortaya çıkan *İlmiyye* teşrifâtçılıkları gibi birimler teşekkül etmiştir. Ancak bunlar, husûsi teşkilâta ve kadroya sahip birer müessese olmayıp, ilgili sınıftan bir görevliye ek vazîfe şeklinde verilmiştir.

Esasında XVIII. yüzyılda görev sahası genişlemekle beraber Tanzimât dönemine kadar bir tek teşrifâtçı idâresindeki kurum, bütün teşrifât işlerini bünyesinde toplayabilmiş değildi. Nitekim, daha önce de değindiğimiz üzere, elçilerle ilgili teşrifâtçılık kurallarının kayıtlarını tutmak teşrifâtîye ait olmakla beraber, bu hizmetler Çavuşbaşı, Kapıcılar kethüdası, Kapıcıbaşılar ve

²⁰ Filiz Çalışkan, *Osmanlı Devletinde...*, s.82-87; Filiz Karaca, *Tanzimât Dönemi...*, s.87-90.

²¹ Almanya, Avusturya, İngiltere, Rusya, Fransa ve bazen de İtalya protokol kaideleri örnek alınan ülkelerdir (Bkz. Filiz Karaca, *Tanzimât Dönemi...*, s.232-234).

diğer alt görevlilerce yürütölmekteydi.

Osmanlı Devletine gelen elçilerin veya yabancı misâfirlerin hizmetlerinin görölebilmesi için lisan bilmek gerektiğinden zaman zaman Çavuşbaşı ve diğer görevlilerin üstlendiğı vazîfelerin üçüncü şahıslara havale edildiğı görölmektedir.

Diğer taraftan Çavuşbaşı ile teşrifâtçı arasındaki görev dağılımında; Çavuşbaşı'nın Doğı, teşrifâtçının ise Batı dilleri husunda bilgi sahibi olması gerekmektedir. Ancak, tatbıkata bakıldığında teşrifâtçılar arasında da Farsça ve Arapça gibi dilleri bilenler göröldüğü halde, Batı dilleri hususunda aynı şeyi söylemek zordur. Bu yüzden de XVIII. yüzyıl ortalarında Çavuşbaşı'nın görevleri devam etmekle birlikte, Teşrifâtçının Doğudan gelen elçiler için yapmakla mükellef olduğı bazı görevleri, batı devletleri elçileri için uygulama görevi Divân-ı Hümâyûn Tercemanı'na verilmiştir. Hâriciye Teşrifâtçılığı'nın ihdâsı ile birlikte elçiler ve dışarıdan gelen misâfirlerin bütün teşrifât hizmetleri bir araya toplanmıştır. Ayrıca, Hâriciye Teşrifâtçılığı görevlisinin lisan bilmesi bir dereceye kadar bu yöndeki eksiklikleri gidermiştir.

Neşre hazırladığımız defter açısından da önem taşıyan Hâriciye Teşrifâtçılığı müessesesi, Sultan Abdölmecid döneminde bir ihtiyaç olarak ortaya çıkmıştır (1846). Bu aynı zamanda Tanzimât sonrası teşrifât müessesesinde gözlenen ilk değışiklik olma özelliğini de taşımaktadır.

Bu noktada, esas konumuz olan Hâriciye Teşrifâtçılığına girmeden önce Tanzimât sürecinin getirdiğı yenilikler hakkında genel bir bilgi vermeyi uygun bulmaktayız.

Tanzimâtın ilanıyla başlayan değışim çerçevesinde teşrifât kurumunun mevcut görevlerinde bazı yenilikler meydana gelmiştir. Gerek II. Mahmud ve gerekse daha sonraki reformlarla diplomasiye dair merâsim kurallarının oluşumunda, doğrudan Avrupa'daki uygulamalar örnek alınmıştır. Ayrıca, yapılacak düzenlemelerin Avrupa'da nasıl karşılanacağı ve gelecek tepkiler de dikkate alınmaya başlanmıştır. Nitekim, elçiler, prens ve sâir yabancı hükümdar ailesi mensubu misâfirler ile çeşitli ziyâretçilere yapılacak törenlerin ayrıntısı tesbit edilirken Avrupa Devletleri kurallarına müracaat edildiğı bilinmektedir²².

²² Başbakanlık Osmanlı Arşivi (BOA), *Bâb-ı Asaî, Teşrifât Kalemi (A.TŞF.)*, Nr. 127/53/12.

Esasında Sultan Abdülmecid'in tahta geçişinden sonra otuz yıl kadar çeşitli aralıklarla Hâriciyye Nâzırlığı'na atanmış ve bu kuruma yön verebilmiş üç kişi olmuştur. Bunlar, aynı zamanda, Tanzîmât hareketinin de baş mîmarları olan Mustafa Reşid, Ali ve Fuad paşalardır. Bu nâzırlar kendilerini profesyonel manâda bir diplomasi örgütünün kurulmasına ve karşılıklı diplomasinin tam anlamıyla gerçekleşmesine adanmışlardı²³.

Nitekim Sadrazam Fuad Paşa zamanında Pâdişâhın cülûs ve doğum günlerinin güneş yılı takvimine göre, yıl dönümlerinde tebrik merâsimlerinin yapılması ve bunların yerine bayramlarda icra olunan rikâb merâsimlerinin kaldırılması kararlaştırılmıştır²⁴.

Diğer yandan, Avrupalı Hükümdarların doğum ve tahta çıkış günlerinde, Avrupa Devletleri arasında yapılan merâsimlerin aynısı İstanbul'da yapılmaktaydı. Ayrıca, bu törenlerin benzerinin Osmanlı Pâdişâhının tahta çıkışında Avrupa'da da icrası temin edilmişti. Bu merâsimler ilk dönemlerde İngiltere, Fransa, Avusturya, Prusya ve Rusya devletleri ile sınırlı iken daha sonra Romanya gibi devletler de buna dahil olmuş ve bu törenlerin mahiyetlerinde bazı değişikliklere gidilmiştir²⁵.

Özellikle XIX. yüzyılda Şehzadelerin törenlerdeki etkilerinin ağırlık kazandığı görülmektedir. Kafes hayatının Sultan Abdülmecid ile son bulmasının ardından artık şehzâdeler merâsimlere bizzat katılmaya başlamıştır²⁶.

Tanzîmât devrinde merâsimlerle irtibatı bakımından önemli bir değişim de sarayın mekan ve mimârisiyle beraber yaşam tarzında meydana gelmiştir. Asırlarca Osmanlı hânedânına ev sahipliği yapan Topkapı Sarayı II. Mahmud devri sonlarından itibaren önemini kaybetmeye başlamıştır²⁷.

²³ Hadiye Tuncer, Hüner Tuncer, *Osmanlı Diplomasisi ve Sefâretnameler*, Ankara 1997, s.33.

²⁴ Ahmet Cevdet Paşa, *Marûzât*, (Neşr. Yusuf Halaçoğlu), Çağrı Yay., İstanbul 1980, s.41.

²⁵ BOA, A.T.Ş.K., Nr., 266/96.

²⁶ Filiz Karaca, *Tanzimât Dönemi...*, s.125.

²⁷ Mübahat S. Kütükoğlu, " Osmanlı Resmî...", s.369. II. Mahmud'dan önceki Pâdişâhlar da Topkapı Sarayı dışındaki çeşitli saray ve köşklere ikâmet etmişlerse de bu geçici bir süre için ve genellikle yaz aylarına mahsus bir uygulama olmuştur. Ayrıca, Pâdişâhın Topkapı Sarayı dışında bulunduğu sırada da Divanlar ve Saray merâsimleri için mutad merâsimler, yine Topkapı Sarayı'nda olur ve Pâdişâh, böyle özel günlerde bulunduğu yerden Topkapı Sarayı'na gelirdi (Daha fazla malumat için bkz. Metin Sözen, "Dolmabahçe Sarayı", DİA, c.IX (1994); s.504). Tanzîmât öncesi dönemde Pâdişâhın şehir dışında bulunduğu zamanlarda daha farklı işlemler yürütülürdü. Pâdişâhın Edirne'de bulunduğu sırada elçiler, bu ikinci idâre merkezine gidecek nâmelerini burada takdim edebiliyorlardı. (Çok daha fazla malumat için bkz. Mübahat S. Kütükoğlu, "XVIII. Yüzyılda Osmanlı Devleti'nde Fevkalade Elçilerin Ağırlanması", *Türk Kültürü Araştırmaları Dergisi(TKAD)*, sa. XXVII/1-2, Ankara 1989, s.206.

Sultan Mahmud Beşiktaş Sâhil-sarayı'nı ikâmeti olarak tercih ederken, Sultan Abdülmecid'in burayı yıktırması suretiyle bu günkü taş bina inşa edilmiştir. Avrupa tarzında inşâ ve dekore edilmiş olan Dolmabahçe Sarayı 1856 Haziranı'nda açılmıştır.

Topkapı Sarayı'ndan sonra kabûl törenleri için umumiyetle Dolmabahçe Sarayı'nın oldukça geniş olan (25x37 m.) muayede salonu kullanılmıştır. Hatta Yıldız Sarayı'nı ikamet ve idâri merkez ittihâz eden Sultan II. Abdülhamid zamanında dahi bu salonun kullanıldığı görülmektedir. Yıldız Sarayı'nın merâsim dairesi (Şâle Kasrı) nin de zaman zaman kabûller için kullanıldığı bilinmektedir. Bu daire Yıldız Sarayı'nda yapılan merâsimler için oldukça önemli olup, yabancı hükümdar, prens, beyzâde gibi misâfirler ile fevkalade elçilerin bazıları için ikâmetgâh olarak kullanılmış ve bu tür misâfirler tertîb olunan resmi ziyâfetler de burada icra edilmiştir. Elçilerle yapılan mülâkatlar için ise bilhassa II. Abdülhamid döneminde Çit Kasrı kullanılmıştır.

II. Mahmud devrinde kıyafetlerde yapılan yenilikler ile farklı görevlerde bulunan rical ve memurların her bir grubunun özel günler ve merâsimler sırasında giyecekleri kıyafetler ayrı ayrı belirlenmiştir (1829)²⁸.

Bu düzenleme ardından yine Sultan Mahmud'un emriyle memurların rütbelendirilmeleri üzerine rütbelerine göre resmî elbise, nişan, kılıçlar imal ve tahsîs edilmiştir. Artık memurlar için Batı tarzında üretilmiş ve büyük ile küçük olmak üzere iki türü bulunan üniformaların merâsimin durumuna göre giyilmekte olduğu görülmektedir.

XIX. yüzyıldaki bu reformalar dahilinde teşrifât müessesesi açısından en önemli gelişmelerden biri de kurum dışında çeşitli görevlilerce yürütüldüğünü daha önce ele aldığımız teşrifât işlerinin müesese bünyesinde toplanmaya başlamasıdır²⁹. Böylece, Teşrifât-ı Divân-ı Hümâyûn'un vazîfeleri artarken, bir taraftan da yeni birimler oluşturulmuştur. Nitekim, aşağıda detayına ineceğimiz *Hâriciyye Teşrifâtçılığı*, 1846 senesinde Hâriciyye Nezareti'ne bağlı bir kurum olmak üzere ortaya çıkarken, 1876'da da Sadarete bağlı olarak, fakat

²⁸ Filiz Karaca, *Tanzîmât Dönemi...*, s.27. Buna göre göre Sadrazam için sırma işlemeli fes, yakası som sırmalı beyaz çukadan harvânî ve çuka iç elbisesi, Şeyhülislâm için ise, sâdâtdan olması durumunda yeşil, değil ise beyaz dülbend sarıp, beyaz çuka ferace ve çuka iç elbisesi olarak belirlenmiştir. Ayrıca bu kıyafetlerin genel olarak ilmiye mensupları için ferace çuka iç elbisesi ile-südûr ve İstanbul payelilerinden Üsküdar payelilerine kadar olan mevali için- dülbend, sarık ve müderrisler ve sâir bazı ilmiyeliler için harvânî, çuka iç elbisesi ve fesden ibaret olduğu görülmektedir (Bkz. Filiz Karaca, Aynı Yer).

²⁹ Filiz Karaca, *Aynı Tez*, s.167-195.

filen Yıldız Sarayı'nda görev yapan, *Teşrifât-ı Umûmiyye Nezâreti* ihdâs edilmiştir. II. Meşrutiyetin ardından bu üç teşrifât müessesesi birleştirilip, *Teşrifât-ı Umûmiyye Dairesi* kurulmuştur.

Yabancı devletlerden İstanbul'a gelen elçi, prens ve diğer misâfirler için uygulanan teşrifât kuralları ve bu kişilerin gerektiği biçimde ağırlanması keyfiyeti, sistemli ve sağlam usûllere dayanmamaktaydı. Bu ise bazı sefirlerle olması gerekenden fazla, bazılarına da gereğinden az teşrifât uygulanması gibi sakıncaları ortaya çıkarmaktaydı.

Bu durumu düzeltmek maksadıyla bir takım tedbirler zarûri hâle gelmişti. Yukarıda da ele aldığımız üzere Teşrifâtî Efendi her ne kadar bu işlerle ilgileniyorsa da, görevi sadece dışarıdan gelen misâfirlerin ağırlanması olmadığından az önceki mahzurlar ortaya çıkıyordu. Bunun üzerine Avrupa'da olduğu gibi bu iş için özel bir memur atanması ve uygulanacak teşrifat kurallarının inceden inceye belirlenip, yeniden tertîblenmesi kararına varıldı.

Teşrifât-ı Hâriciyye Memuru adı altında *Terceme Odası*'na bağlı olarak atanan (14 Aralık 1846) bu görevlinin vazîfesi, Avrupa'dan gelecek misâfirlere icab eden teşrifâtı uygulamaktır³⁰.

Bu memuriyete ilk olarak atanan ve çalışmamız açısından da önemli bir şahıs olan Terceme Odası Hulefâsı'ndan Kâmil Bey'dir³¹.

Tanzimât öncesi dönemde Teşrifâtçıların Batı dilleri hususundaki yetersizlikleri ,tesisinden sonra , Hâriciyye Teşrifâtçılığı Müessesesinin önemini arttırmıştır. XIX. yüzyılda teknolojinin getirdiği kolaylıklar neticesi sık sık Osmanlı Devleti'ne ziyâretleri gözlenen yabancı hükümdarlar ve ailelerine mensub çeşitli kimseler ve elçilerin ağırlanması ile ilgili işler bu kurum sayesinde bir düzene oturmuştur.

Yabancı misâfirlerle ilgili bütün muamelâtta Hâriciyye Teşrifâtçısı yetkili kılınıncı, dolayısıyla bu tür mesasim kayıtlarının tutulması görevi de artık Hâriciyye Teşrifâtçılığı'na ait işlerden biri olmuştu³².

³⁰ Ali Akyıldız, *Tanzimât Dönemi Osmanlı Merkez Teşkilâtında Reform (1836-1856)*, İstanbul 1993, s.89.

³¹ BOA, *İrade Hâriciyye (İ.Har.)*, Nr. 1766.Kamil Bey Teşrifâtçılığın yanı sıra Mısır Kapıkühüdalığı hizmetini de görmekteydi (Bkz. Ahmet Lütfi Paşa, *Tarih*, (Neşr. Münir Aktepe), c.XIII, Ankara 1990, s.6).

³² Filiz Karaca, *Tanzimât Dönemi...*, s.197.

Tarafımızdan neşre hazırlanan defter de bu yönden yani Hâriciyye Teşrifâtçılığı'nın organizasyonunu üstlendiği merâsimlerin zaman içerisinde gelişimini tâkib açısından önem kazanmaktadır. Zira, neşrettiğimiz defterde tarihlendirilen merâsimlerin hemen hemen tamamının, Hâriciyye Teşrifâtçılığı müessesesinin bu isim altında faaliyet gösterdiği ilk döneme ait olduğunu daha önce de belirtmiştik.

Diğer taraftan, Hâriciyye Teşrifâtçılığı vâsıtasıyla oluşturulan merâsim evrakının Tanzimât öncesinde Divân-ı Hümâyûn Teşrifâtçılığı tarafından tutulmuş olan evrâkla bazı farklılıklarının olduğu görülmektedir. Önceki dönemde, yapılan bir merâsimin icra şeklini, örnek olan eski kaydı, yani, aynı nitelikteki bir önceki icrâ şekli tayin edici olmaktadır. Bu durum da merâsimin evrâkının kaydedilmesini önemli kılmaktaydı. Tanzimât ardından ise artık törenlerin genel kaideler ve nizam-nâmeler halinde tesbit edilerek, bunlar dahilinde tatbik edildiği görülmektedir.

Nitekim, Hâriciyye Teşrifâtçılığı'nı ilgilendiren merâsimlerin çoğunda programlar önceden yapılmıyordu ve merâsim kayıtları eskisi kadar önem görmüyordu.

Bu bağlamda çalışmamız, Hâriciyye Teşrifâtçılığı kayıtlarının içeriği ve değerlendirilmesi açısından da önemli bilgiler içermektedir.

Hâriciyye Teşrifâtçısı, sefâretleri doğrudan ilgilendiren merâsimlerin yanı sıra, Divân-ı Hümâyûn Teşrifâtçılığı sorumluluğu altında bulunan dahilî olarak vasıflandırılacak törenlerin, sefâretleri alakadar eden yönleriyle de ilgilenmekteydi.

Cenâze merâsimi yapılmasını gerektiren sefaret mensubu ölümleri, defterde kayıtlı bulunan devletlerin önemli günleri, her sene bahsi geçen günden önce, Hâriciyye Teşrifâtçısı'na bildirilirdi. Bu bildirim ardından Teşrifâtçı vâsıtasıyla gerekli merâsim tertib edilerek, icra olunurdu. Hâriciyye Teşrifâtçısı bu merâsimlerde, en önde yerini alırdı. Sefirlerin veya yabancı misâfirlerin geliş ve gidişlerinde Bâbîali ve sarayda kabûllerinde uygulanan merâsimlerin tümü, neşrettiğimiz defterde de görüleceği gibi, Hâriciyye Teşrifâtçısı tarafından organize edilmekteydi³³.

Hâriciyye Teşrifâtçılığı'na ait işler ilk yıllarda bu müessesesinin ilk

³³ Filiz Karaca, *Tanzimât Dönemi...*, s.198.

memuru olan Kâmil Bey eliyle yürütülüyordu. Ancak zaman içinde Avrupa ile ilişkilerin daha da sıkılaşması üzerine bu kurumun öneminin artması yüzünden yine Sultan Abdülhamid saltanatında Hâriciyye Teşrifâtçısı Muavini sıfatıyla ikinci bir memurun ataması yapılmıştır³⁴. Ayrıca hademe olarak bir odacı da bu müessese bünyesinde görev yapmakta idi³⁵.

İlk Hâriciyye Teşrifâtçısı olan Kâmil Bey'in yaklaşık yirmiyedi yıllık hizmeti ardından (13 aralık 1846-11 Ağustos 1873) bu göreve Zabtiyye Müsteşarlığı memurlarından Ali Rıza Beyin tayin edildiğini görmekteyiz³⁶. Ancak bir yıl kadar (11 Ağustos 1873- 24 Mayıs 1874) Teşrifâtçılık hizmetinde bulunan Ali Rıza Bey'in yerine, ikinci defa olmak üzere, Kâmil Bey'in atanmasına dair irade çıkmıştır³⁷. Bu müessesenin gelişimi açısından en önemli şahsiyet olan Kâmil Bey, bu ikinci tayininde, iki yıl daha görevde kalarak (22 Temmuz 1874-22 Ekim 1876) yerini Hâriciyye Teşrifâtçılığı Muavini İbrahim Rasih Bey'e bırakmıştır³⁸. Kâmil Bey'den sonra en uzun süre bu makamı işgal eden (19 Şubat 1880-1899/1900) Rasih Bey'den boşalan makama yine Hâriciyye Teşrifâtçılığı Muavinleri'nden Gâlib Bey tayin edilmiştir³⁹. Galib Bey'den sonra Hayrettin Bey'in Hâriciyye Teşrifâtçılığı Muavinliğinden atamasının yapıldığını görmekteyiz⁴⁰.

Hâriciyye Teşrifâtçılığı Muavinlerinin ise genellikle *Tahrirât-ı Hâriciyye Kalemî*'nden yetişen şahıslardan tercih edildiğini tesbit etmekteyiz. Bundan olarak, muavinliğe atanan Ali Bey, Altıncı Daire Muavinliği'nden, Hamdi Bey Bağdad Vilayeti Memurluğu'ndan, Memduh Bey İkinci Ticaret Meclisi Azalığı'ndan, Hamdi Bey (ikinci defa) Tahrirât-ı Hâriciyye Müdürlüğü'nden, İbrahim Bey Mektubi-i Sadaret Halifeliği'nden, Gâlib Bey Hâriciyye Tahrirât Odası Halifeliği'nden tayin edilmişlerdir. Ayrıca son olarak Tahrirât-ı Hâriciyye Kalemî Halifeliği'ne tayin edilmiş olan Fuad Bey de bilâhare Hâriciyye Teşrifâtçısı Muavinliği görevine getirilmiş ve II. Meşrutiyetin ilanı (1908) ile birlikte maaşı kesilerek görevine son verilmiştir⁴¹.

Yapılan tayinlerde de görüldüğü gibi Hâriciyye Teşrifâtçıları'nda aranan ilk vasfın Batı lisanına aşinalık olduğu anlaşılmaktadır.

³⁴ BOA, A.TŞF., Nr., 98/26/9.

³⁵ BOA. A.TŞF., Nr., 63/31.

³⁶ BOA. İrade Dahiliye (İ.Dah.), Nr., 46743.

³⁷ BOA. İ.Dah., Nr., 15752.

³⁸ BOA. İ.Har., Nr. 18652.

³⁹ *Salname-i Nezâret-i Hâriciyye*, sa. 1 (H.1301), Dersaadet 1302, s.226-227.

⁴⁰ Daha fazla malumat için bkz. Filiz Karaca, *Aynı Tez* s.200-201.

⁴¹ Filiz Karaca, *Tanzîmât Dönemi...*, s.202.

Diğer taraftan, Hâriciyye Teşrifâtçısı ve muavinlerine Hâriciyye Nezâreti bütçesi dahilinden maaş verilmekteydi⁴².

Sultan Abdülhamid'in tahta çıkışı ardından teşrifâtçılık kurumunda yeni bir yapılanmaya gidilmiştir. Şöyleki, Sultan, idareyi ele aldıktan sonra otuz yıl kadar Hâriciyye Teşrifâtçılığı görevini yürütmüş olan Kâmil Bey'i *Teşrifât-ı Umûmiyye Nâzırı* olarak atamıştır (22 Ekim 1876)⁴³.

Kamil Bey'in bu tayiniyle hem Hâriciye ve hem de Dahiliye Teşrifâtçılığı uhdesindeki işler, Hâriciyeden yetişme bir nâzırın yetkisi altında bir araya toplanmıştır. Böylece, Bâbîâli bünyesinde Hâriciye ve Dâhiliye Nezaretleri'nin yanısıra üçüncü bir nâzır faaliyete başlamıştır.

Ancak, Teşrifat Nâzırı gerçekte doğrudan Sadârete bağlıydı. Dolayısıyla Nezâretin ilhdâsından önceki durum olan Hâriciye Teşrifâtçısının Hâriciye Nâzırına, Dâhiliye Teşrifâtçısının da Sadârete bağlı oluş durumları devam etmiştir. Her ne kadar Kâmil Bey'in nâzırlığı ardından bir müddet (22 Ekim 1876-19 Şubat 1880) Hâriciye Teşrifâtçılığına tayin yapılmamış ve Hâriciye Teşrifâtçılığı muavinliği görevinde bulunan İbrahim Rasih Bey de Teşrifat-ı Umumiye Nâzırı Muavini olarak atanmışsa da bu durum uzun sürmemiştir.

Nezâretin teşekkülü ile Hâriciye Teşrifâtçılığı'na ait görevlerin bir kısmı Nezâret bünyesinde toplanırken bir kısmı da muavin vâsıtasıyla yürütülmüştür. Bir süre sonra bu durum uygun bulunmayarak muavinlik görevini yürüten İbrahim Rasih Bey, Hâriciye Teşrifâtçısı tayin edilmiştir. Bundan da bir müddet sonra Gâlib Bey'in Hâriciye Teşrifâtçılığı Muavinliğine atanmasıyla, Hâriciye Teşrifâtçılığı kurumu Nezâret öncesi görevleriyle yeniden ortaya çıkmıştır⁴⁴.

Oldukça karmaşık bir yapıya sahip olan Teşrifat-ı Umumiye Nezâreti, Hâriciye Teşrifâtçılığı yeniden ortaya çıktıktan sonra ve özellikle Divân-ı Hümayun Tercümânı Münif Efendi'nin, vazîfesine ek olarak, Teşrifât-ı Umumiye Nâzırlığı'na atanmasıyla mâhiyet değiştirerek, daha ziyâde Saray Teşrifâtçılığı yönünde gelişme göstermiştir⁴⁵.

Teşrifâtla ilgili kurumlar, yukarıda da ele aldığımız gibi, II.

⁴² BOA, *İ.Dah.*, Nr. 86902.

⁴³ BOA, *İ.Dah.*, Nr., 60069.

⁴⁴ Filiz Karaca, *Aynı Tez*, s.205.

⁴⁵ Filiz Karaca, *Tanzîmât Dönemi...*, s. 206-208.

Meşrutiyetin ilanıyla birlikte, Teşrifât-ı Umumiyye Dairesi (1909-1922) bünyesinde bir araya toplanmıştır⁴⁶.

Bu noktada şurasını ifade etmek gerekir ki, Osmanlı Hâriciyye Nezâreti makamının 1836-1899 yılları arasında, yani Tanzîmât döneminde, tam elli iki kez el değiştirdiğini düşünürsek⁴⁷ Hâriciyye Teşrifâtçılığı gibi bu nezârete bağlı bir müesseseyi, teşekkülü ardından ilk tayin edilen, Kamil Bey'in otuz yıl boyunca idare etmiş bulunması, bu kurum açısından bir istikrar unsuru olsa gerektir.

⁴⁶ Aynı Tez, s.212-223.

⁴⁷ Hadiye Tuncer, Hüner Tuncer, *Osmanlı Diplomasisi...*, s.33.

FİHRİST DEFTERİ

Mevâd

Sâhife

Numerosu

- 6 Sûr-ı Hümâyûnda verilen ziyâfet-i seniyyelerde bulunan zevât.
- 12 Grandûke verilen ziyâfet-i seniyyede bulunan zevât.
- 13 Dokuzuncu Pi Nâm Papa tarafından muvakkaten büyük elçilik ünvânıyla irsâl kılınmış olan Monsenyör Kariyeri hakkında icrâ kılınan mu'âmele-i ihtiramiyye.
- 13 Saltanat-ı Seniyye ile Devlet-i İraniyye beyninde vuku' bulan müsâlâhanın tebrîki için sefâret-i muvakkate ile gelmiş olan Mirzâ Muhammed Ali Hân hakkında icrâ kılınan ihtirâmat.
- 14 Hokand Hâkimi tarafından ba'zı husûs zımında sefâret hidmetiyle gelmiş olan Hacı Rozi Bey hakkında olunan mu'âmele.
- 14 Fransa Re'is-i Cumhuri Lui Nopolyon cânibinden me'muren Dersaâdet'e gelmiş olan Mösyö Petnobo'ya tevdi'en irsâl olunan Sevr Fabrikası ma'mûlâtından tabak takımının sûret-i takdîmi.
- 14 Mareşal Dö Santerto'nun cenâzesinin Dersaâdet'den götürüldüğü gün taraf-ı Devlet-i Aliyye'den icrâ buyurulmuş olan mu'amelât-ı ihtirâmiyye.
- 15 İsveç ve Norveç Devleti'nin Dersaâdet orta elçisi olup bu kere vefât etmiş olan Kont Kolet'in cenâze alayı.
- 15 Amerika Cumhuriyeti'nin Dersaâdet sefîri Mösyö Moris'in vefât eden madamesinin cenâze alayı.
- 16 Dersaâdet'e vürûd eden prensler hakkında icrâsı mu'tâd olan mu'amelât-ı resmiyye.
- 17 Haşmetlû Rusya İmparatoru Hazretlerinin birâderleri Grandük Konstantin cenâbları hakkında icrâ kılınan merâsim-i teşrîfât.
- 20 Dersaâdet'e gelen prensler hakkında icrâ kılınan merâsim-i teşrîfât.
- 21 Min-gayr-ı resmin huzûr-ı hümâyûna müsûl olan Avusturya Prensi hakkında icrâ kılınan mu'âmele.
- 21 Zât-ı hazret-i mülûkâneye Fransa İmparatoru tarafından gelen nişânın takdîminde icrâ

olunan merâsim-i teşrîfât.

22 Min-gayr-i resmin Prens Dö Gal cenablarının Dersaâdet'e vürûdında hakkında icrâ olunan merâsim-i ihtirâmiyye.

23 Beylerbeyi Saray-ı Hümâyûnunda Fransa İmparatoru hazretlerinin veliahdi Prens Cenâblarına verilen ziyâfet-i seniyyede bulunan zevât.

24 Beylerbeyi Saray-ı Hümâyûnunda İngiltere Kırâliçesinin Emmi-zâdesi Prens Kembriç cenablarına verilen ziyâfet-i seniyyede bulunan zevât.

25 Rusya mes'elesi hitâmında Dolmabahçe Saray-ı Hümâyûnunda verilen ziyâfet-i seniyyede bulunan zevât.

26 Dolmabahçe Saray-ı Hümâyûnunda sûr-ı hümayûnda verilen ziyâfet-i seniyyede bulunan zevât.

27 Dolmabahçe Saray-ı Hümâyûnunda Bavyera ve Yunan Kırallarının birâderleri Prens Olber'e verilen ziyâfet-i seniyyede bulunan zevât

28 Dolmabahçe Saray-ı Hümâyûnunda sûr-ı hümayûnda verilen ziyâfet-i seniyyede bulunan zevât

29 Dolmabahçe Saray-ı Hümâyûnunda Belçika Prensi Dük dö Brayan Hazretlerine verilen ziyâfet-i seniyyede bulunan zevât

30 İyd-i şerîflerde süferâya i'tâsi mu'tad olan tribün ve dühûliyye bileti.

30 Av tezkîreleri.

31 Prens Napolyon hakkında icrâ kılınan merâsim-i teşrîfât. [SAYFA 2]

32 Ecnebîlere verilecek nişân-ı hümayûnlara da'ir nizâm-nâme.

34 Nezd-i saltanat-ı seniyye'ye vürûd eden büyükelçiler hakkında icrâsı mu'tad olan merâsim-i teşrîfât-ı seniyye.

36 Orta ve mukîm elçiler hakkında icrâsı mu'tad olan merâsim-i teşrîfât-ı seniyye.

36 Memleketeyn Beyleri hakkında icrâ kılınan merâsim-i ihtirâmiyye.

38 Cülûs-ı hümayûna müsâdif yevm-i mes'udda icrâ-yı şehr-âyîn olunmasına müsa'ade-i seniyye istihsâli hakkında takrîr.

39 Cülûs-ı hümayûn-ı hazret-i Pâdişâhiye müsâdif olan yevm-i mes'udda icrâ olunacak merâsim-i teşrîfât-ı seniyye.

40 Taraf-ı hazret-ı Pâdişâhîden hediye-i resmiyye olarak ihsân buyurulacak murassa' kutuların bir sûret-i mıstarda ve muntazamada i'tmâl etdirilmesi hakkında takrîr.

- 41 Tebrîki mu'tâd olan ba'zı hükümdârânın eyyâm-ı mahsûsâları cedveli.
- 44 Fransa İmparatoriçesi Öjeni Hazretlerine verilen ziyâfet-i seniyye.
- 45 Dersaâdet'e vürûd eden Avusturya İmparatoru Fransuva Jozef hazretleri hakkında icrâ kılınan mu'âmele-i mihmân-nüvâzâne ve merâsim-i teşrîfât-ı seniyye.
- 48 İran Şâhı Hazretleri hakkında icrâ kılınan merâsim-i mihmân-nüvâzâne ve teşrîfât-ı seniyye.
- 50 Cânib-i Hicaza lî-ecl-i'l-'azîme sûret-i gayr-i resmiyyede olarak Dersaâdet'den mürûr etmiş olan İran Şâhı hazretlerinin emmileri Ferhad Mirzâ Hazretleri hakkında icrâ kılınan ihtirâmât.
- 51 Dersaâdet'te mün'akid olan konferansa murahhas ta'yîn kılınan zevât hakkında icrâ kılınan merâsim.
- 52 Müctemi'a-i Amerika Cumhur-ı Re'isi Sâbık Ceneral Grant hakkında icrâ kılınan merâsim-i ihtirâmiyye.
- 52 Rusya mes'alesi hitâmında Ayastefanos'dan gelmiş olan Grandük Nikola hakkında icrâ kılınan merâsim-i ihtirâmiyye.
- 54 İsveç Sefiri Mösyö Rahrenho'nun vefât eden madamesinin cenâze alayında icrâ kılınan merâsim.
- 54 Bu kere vefât eden Rum Patrîki Efendi'nin cenâze alayında icrâ kılınan merâsim.
- 55 Yıldız Saray-ı Hümâyûnunda İngiltere Donanması ümerâsına verilen ziyâfet-i seniyye-i resmiyyede bulunan zevât.
- 56 Li-eclis's-seyâha sûret-i gayr-i resmiyyede olarak Dersaâdet'e vürûd eden İsveç Kırâlı Veliahdi Prens hazretleri hakkında icra kılınan merâsim-i mihmân-nüvâzi.
- 57 Sâl-i cedîd tebrîki için hey'et-i süferânın müctemi'an huzûr-ı hümâyûna müsûllerinde icra olunan merâsim-i teşrîfât-ı seniyye.
- 58 İsveç ve Norveç Kırâlı tarafından gelen nişânın takdîmi için icrâ kılınan resm-i teşrîfât.
- 58 Romanya Prensi Prens Şarl tarafından gelen nişânın takdîmi için icrâ kılınan resm-i teşrîfât.
- 59 Hâk-i pâ-yı şevket-ihtivâ-yı hazret-i Pâdişâhiye düvel-i mütehabbe hükümdârânı tarafından nişân irsâl olundukta takdîmi için mu'tâd olan resm-i teşrîfât.
- 60 İran Şâhı tarafından gelen nişânın resm-i takdîmi.
- 60 Belçika Kırâlı tarafından gelen nişânın resm-i takdîmi. [SAYFA 3]
- 60 İspanya Kırâlı tarafından gelen nişânın resm-i takdîmi.
- 60 Rusya İmparatorunun yirmi beşinci sene-i cülûsu tebrîki.

- 61 İmtiyâz nişân-ı âlisinin hîn-i i'tâsında icrâ kılınan merâsim-i teşrîfât-ı seniyye.
- 61 Emâret-i Mekke-i Mükerreme tevcîhinde icrâ olunan resm-i teşrîfât.
- 62 Rusya Sefâreti Ataşemiliteri olup vefât eden Liutenant Kolonel Komro'nun cenâze alayında vuku' bulan merâsim-i ihtirâmiyye.
- 62 İran Şâhı hazretlerinin emmileri Hüssâmü's-Saltanat hazretleri hakkında şâyân buyurulan mu'âmelât-ı mihmân-nüvâzâne.
- 63 Amerika Sefiriyle Amerika Korveti süvâri ve zâbitânına dâ'ire-i Bahriyyede verilen ziyâfet-i seniyye.
- 64 Grandük Nikola hazretlerinin zevcesi Grandüşes Petrovna ile mahdumları Grandük Nikola ve Piyer Hazerâtı hakkında icrâ kılınan mu'âmelât-ı mihmân-nüvâzâne.
- 65 Fransa Cumhuriyeti tarafından gelen Lejyon dö Nor nişânının resm-i takdîmi. [SAYFA 4]

Alyon Bazargân
 İngiltere sefâreti katiplerinden La Bret
 Kont Şobal Fransa seyyahlarından
 Fransa tebe'asından Miralay Mahlosor Bey
 Lofet Bey
 İspanya Ser-kâtibi
 Tercemân Efendi
 Belçika Ser-kâtibi
 İhtisâb Nâzırı Paşa
 Fransa Tercemânı
 Hekimbaşı Efendi
 Fransa Ser-kâtibi
 Tophâne Nâzırı
 Dük Nestri Fransa seyyâhlarından
 Evkâf Nâzırı
 İran Maslahât-güzârı
 Darbhâne Nâzırı
 Amerika Eçisi
 Re'is Paşa
 İngiltere Elçisi
 Serasker Paşa
 Fransa Elçisi
 Sadria'zâm
 Avusturya Elçisi
 Tophâne Müşîri
 Danimarka Elçisi
 Ticâret Nâzırı
 İsveç Maslahât-güzârı
 Meclis-i Vâla a'zâsından Arif Paşa
 Sardunya Maslâhat-güzârı
 Zabtiyye Müşîri Paşa

Mojinyo Fransa zâbitânından
 Napoli Tercemânı
 İsveç Tercemânı
 Amerika Tercemânı
 İspanya Tercemânı
 Mösyö Muzurus
 Belçika Tercemânı
 Dâhiliye Kâtibi
 Kont Dö Bianco Fransa seyyahlarından
 Mektubçu Beyefendi
 Avusturya Tercemânı
 Re'is-ül-rü'esâ-yı Askerî Vekîli Paşa
 Avusturya Ser-kâtibi
 Amedçi Efendi
 Avusturya Sefâreti müsteşârı
 Şefik Bey
 Portekiz Malahât-güzârı
 Hamdi Beyefendi
 Felemenk Elçisi
 Mâliye Nâzırı Paşa
 İspanya Elçisi
 Kapudân Paşa
 Rusya Elçisi
 Hüsrev Paşa
 Belçika Elçisi
 Mehmed Ali Paşa
 Sâbık Rusya Elçisi
 Hassa Müşîri
 Napoli Maslâhat-güzârı
 Hâriciye Nâzırı Efendi
 Prusya Maslâhat-güzârı

İngiltere Ser-kâtibi	De'âvî Nâzırı Efendi
Sadâret-i uzmâ müsteşârı	Rusya Sefâreti müsteşârı
İngiltere Tercemânı	Mesârifât Nâzırı
Serasker Müşteşârı	Rusya Sefâreti Tercemânı
Prusya Tercemânı	Safvet Efendi
Azâ-yı meclisden Enverî Efendi	Rusya Ser-kâtibi
Danimarka Ser-kâtibi	A'zâdan Nâfî Efendi
Beylikçi Efendi	İngiltere Seyyâhlarından Sör Prote
Felemenk Ser-kâtibi	Meclis kâtibi Tal'at Efendi
Hâriciyye Kâtibi	Danimarka Tercemânı
Portekiz Tercemânı	Felemenk Tercemânı
İstefanaki Bey	Sardunya Tercemânı
Manpan Fransa zâbitânından	Dankolor Fransız zâbitânından
Muzika ustası Donizetti	İran Maslâhât-güzârının Ser-kâtibi
Prusya zâbitânından Milatoski	[SAYFA 6]

Alafranga verilen sofralar

Sûr-ı Hümâyûn'un yedinci Cum'a-irtesi günü sa'at dörtde da'vetli bulunanların sofrasına Hâriciyye Nâzırı Efendi ve ânın karşısına Amedî-i Divân-ı Hümâyûn oturmuştur.

Rum Patriki Efendi	Cemâ'at-ı Metropolitân	Sâbık Patrikler
	Nefer:10	Nefer:5
İskenderiye Patriki Sâbık	İstefanaki Bey	Logofet Bey Komisi Panayotaki
Yunan sefiri Sâbık Muzurus	Misiyani Muzurus	Yanko Sırp vekili
Rü'esâ-yı Sırbıyyeden Zuban	Ermeni Patriki	Ermeni Piskoposları
		Nefer:3

Kudüs Vekîli Ermeni Logofeti (جاردنجی) başı Kalfa Karabet Kalfa Ohannes

Katolik Patrîki Katolik Vekili Muteberân-ı Ruhâbîn-i Katolik Melkit Patrîki

Nefer:3

Melkit vekili Düzoğlu Karabet Düzoğlu Bogos Düzoğlu Diran

Düzoğlu Mihran Feshâne me'muru Ohannes Mîr Beşîr-el Kâsım

Hahambaşı Cemâ'at başı

Cem'an 51

[SAYFA 7]

Kezâlik Sûr-i Hümâyûnun yedinci cum'a-irtesi günü sa'at sekizde da'vetli bulunanların sofrasına Beylikçi Bey ve ânın karşısına Tercemân Efendi oturmuştur.

Mu'allim Mösyö Sarafin Darphâne mübâya'a sarrâfi Kigork

Dârphâne sanduk-kârı Bedros Darbhâne yazıcısı Mikail

Meclis-i Zirâ'at a'zâsından Vasilaki Fenerli Aleko Küçük oğulları Yosef Cica

Nefer:3

Şehbender Konsolos Kostaki Tamopulo Şira Konsolosu

İstefanaki Beyzâde Logofetin karındaşı Miltiadi

Berlin Maslahat-güzârı sâbık Karabet Kalfa Hacı İstefani Boyârândan Bozyar

Kalimari Boyar Bâb-ı Seraskerî mütercimi Emilyos

Hacı Mamefahri ve sâirleri (*Patrikhâne tarafından*)

Nefer:4

Meclis-i Zirâ'at a'zâsından Askeroğlu Osib Terceme Odasından Jerhavez

Pendekçioğlu Bogos

Cem'an 26 [SAYFA 8]

Sûr-ı Hümâyûnun sekizinci Pazar günü sa'ât dörtte da'vetli bulunanların sofrasına Darphâne-i Âmîre Nâzırı Paşa oturmuştur.

Antuan Alyon Baltacı Bazargân Kamanto Bazargân Neharof Bazargân
İngiltereli Ed Bazargân İngiltereli Bolak Bazargân Rusyalı Tomazi Rali Bazargân
Fransalı Duran Bazargân Nemçeli Büyük Finlori Bazargân
Sardunyalı Kastelli Bazargân Rusyalı Felarof Bazargân
İngiltereli La Fonten Bazargân Fransalı Aleksandr Karabet Barargân
Çencina Bazargân İspandoni Bazargân Gazeteci Röne Gazeteci Nöger
Gazeteci Bolak Gazeteci Döşan Gazeteci Çörçil Mi'mar Fosati
Mi'mar Esmid David Galavani Bazargân Mayrinç Bazargân
Eflâk tüccârlarından Mavrodi Tüccâr-ı mûmâ-ileyhden Konstantin
Kezâlik Bolica Teodostaki Devlet-i Aliyye tüccârından
Zirâ'at Ta'lim-hânesi mu'alimi Doktor Dövis Tercemânî Seyid Ali
Temur-hâne-i âmîre Ser-mühendisi Hek Tercemânî Doros Çuka Fabrikatörü Prih
Tercemânî Osib Kumaş Fabrikatörü Fabrika-i mezkûre mühendisi Yengeri
Basma Fabrikatörü Filipi Ma'âdin Mu'allimi Esmid Fabrikalar Mühendisi Senk
Baltacı Bazargânın karındaşı İzmit Kâğıt Fabrikası Müdîri Mösyö Döloş
Jan Alyon Feshâne Mühendisi Diğer Mühendis Cam Fabrikası Mühendisi

Cem'an 45 [SAYFA 9]

Kezâlik Sûr-ı Hümâyûnun sekizinci Pazar günü sa'at sekizde da'vetli bulunanların sofrasına Re'isü'l-rû'esâ vekîli Rıf'at Paşa ile Hekimbâşı Efendi oturmuştur.

Fen-i tababet mu'allimi Espir Cerâhat mu'allimi Kostaki Hikmet-i Tabi'iyet-i İnşa'iyeye Mu'allimi İstefanaki Ulûm-i Mu'alece Mu'allimi Serandi Ahkamü'l-emraz Mu'allimi Gaspar Kavanin-i Tıbbiyye Mu'allimi Serviçen Fizik Mu'allimi Roe Kimya Mu'allimi Kaleyi Hendese mu'allimi Lahey Fransızca mu'allimi Gerye Diğer Fransızca Mu'allimi Esbas Eczacıbaşı Françesko Fransızca Mu'allimi Bogos Meclis-i Tahaffuz A'zâsından Makarti Tahaffuz A'zâsından Marşan İkinci Hekim Leval Meclis Kâtibi Bartoleti Meclis A'zâsından Mütercim Ohannes İngiltere me'mûru Pizanni Rusya Me'mûru Zehrap Franki Fransa me'mûru Derlo Prusya me'muru Şnayder Sardunya me'muru Vilans Avusturya me'muru Diğer Horz Zabtiyye Tabîbi Cebzi Mösyö Mitakakof Tabîb Neyil Tabîb Mu'âvini Tabîb Vilaspos Tabîb Osterigel Tabîb Pavlaki Tabîb Maltimi Eczâcibaşı Panayot Tabîb Manolaki Tatlıcibaşı Osib Prusya Zabitânından Hâssa Topcusu Mu'allimi Mülâzım Mösyö Vizityar Mu'allim Feraç Mu'allim Maharni Mu'allim Santandri Mekteb-i İdâdiyye ve Harbiyye Resm Hocaları Mösyö Şerani ve Mösyö Giz (گز) İhtiyat Alayı Mu'allimi Prusyalı Mösyö Lolek Bahr-ı siyâh Boğazı Topçu Alayı Mu'allimi Prusyalı Nağman Bahr-i Sefid Boğazı Topçu Alayları Mu'allimi Prusyalı Mösyö Dent Anbar Taburu Mu'allimi Fransalı Mösyö Petro Mühendis Pavarel Mösyö Garde Mösyö Aşnolpa

Cem'an 49 [SAYFA 10]

Şevvâlin on altıncı ya'ni Sûr-ı Hûmayûnun on ikinci Penc-şenbih günü da'vetli olanların sofrasına Hâriciyye Kâtibi oturmuştur.

Barutçubaşı Ohannesoglu Erakil Darbhâne-i âmîre Yazıcısı Bağdasar
Kuyumcubaşı Savati Andon Darbhâne-i âmîre Sandukkârı Mıgırdıç
Simkeşhâne Me'muru Düzoğlu Bogos Darbhâne-i âmîre Vapur Me'muru Osib
Hoca Çelink Hoca Abraham Pişmişoğlu Mikail Uzun Artinoğlu Artin
Hoca Bedros Hoca Maksud Hoca Misak Tıngıroğlu Hoca Ohannes
Ceza'irlioğlu Mıgırdıç Karakâhyâ oğlu Kigork Gülgüloğlu Artin
İşnanoğlu Hoca Bogos Yiğitbaşı Arzoman Misakoğlu Agopyan Telcioğlu Viçen
Horasancibaşı Bedros Andonoğlu Ohannes Forozoğlu Bağdasar

Yazıcıoğlu Ohannes Mısırlıoğlu Bedros Misakoğlu Bogos
 Kumpanya müdürü Kegork Aznavur oğlu Ohannes Aramoğlu Andon
 Kalıpçıbaşı Sarraf Hazer Barutçubaşı Hoca Bogos'un oğlu Arakel
 İzmir mûbâyâcısı Ohannes

Cem'an 35

[SAYFA 11]

Grandüke verilen ziyâfet-i seniyyede bulunan zevât.

Artin Bey
 Mehmed Ali Paşazâde Ali Bey
 Âmedî Hulefâsından Ali Bey
 Beylikçi Kisedârı Afif Bey
 Dâhiliyye Kâtibi Bâhir Efendi
 Yaver-i Harb Baron Dalbraç
 Tophâne-i âmire Meclis Re'isi Musâ Paşa
 Belçika Maslâhât-güzârı vekili Kont Duval
 Beylikçi Bey
 Portekiz Maslâhât-güzârı Şövalye Rapilyö
 Meslis-i valâ a'zâsından Şekib Efendi
 Hazîne-i Hâssa Nâzırı
 Sadâret Müsteşârı
 Selim Bey
 Ticâret Nâzırı Paşa
 Sardunya Elçisi Baron Takar
 Kapudân Paşa
 İspanya Elçisi Mösyö Savaze
 Mehmet Ali Paşa

Miralay Tevfik Bey
 Safâret Ser-kâtibi Mösyö Metaksa
 Logofet Bey
 Dîvân-ı hümayûn Tercemânı
 Sadria'zâm Mektubçusu
 Darsa'âdet Ordusu Re'is-i erkânı Eyüp Paşa
 Vilans-ı atik Maslâhât-güzârı vekili Doktor Mortman
 Amedî-i Divân-ı Hümayûn
 Prusya Maslâhât-güzârı Baron Rozenberg
 Re'isü'r-rü'esâ Mu'ammer Paşa
 Toskana Maslahât-güzârı Mösyö Sarafino
 A'zâdan Sa'id Muhib Efendi
 Mühr-i ulyâ-yı Saltanat-ı Seniyye Kethüdâsı
 Efendi
 Mâliye Nâzırı Efendi
 A'zâdan İzzet Paşa
 Baron dö Nanpo dö Makkoy Müsteşâr-ı Mahsûs
 Halil Paşa
 Rusya Elçisi Mösyö Titof
 Sadria'zâm

Grandük Cenabları

Fethi Paşa

Yunan Elçisi Kont Metaksa

Felemenk Elçisi Baron Moleroz

A'zâdan Mustafa Paşa

A'zâdan Kâmil Paşa

De'âvi Nâzırı

İran Maslâhât-güzârı Mehmet Han

Serasker Müsteşarı

Napoli Maslâhât-güzârı Mösyö Terconi

Bahriye Meclisi Re'isi Râgıb Paşa

Tahrîrat-ı Hâriciyye Müdîri Sa'id Bey

Mütercim-i evvel Nureddin Bey

Hâriciyye Teşrifâtçısı

Sırp Kapıkethüdâsı

Doktor Lender Mayer

Birinci Tercemân

Mösyö Sarafin

İngiltere Elçisi Stratford Kanin

Re'is Paşa Fransa Elçisi Mösyö dö La Valt

Hâssa Müşîri Paşa

Kâmil Paşa

A'zadan Şerif Paşa

Ferid Efendi

Mesarifât Nâzırı Bey

Tersâne Nâzırı Bey

Mekteb-i Tıbbiyye Nâzırı Efendi

İsveç Maslahat-güzârı Mösyö Antuvan Testa

Tophâne Nâzırı Bey

Avusturya Maslahât-güzârı Mösyö Kaliçe

Hâssa Ordusu Re'is-i Erkânı Rıf'at Paşa

Amerika Maslâhat-güzârı Mösyö Home

Meclis-i Vâlâ Kâtib-i evveli Tal'at Efendi

Amedî Hulefâsından Ahmed Bey

Bahriyye zâbitânından Mösyö Mozorf

Karabet Bey

Hoca Mihran

[SAYFA 12]

Hâlâ Kırâlî-nişîn-i hükûmet olan Dokuzuncu Pi nâm Papanın mesned-i hükümdârîye ku'ûdları taraf-ı eşref-i mülûkânenen Viyana Sefîri Şekib Efendi vâsıtasıyla tebrîk olunarak iki devlet beyninde müceddeden münâsebat-ı dostî hâsıl olmuş olmasıyla müşârün-ileyh Papa cenabları dahi bi'l-mukâbele büyük elçilik ünvanıyla Monsenyör Karebiyeri (قسریر)yi icrâ-yı merâsim-i teşekkür zımında hâk-i pâ-yı mülûkâneye irsâl ederek sefir-i mûmâ-ileyh tarih-i Hicriyyenin bin iki yüz altmış dört senesi şehr-i Safer'ül-hayrında ve tarih-i Frenkiyyenin bin sekiz yüz kırk yedi senesi Kânun-ı sânisinde Dersâdet'e vüsûl bulmuştur. Çünkü şimdiye kadar iki devlet tarafından yek digere elçiler irsâl olunmayıp bu keyfiyyet devleteyn-i müşârün-ileyhüma beyninde münâsebât-ı dostînin başlangıcı olarak fevk'al-âde vuku'âtından 'add olunduğu cihetle Dersâdet'de bulunan süferâ hakkında icrâsı mu'tad olan mu'âmelâtdan başka sefir-i mûmâ-ileyh hakkında taraf-ı Saltanat-ı Seniyye'den gösterilen mu'âmelât-ı mihman-

nüvâzi ve iltifâtın ber-vechi âti beyânına ibtidâr olunur. Şöyleki sefirî mumâ-ileyh içün Dersââdet'e vusûlünden evvel Beyoğlu'nda Tepebaşı'nda Blondel ismiyle müsemma olan hotel kâffe eşyâsıyla isticâr olunarak ikâmetine tehyie ü tahsîs kılınmış olduğundan Dersââdete vusûlünde doğru oraya inip müddet-i ikâmetinde kendisine ve ma'iyyeti me'murlarına mahsûs olmak üzere Mâbeyn-i Hümâyûn cânibinden araba ve bargirler ve bir aded beş çift kayık tâ'yîn kılınmış ve Terceme Odası me'murlarından Mösyö Sarafin ile Katolik Patriki vekîli dahi taraf-ı Bâbîâlî'den mihmandâr nasb olunarak makâm-ı Nezâret-i Hâriciyye'den hidmetinde kullanılmak içün iki nefer kavvas verilmiş ve kendisine Sadrî â'zam ve Hâriciyye Nâzırı birer ziyâfet virip bu ziyâfette vûkelâ-yı fihâm-ı Saltanât-ı Seniyye ve burada bulunan bi'l-cümle süferâ-yı düvel-i ecnebiyye ve Bâbîâlî me'murlarından ba'zı zevât dahi mevcut bulunmuştur. Elçi-i mûmâ-ileyhin Papa tarafından getürdüğü hediyeler Roma'da meşhur olan Trajan nam direğin bir kıt'a morlu ve müzâyakadan mesnu' bir iskemle ve Papanın Kırâlî-i hükûmete ku'ûdundan beri virdiği madalyalardan kâffesinin birer kıt'asını şâmil bir kıt'a madalya mecmû'ası ve Rafael nâm meşhur ressamın tasvirlerinden bestoğrafya ile basılmış ba'zı sûretlerini hâvi bir kıt'a resm mecmu'âsından ibâret olup taraf-ı şâhânedan dahi mukabelesinde gönderilen hedâyâ-yı giranbehâ-yı Hazret-i mülûkâneden defter-i mukarrerâtı Darbhâne-i âmire'de mukayyed olmakla bu mahalde diğerinden sarf-ı nazar kılındı. Ve zikr olunan hotelin kirâsı ve matbah mesârifî ve sa'ir mesârifin cümlesi otuz dört bin kuruşa reside olmuş olmakla ol vechile cerîde-i teşrifât-ı hâriciyyeye kayd ve terkîm kılındı.

Devlet-i aliyye ile devlet-i İraniyye beyninde vuk'u bulan müsâlihânın tebrikiyle ba'zı mevad-ı müteferri'asının müzâkere ve tesviyesi zımmında altmış dört senesi Muharrem-ü'l-haramında Mirzâ Muhammed Ali Han sefâret-i muvakkate ile Dersââdet'e vâsıl olmuş ve kendisine Aksaray'da bir konak isticâr olunarak kirası Hâzîne-i âmire'den i'tâ ve mafuşâtı beyt'ül-mâl cânibinden tanzîm kılınmıştır. Sefir-i mûmâ-ileyh avdetde hâk-i pâ-yı mülûkâneye rahsûde olarak taraf-ı eşrefî Hazret-i mülûkâneden atıyye-i seniyye ve bir aded mücevherli kutu ihsân olunarak mazhar-ı iltifât-ı âli olunmuş olduğunu mübeyyin iş bu mahalle kayd ve imlâ kılındı. Fi 16 Cemâzielâhir sene 64. [SAYFA 13]

Bundan akdem Hokand Hâkimi vefât eyleyip Hokand memâlikini Buhâra Hâkimi zabt

ve tasarruf etmiş ise de mu'ahharen müteveffâ-yı müşârün-ileyhin birader-zâdesi memalik-i mezbûreyi tekrar zabt ü istirdâd eyleyip mesned-i hânîye ku'ûd eylemiş olduğu beyanıyla Devlet-i aliyye'ye ibrâz-ı hulûs ve ba'zı husûs zımında tahrîr eylediği ârizâsını îsâl ve takdîme me'muren göndermiş olduğu Hacı Rozi Bey nâm Elçisi Darsaâdet'e vürûd etmiştir. Fî 27 Ş sene 64.

Mûmâ-ileyh Hacı Rozi Bey tarih-i mezkûrda hidmet-i sefâretle Dersaâdete vusûl bularak Ahmet Cemil Efendi'nin hânesine misâfir verilmiş ve Hâk-i pâ-yı Hümâyûna gerek geldiği vakit ve gerek avdetinde rahsûde olarak atıyye-i seniyye ihsân buyurulduğu gibi hâkim-i müşârün-ileyh hazretlerine dahi kisve-i sa'adetle bir kıt'a nişân fûruğ-efşân-ı inâyet ü ihsân buyurularak ânın tarafından dahi sefir-i mûmâ-ileyh vâsıtasıyla bir kıt'a mushâf-ı şerîf ihdâ kılınmış olduğunu mübeyyin iş bu mahalle kayd olundu.

Bu defa' Fransa Cumhuru tarafından me'mûren Dersa'âdete gelmiş olan Mösyö Petnebu'ya tesliman Re'is-i Cumhur Lui Napolyon cenâblarının hâk-i pâ-yı mülûkâneye olarak Sevr Fabrikası imâlâtından bir takım tabak göndermiş olmakla hâk-i pâ-yı hazreti şâhâneye arz ve beyân olunarak sâniha-zîb sudûr olan emr-i irâde-i seniyye mucebince Teşrifât-ı Hâriciyye me'muru ma'rifetiyle ve sefâret tercemânlarından biri dahi mevcûd bulunarak ber-muceb-i irâde-i seniyye yevm husûsunda eşyâ-yı mezkûre hâk-i pâ-yı şâhâneye takdîm olunduğu.

Fi 5 C sene 67 ve fi 7 Nisan sene 851.

Mareşâl dö Santerto'nun cenâzesinin Dersaâdet'den geçirüldüğü gün taraf-ı Devlet-i Aliyye'den icrâ buyurulan merâsim-i ihtirâmiyye

İş bu bin sekiz yüz elli dört sene-i Milâdiyesi alâfranga Teşrin-i evvelinin dördüncü Cahar-şenbih ahşamı sa'at on buçuk raddelerinde Mareşâl dö Santerto'nun cenâzesini hâmil olan Pertolet nâm Fransa beylik vapuru Beykoz pişgâhından hareket ile Serasker Paşa zâbitân-ı askeriyye ve bir bando muzika ile Şirket-i Hayriyye vapurlarından Göksu nâm vapura râkiben

Fransız vapurunun sağ tarafında ve Kapudân Paşa dahi Ümerâ-yı Bahriye ve kezâlik bu sefine ile Tersane-i âmire vapurlarından Hemâ-perver nâm vapura râkiben sol tarafında bulunduğu ve müşârün-ileyhâ ile zâbitân-ı sa'ire küçük üniforma yani elbise-i resmiyye giyinmiş ve sol kollarına siyah bürüncek bağlamış oldukları ve râkib oldukları vapurların sancakları dahi bu misillü merâsimde icrâ olunduğu üzere mahal-i mahsûsdan bir mikdâr aşağı indirilmiş bulunduğu halde beraberce azîmet eylediler. Fransız vapuru Beykoz Pişgâhına hareket eylediğinde Yeniköy'de vâki' tabyadan ikişer dakika fâsıla ile on dokuz top atıldı. Vapur-ı mezkûr Çırağan sâhil Saray-ı Hümâyûnı önüne vâsıl oldukda çarhlarını durdurup on dakika kadar mekes itdikden sonra yine aşağıya doğru hareket itdiler. Saray-ı âlî-i mezkûrun üst yanında vâki' tabyadan ve Yalı köşkü önünde bulunan birik-i hümâyûndan vapur-ı mezkûrun mürûrunda bâlâda beyân olunan sûretle on dokuz top atıldı. Ve müşârün-ileyhüma Serasker ve Kapudân Paşaların râkib oldukları vapurlarda olan muzikalar Beykoz önünden Kız Kulesi'ne kadar yolda bi'l-münâvebe mâtem havaları çaldılar. Saray-ı Hümâyûn önüne geldikleri vakit iki vapurun muzikaları birden çalmağa başladılar. Bu sûretle Kız Kulesi civârına gelindikte Pertolet nâm Fransa vapuru Bahr-i sefid cânibine ve müşârün-ileyhümânın rakib oldukları vapurlar dahi Cısr-i cedîd tarafına azîmet eylediler. [SAYFA 14]

İsveç ve Norveçya Devletinin Dersaâdetde bulunan orta elçisi Kont Kolet mâh-ı hâlin gurreşi Penç - şenbih günü hulûl-ı ecel-i mev'udıyla vefât eylediğinden üçüncü Cum'a-irtesi günü hasbe'l-'âde icra olunan cenâze alayında taraf-ı Devlet-i Aliyye'den vuku' bulan merâsim-i ihtiramiyye.

En önde dört komiser ile on nefer belediye çavuşları ve dâ'ire mu'âvini ve Baş- komiser ile on iki nefer zabtiyye ve Kol ağaları ve Beyoğlu ve Galata zâbita me'murlarıyla mikdâr-ı kâfi nizâmîye askeri eslihalarıyla dört zâbita ve kâim-mekamları üniformalarıyla mâşiyen ve Teşrîfâtî-i Hâriciyye ve Müsteşâr-ı Hâriciyye ve Divân-ı hümâyûn Tercemânı kezâlik üniformaları ile arabalara râkiben taraf-ı eşref-ı mülûkânedan gönderilen dört bargirli araba cenâze arabasını ta'kiben mütevefâ-yı mûmâ-ileyhin cenâzesi safâret-hânedan alınıp kabristana kadar götürülmüştür. Fi 5 Muharrem sene 277.

Bin ikiyüz seksen dört senesi Mart-ı Rumîsinin on üçüncü Cehâr-şenbih günü Amerika Sefiri Mösyö Moris'in madamesi vefât etmiş olduğundan icrâ kılınan cenâze alayında taraf-ı Devlet-i Aliyye'den vuku' bulan merâsim-i ihtirâmiyye.

Amerika sefâreti Baş-tercemânı Mösyö Bravn cenâzenin kaldırılacağından bir gün evvel Hâriciyye Teşrifâtına gelip keyfiyyeti ihbâr etmiş olduğundan bir kâğıda yevm-i mezkûrda Istabl-ı âmire'den dört atlı kapalı bir araba ile bir me'murun irsâli Istabl-i âmire Müdiriyyetine ve lüzûmı mikdâr zabtiyye neferâtıyla bir kaç teftiş me'murunun ve mikdâr-ı kâfi memleket çavuşuyla bir kaç komiserin cenâze alayında bulundurulması Zabtiyye Müşîriyeti'ne ve Altıncı Dâ'ire-i Belediye Riyâsetine bâ-tezkîre iş'âr olunmuş olduğu misillü Bâbîâlî'den gidecek zevâta dahi ber-vechi zîr pusula ile tebliğ-i keyfiyet kılınmıştır.

Bu kere vefât eden Dersa'adet Amerika Sefiri madamesinin cenâze alayında huzûr-ı muktezi olan Bâbîâlî me'murları (*Elbise-i âdiyye ile bilâ-nişân*).

Hâriciyye Müsteşârı Divân-ı Hümâyûn Tercemânı Dâhiliye Kâtibi

Hâriciyye Mektûbçusu Tahrirat-ı Hâriciyye Müdîri.

Zevât-ı müşârûn-ileyhümânın yarınki Cehâr-şenbih günü sa'ât dört buçukta Taksim'de kâ'in Amerika Sefâret-hânesi'nde mevcut bulunmaları. Fi 29 Za sene 84 ve fi 12 Mart sene 84.

Tertîb olunan cenâze alayı;

Hâriciyye teşrifât arabası Cenâze arabası Papaz arabası Amerika sefiri arabası (*Sefirin kendi madamesi olduğundan takdim olundu*) Istabl-ı âmire arabası Süferâ arabaları Hâriciyye Nâzırı'nın boş arabası Bâbîâlî me'murları arabaları sıralarıyla dizilip cenâze arabasının etrâfında komiserler ve dâ'ire çavuşları ve daha önde iki taraflı zabtiye neferâtı bulunduğu halde cenâze sefâretten alınarak Protestan mezarlığına götürülüp oradan dağılmıştır. Fi 15 Mart sene 84. [SAYFA 15]

Dersaâdete vürûd eden prensler hakkında icrâsı mu'tad olan mu'âmelât-ı resmiyye.

Prenslerin ekserisi devletlerinde sunûf-ı askeriyyeden birinde bulunduğu cihetle kangî sınıftan ise âna müte'allik zâbitân-ı asâkîr-i nizâmiyye-i şâhânedan mirlivâ paşalardan bir mihmandâr ta'yîn olup yanına gönderilir. Ve prensin geldiği gün rûkûbına mahsûs olmak üzere Istabl-ı âmire cânibinden bir araba ve Saray-ı Hümâyûn kayıklarından beş çifte bir kayık ta'yîn kılınır.

Prensın Dersaâdete vürûdî günü Hâriciyye Teşrifâtçısı istikbâline gidip cânib-i Bâbîâlî'den icrâ-yı resm-i hoş-amedî eder. Ve ba'de taraf-ı eşref-i şehen-şâhiden şeref-sıhriyyet-i seniyye ile mübâhî bulunan müşîrandan biriyle teşrifâtî-i mûmâ-ileyh bi'l-ma'iyye prensin bulunduğu mahalle azîmetle cânib-i meâl-i menâkib Hazret-i mülûkânedan suâl-i hâtır eder. Ve Hâriciyye Nâzırı dahi başkaca azîmetle icrâ-yı resm-i hoş-amedî eyler.

Prensın vürûdunda huzûr-ı hümâyûna müsûlü usûl-ı mer'iyeye icâbından olmaktan nâşi keyfiyyet hâk-i pâ-yı hümâyûn cenâb-ı mülûkânedan lede'l-istizân ol-bâbda şayân ve irzân buyurulacak müsâ'ade-i seniyye üzerine yevm ve vakt-i mu'ayyende Saray-ı Hümâyûna azîmeti içün Teşrifâtî-i mûmâ-ileyhe gidip kendisini da'vet eder ve saray-ı hümâyûna azîmeti esnâda doğrudan doğruya dâi're-i hümâyûn pişgâhına çıkarılıp bilâ-âram huzûr-ı şâhâneye müsûl olur.

Bu misillü prenslere ziyâfet-i seniyye tertîb ve i'tâsı mu'tad olduğundan öyle bir misâfir vürûdunda tertîb buyurulacak ziyâfet-i seniyyeye yine Teşrifâtî-i mûmâ-ileyh ol prensin ikâmetgâhına gidip kendisini da'vet eyler.

İş bu ziyâfet-i seniyyeye bi'l-cümle süferâ-yı düvel-i ecnebiyye ile ol prensin ma'iyetiyle gelen kimesneler ve devletin sefâreti azâsı dahî da'vet olunurlar.

Ziyâfet-i seniyye-i mezkûrede Sadria'zam ve sâ'ir vûkelâ ile me'murîn-i Saltanat-ı Seniyye'den münâsib zevât hâzır bulunurlar

Ziyâfet-i seniyye günü dahi Prens huzûr-ı hümâyûna çıkarılıp süfera-yı sâ'ire ile birlikte mazhâr-ı taltîf ü nevâziş olur ve Dersaâdet'den avdetinde dahi lî-eclî'l-veda' huzûr-ı hümâyûn-ı Hazret-i Pâdişâhiye müsûl şerefine nâ'il olur. [SAYFA 16]

Bin ikiyüz yetmişbeş senesi şehir-i Zilka'adesi'nin beşinci Pazar-irtesi günü def'a-i sâniye olarak Dersaâdet'e vürûd eden haşmetlû Rusya İmparatoru hazretlerinin birâderi Grandük Konstantin cenâbları hakkında icrâ kılınmış olan mu'âmelât-ı mihman-nüvâzâne ve teşrîfât-ı seniyye.

Grandük Konstantin hazretleri vapur-ı mahsusıyla Tophâne pişgâhına vürûdunda zât-ı Hazret-i Mülûkâne evvelce orada kâ'in kasr-ı hümayûnu teşrîf buyurmuş olduklarından vapur-ı mezkûrun lenger-endâz olduğunu müte'âkib Kapudân Paşa ve Serasker Paşa ve Hâriciyye Nâzırı ve mihmandâr ta'yin olunan Mehmet Paşa ile Hâriciyye Teşrîfâtçısı misâfir-i müşârün-ileyh için âmede etdirilmiş olan Saray-ı Hümayûn kayıklarıyla vapura gidip resm-i hoş-âmedînin icrâsıyla zât-ı şâhanenin kasr-ı hümayûnda olduklarını ifâde eylemişler ve bunun üzerine müşârün-ileyh hazretleri kendi sandalıyla geleceğini beyân eylediğinden mûmâ-ileyhim mezkûr kayıklarla avdet eylemişlerdir. Yarım sa'at sonra müşârün-ileyh hazretleri zevceleri ve mahdûmlarıyla berâber sandala râkiben Tophâne meydanı iskelesine gelmiş ve zevât-ı müşârün-ileyhim oradan istikbâl ile kasr-ı hümayûna götürüp mülâkat-ı seniyyeye mazhâr olmuştur.

İş bu mülâkatdan sonra misâfir-i müşârün-ileyh hazretleri tekrar vapurlarına avdetle o gice dahi vapurda kalub irtesi 'ale's-sabah vapur-ı mezkûr ilpe tehyie olunmuş olan Mirgûn saray-ı hümayûnu pişgâhına gelip sa'at altı kararlarında top endahtıyla vapurdan çıkıp sarây-ı mezkûra gelmiştir. İki sa'at sonra zât-ı hazreti şehir-yâri saray-ı mezkûru teşrîf buyurup prensi taltîf buyurmuşlardır.

Müşârün-ileyh Grandük hazretlerine verilen ziyâfet-i âdiyeden başka müşârün-ileyh hazretleriyle zevceleri ve mahdûmları Küçüksu kasr-ı hümayûnunda zât-ı Hazret-i mülûkâne ile sabah ta'âmı itmek şerefine nâ'il olmuşlardır.

Vükelâ-yı fihâm ve süferâ ile birlikte müşârün-ileyhe sarây-ı hümayûnda verilen ziyâfet-i mu'tâdenin ne sûretle icrâ olunacağı ber-vech-i zîr beyân olunur.

Süferâ ve vükelâ Mâbeyn-i Hümayûnun orta kat sofasında kabûl olunup mülâkat-ı seniyyeden evvel orada bulunmuşlardır.

Grandük ve Grandüşes hazretlerinin vürûdunda züvâl-vecheyn dâ'ire-i hümayûn kapısı'ndan alınıp doğru mâbeyn-i hümayûnun üst kat sofasına götürülerek orada mülâkat-ı seniyye vuku'ıyla ba'dehu süferâ ve vükelâ yukarı celb olunarak usûlü üzre dâ'ire teşkil

itdikleri halde her biriyle musâhabât-ı seniyye vuku'undan sonra ta'âmın hâzır olduğu ihbâr olundukta zât-ı Hazret-i Pâdişâhî Grandüşes hazretlerini istishâb ile züvâl-vecheyn dâ'ire-i hümâyûnun üst kat sofası tarafını teşrîf buyurmalarıyla Grandük hazretleri ve sâ'ir med'uvvin Sadrıa'zâm refakâtıyla aşağı inip ta'âm mahalline getmişlerdir.

Ba'de't-ta'âm Grandük hazretleri ve süferâ yine Mâbeyn-i Hümâyûnun orta kat sofasına avdet edip orada çubuk ve kahve ikrâmı icrâ olduktan sonra Grandüşes hazretleri harem-i hümâyûn da'iresinden celb buyurularak Mâbeyn-i hümâyûnun üst kat sofasına gelindikte Grandük hazretleriyle süferâ dahi ol mahalle îsâl olunarak biraz tevakkuf ve ârâmdan sonra zât-ı Hazret-i Pâdişâhî Grandük ve Grandüşes hazretleriyle bir odaya çekilmelerini müte'âkib süferâ avdet etmiş ve onlar gittikten sonra resmi-i teşyî' icrâ buyurularak müşârün-ileyhüma dahi avdet eylemiştir. [SAYFA 17]

Müşârün-ileyh Grandük Konstantin cenâbları hakkında zîrde muharrer olduğu üzere merâsim-i ihtirâmiyye icrâsı bi't-tasavvur arz olunmuş ise de muvâfık-ı irâde-i seniyye olmayıp müşârün-ileyhe on birinci sâhifede işâret kılındığı vechile mazhar-ı taltîf ve ikrâm-ı âlî olmuşlardır.

Fihâmetlü Grandük ve Grandüşes hazretlerinin vürûdunda kendisi Grandamiral olduğu cihetle mihamdâr olmak üzere ma'iyetine Ümerâ-yı Bahriyyeden bir zât ta'yîn olunacak ve müşârün-ileyhüma henüz vapurda iken Hâriciyye Teşrîfâtçısı ile mihamdâr birlikte vapura gidüp resm-i hoş âmedîyi icrâ ile ikâmet edeceği mahalle kadar birlikte gitmek üzere iskeleye çıkarılacak ve oradan tehyie olunan kayık ve yâhut araba ile ikâmetgâhına îsâl olunacaktır.

Müşârün-ileyhümânın vürûdları günü taraf-ı eşref şehen-şâhîden şeref-i sıhriyyet-i seniyye ile mübâhî bulunan müşîrân-ı fihhâmdan biriyle teşrîfâtî-i mûmâ-ileyh bi'l-ma'iyye Grandük hazretlerinin bulunduğu mahalle azîmetle cânib-i me'âl-i menâkıb Hazret-i mülûkâneden suâl-i hâtır eder. Sadrıa'zâm ve Hâriciyye Nâzırı dahi başkaca azîmetle icra-yı resm-i hoş-âmedî eylerler.

Usûlü üzere huzûr-ı hümâyûna müsûlü için derhâl keyfiyyet taraf-ı eşref-i mülûkâneden lede'l-istizân müte'allik buyurulacak irâde-i seniyye mücebince yevm ve vakt-i mu'ayyende sarây-ı hümâyûna azîmeti için teşrîfâtî-i mûmâ-ileyhe gidip kendisini dâ'vet eder ve sarây-ı hümâyûna azîmeti esnâda doğrudan doğruya dâ'ire-i hümâyûn pişgâh-ı âlisine çıkarılıp bilâ-ârâm huzûr-ı şâhâneye müsûl olur.

Grandük ve Grandüşes hazerâtının ikâmetgâhlarını teşrîf-i şâhâne şeref vuku'ıyla

taltîfleri irâde-i seniyyeye menûtdur.

Dersa'âdete vürûd eden prensler için bir ziyâfet-i seniyye tertîbi mu'tâd olduğuna ve Grandük hazretlerinin zevceleri birlikte bulunmasıyla başkalarından farklı mu'âmeleye ihtiyaç görüldüğüne bina'en ya dâ'ire-i hümayûnda tertîb olunacak mahsûs sofraya Grandük ve Grandüşes hazretleri ve irâde buyurulur ise mahdumları dâ'vetle yalnızca nezd-i âlîde ta'âm ederek ve yalnız Grandükün ma'iiyeti me'murlarıyla Rusya Maslâhât-güzârı ve Baş-tercemânı yine Saray-ı Hümayûnda başkaca tanzim olunacak sofraya da'vet olunarak vükelâ-yı fihâmdan irâde buyurılacak zevât ile birlikte ta'âm etdirilip ikrâm olunmaları ve yahud sâ'ir prensler için tertîb olunmuş olan ziyâfet-i resmiyyenin aynı olmak üzere bir büyük sofra tertîb olunarak zevceleri olmadığı halde yalnız Grandük hazretleri da'vet olunması ve bi'l-cümle süferâ-yı düvel-i mütehabbe ile vükelâ-yı fihâm sofrada hazır bulunup it'âm ü ikrâm olunduktan sonra bir gün dahi Grandük hazretleri zevceleri ve mahdumları Tarabya ve yâhud Küçüksu gibi kasrı hümayûnlardan birine sabah ta'âmı için mahsûsca da'vet olunup yalnız oldukları halde nezd-i hümayûnda ta'âm eylemeleri sûretlerinden kangisi muvâfik-ı emr ü irade-i seniyye-i mülûkâne buyurulur ise ol vechile hareket olunur.

Tiyatroya da'vetleri irâde buyurulduğu halde bir mahsûs günde Grandük hazretleriyle zevce ve mahdumları ve ma'iiyet memurlarıyla süfera-yı düvel-i mütehabbe da'vetle mazhar-ı ikrâm olurlar. [SAYFA 18]

Müşârün-ileyh Grandük Konstantin hazretlerine verilen ziyâfet-i seniyyede bulunan zevât. Fi 10 Zilka'ade sene 1275.

**Müşârünileyh Hazretlerinin
madamesi Grandüşes
hazretlerine Harem -i
hümayun'da verilen ziyâfet-i
seniyyede bulunan zevat**

Server Efendi	Âdile Sultan Hazretleri	Mösyö Likacef
Mihran Bey	Fatıma Sultan Hazretleri	Mösyö Norbanki
Mösyö Bakobotki	Refi'a Sultan Hazretleri	CeneralMelikofun Yâveri
Mösyö Frangini	Münîre Sultan Hazretleri	CeneralMelikofun Yâveri
Zarîf Paşa	Hâzinedâr Usta Hazretleri	Mösyü Ekiyof

Reşid Paşa	Başkadin Efendi Hazretleri	Mösyö Gorgoveski
Vâsıf Paşa a	İkinci Kadın Efendi Hazreti	Mösyö Esbelmetif
Ahmed Celâl Paşa	Grandüşes Hazretleri	Mösyö Filofaciye
Şevket Paşa	Müşârün-ileyhümanın	Baron Berbah
	KüçükMahdumları Remuvazel	
	Döner	
Amiral	Ram Döner	Mösyö Goriyovanko
Edhem Paşa		Mösyö Mihailof
İsveç Maslâhât-güzârı		Mösyö Bodosenof
Dâmâd-ı Hazreti Şehr-yâri İlhami Paşa		Meclis-i Âlî-i Tanzîmât
		A'zâsından Mustafa Paşa
Belçika Sefiri		Mösyö Gorlobin
Hâriciyye Nâzırı		Ticaret Nâzırı Paşa
Prusya Sefiri		Ceneral Melikof Cenabları
İran Sefiri		Mâliye Nâzırı Paşa
Grandük Konstantin Hazretleri		Fransa Maslâhât-güzârı
Kapudân Paşa		Dâmad-ı Hazret-i Şehr-yâri Nûri Paşa
		Şefik Paşa
Sardunya Sefiri		Serasker Paşa
Mustafa Nûri Paşa		İspanya Sefiri
Felemenk Sefiri		Sadr-ı â'zam
Damat-ı Hazret-i Şehr-yâri Edhem Paşa		Mustafa Nâilî Paşa
Rusya Maslahat-güzârı Prens Lubanof		Mehmed Rüşdi Paşa
Evkâf-ı Hümayûn Nâzırı Paşa		Yunan Sefiri
Tabib Mavreviç		Kâmil Paşa
İsmail Paşa		Amerika Sefiri
Mösyö Novelikof		Damad-ı Hazret-i Şehr-yâri Mehmed Paşa.
Rıfât Paşa		Vilans-ı Atik Maslahât-güzârı
		Hazîne-i Hâssa Nâzırı Muhtar Paşa
Hâriciyye Müsteşârı Ârif Paşa		Saray imparatoru maresâli
Necib Paşa		Sâmi Paşa
		Rusya sefâreti Baş-tercemânı
Hâriciyye Teşrifâtçı Kâmil Bey		Erkilopoli
Hâriciyye Kâtibi Kabuli Efendi		Sadaret Müsteşârı Habbab Efendi
Tercemân Arif Bey		
Mihmandâr Mehmed Paşa		

Baron Braden
 Mösyö Buyof
 Mösyö Bunapiski
 Mösyö Gogonof

Mösyö Çernayef
 Mösyö Dimidof
 Sadaret Tercemânı Mösyö Motras
 Mösyö Timadif
 Mösyö Donaorof
 Mösyö Yesiris
 Mösyö Timoni
 Mösyö Onno
 Ebru Efendi [SAYFA 19]

Dersa'adet'e gelen prenslerin Tophâne pişgâhına vûrudlarında zât-ı Hazret-i mülkdârî Tophâne'de vâki' Kasr-ı Hümâyûnu teşrîf buyurarak vapurun lenger-endâz olduğunu müte'âkib Kapudân Paşa ve Hâriciyye Nâzırı ve Hâriciyye Teşrîfâtçısı ile mihmândâr ta'yîn olunan Paşa misâfir-i müşârün-ileyh için âmâde etdirilmiş olan saray-ı hümâyûn kayıklarıyla vapura gidip resm-i hoş-âmedînin icrâsıyla zât-ı Hazret-i Pâdişâhînin kasr-ı hümâyûnda olduklarını beyân ederek avdet ederler. Müte'âkiben prens vapurdan hareketle Tophâne Meydanı iskelesine geldiğinde Asâkir-i şâhâne muzikalarıyla safbeste oldukları halde iskele başından tekrar mûmâ-ileyhim tarafından istikbâl olunarak kasr-ı hümâyûna götürölüp mülâkât-ı hümâyûn vuku' bulur.

İş bu mülâkatdan sonra prens tehyie olunan misâfirhâneye gelip biraz vakitden sonra zât-ı Hazret-i mülûkâne misâfirhâne-i mezkûru bi't-teşrîf prensi taltîf buyururlar.

Prese Saray-ı Hümâyûnda bir ziyâfet-i resmiyye-i mu'tâde virildiği gibi prens tensîb buyurulacak kasr-ı hümâyûnların birinde zât-ı hazreti Pâdişâhî ile sabah ta'âmı itmek şerefine na'il olur.

Prens vûkelâ ve süferâ ile birlikte Saray-ı Hümâyûnda verilegelmekte olan ziyâfet-i mu'tâdenin sûver-i icrâ'iyyesi ber-vech-i zîr beyân olunur.

Vûkelâ ve süferâ Mâbeyn-i Hümâyûnun orta kat sofasında kabûl olunup mülâkât-ı seniyyeden evvel orada bulunurlar.

Prensin vürûdunda ya karadan veya denizden züvâl-vecheyn Dâ'ire-i hümâyûnu kapısından alınıp doğru Mâbeyn-i Hümâyûnun üst kat safasına gidilip orada mülâkât-ı seniyye vuku'ıyla ba'dehû vûkelâ ve süferâ yukarı çıkarılarak usûl-ü vech ile da'ire teşkîl itdikleri halde her biriyle müsâhabet-i seniyye şeref vuku'ından sonra ta'âmın hazır olduğu ihbar olundukta

zât-ı Hazret-i mülûkâne zikr olunan züvâl-vecheyn Da'ire-i hümâyûnunun üst kat sofası tarafına teşrîf buyurarak prens ve sa'ir med'uvvin Sadriâ'zam refakâtiyle aşağı inip ta'âm mahalline giderler.

Ba'de't-ta'âm prens ve med'uvvin-i sâ'ire Mâbeyn-i Hümâyûnun üst kat sofasına gidip orada çubuk ve kahve ikrâmı icrâ olunduktan sonra zât-ı Hazret-i Hilâfet-penâhî orayı teşrîf buyurup bir müddet tevakkuf ve ârâm buyurulduktan sonra prens ile bir odaya çekilmeleriyle süferâ avdet eder. Ve onlar gitdikden sonra resm-i teşyî'in icrâsıyla prensin dahi avdetine müsâ'ade buyrulur.

Prensın Saray-ı Hümâyûna vürûdunda Muzika-i Hümâyûn ve hademe-i hâssa-i şâhâne iki tarafta dururlar.

Prensın ma'iyetine iki nefer asâkir-i şâhâne çavuşu ta'yîniyle berâber kendi rûkûbu için biri kapalı ve diğeri açık olarak Istabl-ı âmîre'den iki adet araba ve bir rû'es eseb ve ma'iyetinde bulunanların rûkûblarıçün dahi lüzûmı mikdâr hayvan virilip Boğaziçin'de geşt ü güzâr şehzadegân hazerâtına mahsûs olan beşer çifte kayıklardan bir aded ile bir kıt'a vapur-ı hümâyûn ve ma'iyeti için dahi saray-ı hümâyûn kayıklarının dörder ve üçer çifte olarak lüzûmu mikdâr kayık tahsîs kılınır. Karada gezdiği yerlerde yanında bir takım süvârî Asâkîr-i şâhâne bulundurulur. [SAYFA 20]

Bu def'a min gayr-i resm huzûr-ı şevket-mevfûr hazret-i mülûkâneye şeref-yâb müsûl olacak prens hakkında icrâ buyurulacak mu'âmelât-ı seniyye Defter-i Teşrîfât-ı Hâriciyye'de mukayyed emsâline kıyâsen ber-vech-i âtî beyân olunur.

Prensın vürûdunda doğru Saray-ı Hümâyûn iskelesine çıkarılıp zât-ı Hilâfet-penâhî Efendimiz prensin kabûl buyurulacağı odanın kapısı hâricinde kendisiyle mülâkat birle oda-i âliyi teşrîf buyururlar.

Odada prensin ve birlikte bulunacak Avusturya maslahâtgüzârı ve prensin ön hiyâl bulunduğu Avusturya beylik vapurunun kapıdânının oturmaları emr-ü fermân buyrulur.

Avdetde oda-i âlinin kapısında veda' buyurulup prens çıkarıldığı iskeleden kayığına

irkâb olunup azîmet eder.

Taraf-ı eşref-i cenâb-ı Pâdişâhîye bu def'a Fransa İmparatoru Hazretleri tarafından gelen nişânın takdîmi için sâbıkına kıyâsen icrâ olunacak resm-i teşrîfât.

Mâbeyn-i hümâyûn-ı mülûkâne tarafından tensîb ve irâde buyurulan zât ile Hâriciyye Teşrîfâtçısı bendeleri dört bargirli müzeyyen Saray-ı Hümâyûn arabasıyla ve ma'iyet-i sefâret için lüzûmu mikdâr arabalar istishâbıyla Mâbeyn-i Hümâyûn yaverlerinden dört yaver zâbıtı ve dört aded süvâri çavuşlarını alarak Fransa Sefâreti'ne gidip elçiye ve ma'iyeti me'murlarını Saray-ı Hümâyûna götürmesi ve avdetinde yalnız Hâriciyye Teşrîfâtçısı elçi ile avdet eylemesi.

Büyük üniforma ile huzûr-ı şâhânede mevcûd bulunacak zevât;

Sadriâ'zâm Hâriciyye Nâzırı Âli Paşa Kapudan Mehmet Ali Paşa

Sadr-ı Esbâk Mustafa Nâilî Paşa Serasker Paşa Re'is Paşa [SAYFA 21]

Min gayr-i resmin fihametlü Prens dö Gal Hazretlerinin Dersaâdete vürûdlarında hakkında icra kılınacak merâsim-i teşrîfâtiyye.

Prens-i müşârûn-ileyhin ma'iyetinde bulunmak üzere Tersâne-i âmire meclis re'isi Ferîk Mustafa Paşa yâver ta'yîn olunarak Ta'if vapur-ı hümâyûnuyla lî-ecl-il-istikbâl Kal'a-i Sultâniyye'ye gönderilmiştir.

Prens-i müşârûn-ileyhin Dersaâdete muvâsalatında vapuru doğrudan doğruya Saray-ı Hümâyûn pişgâhına lenger-endaz olarak bi'l-cümle donanma-yı hümâyûn donanmış olduğu halde yirmi bir pâre top endâht olunduktan sonra taraf-ı Hazret-i mülûkânedan resm-i hoş-âmedî icrâsıçün Sadriâ'zam ve Hâriciyye Nâzırı ile Kapudân Paşa ve Serasker Paşa prensin râkib olduğu vapura azîmet etmişlerdir.

Bundan sonra prens-i müşârün-ileyh Saray-ı Hümâyûna azîmetle şeref-i mülâkât-ı cenâb-ı cihan-bânî ile müşerref olmuştur. Nezd-i cenâb-ı mülûkânede müşârün-ileyh ve İngiltere Sefiri ve Hâriciyye Nâzırı biraz müddet oturmuşlardır. Esnâ-yı avdedde istihsâl-i müsâ'ade-i seniyye ile prens-i müşârün-ileyhin ma'iiyeti me'murları dahi huzûr-ı Hazret-i mülk-dârîye takdîm ve ibrâz kılınmıştır.

Müşârün-ileyh hazretleri huzûr-ı hümâyûndan çıktıktan sonra Istabl-ı âmîre'den istihsâr olunan arabaya râkiben İngiltere Safârethânesi'ne azîmet etmiş ve bir sa'ât sonra zât-ı Hazret-i cihan-dâri mücerred prens-i müşârün-ileyhi taltîf için sefâret-hâne-i mezkûru teşrîfe râğbet buyurmuşlardır.

Prensin dâ'ima ma'iiyetinde bulunmak üzere Sadriâ'zam ve Kapudân ve Serasker Paşalar tarafından birer yâver zâbiti gönderilmiş ve rukûbı için dahi lüzûmı mikdâr Istabl-ı âmîre'den araba ve hayvan ve Saray-ı Hümâyûn kayıklarından lüzûmı kadar kayık tahsîs kılınmıştır.

Taraf-ı eşref-i mülûkâneden prens-i müşârün-ileyhe Küçüksu Kasr-ı hümâyûnunda bir sabah ta'amı tertîb buyurularak prens-i müşârün-ileyh ve İngiltere sefiri ve prens Layenir ve Sadriâ'zâm ve Hâriciyye Nâzırı ve Kapudân ve Serasker ve Re'is Paşalar iş bu ta'âmda bulunmak şerefine nâ'il olmuşlardır.

Zât-ı Hazret-i Pâdişâhiye resm-i veda'ı prens-i müşârün-ileyh iş bu ta'âm günü icrâ etmiştir.

Müşârün-ileyhe nişân-ı âlî-i Osmânî'nin birinci rütbesinden bir kıt'a-i murassa'sı ihdâ ü ihsân buyurulmuştur.

Prens-i müşârün-ileyh sûret-i gayr-i resmiyyede gelmiş olduğundan hiç bir kimse tarafından üniforma iktisâ olunmamıştır. [SAYFA 22]

Beylerbeyi Saray-ı Hümâyûnunda Fransa İmparatoru hazretlerinin Veliahdı

Prens cenâblarına verilen ziyâfet-i seniyyede bulunan zevât. Fi Ş sene 1270.

Rıza Bey

Karaca Bey

Tevfik Paşa

Karabet Bey

Sâlih Bey	Hâriciyye Mektubçusu
Hâriciyye kâtibi vekîli	Tersâne Re'isi Paşa
Mösyö Giran	Zabtiyye Kâi'm-mekamı Paşa
Mösyö Brovil	Ahmet Celâl Bey
Mösyö Layr	Muhtar Bey
Mösyö Derlo Jevil	Mümtaz Efendi
Mösyö Bertemis	Teşrîfâtî-i Divân-ı Hümâyûn
Mösyö Otra	Beylikçi Efendi
Mösyö Pelite	Âmedçi Bey
Mösyö Roe	De'âvi Nâzırı
Mösyö Rone	Edhem Paşa
Mösyö dö Burkane	Mu'ammer Paşa Dâr-üş-şûra Re'isi
Mösyö Şafr	Mösyö Pizani
Mösyö Benedanti	Mösyö Aliston
Portekiz Maslâhât-güzârı	Atûfetlü Mahmut Celâleddin Paşa
Atûfetlü Ethem Paşa	İran Maslâhât-güzârı
Sicilyateyn Maslâhât-güzârı	Kâmil Paşa
Hazîne-i Hâssa Nâzırı	Vilans-ı Atik Maslâhât-güzârı
Belçika Elçisi	Mâliye Nâzırı
Halil Paşa	İsveç Maslâhât-güzârı
Lord Rağlan	Re'is Paşa
Hâriciyye Nâzırı	Sardunya Elçisi
İngiltere Elçisi	Felemenk Elçisi
Prens Cenabları	Sadr-ı â'zam
Fransa Elçisi	Prusya Elçisi
Serasker Paşa	Ra'uf Paşa
Avusturya Elçisi	İspanya Elçisi
Ali Gâlib Paşa	Kapudân Paşa
Ceneral Perim	Amerika Elçisi
Ârif Paşa	Dersa'âdet Ordusu Müşîri
Danimarka Elçisi	Mösyö Satroman

Selim Bey
 Kolonel dö Mare
 Kont Grikvir
 Kolonel Jordon
 Kolonel Roman
 Kumandan La Ransil
 Kont Branici
 Martiyani
 Maribani
 Kumandan dö Matre
 Kapiten Melen
 Kapiten Nova
 Kapiten Ro
 Kapiten Davider
 Borgonyo
 Divân-ı Hümâyûn Tercemânı
 Râsih Efendi
 Osman Bey
 Hoca Bogos

Atûfetlü İlhâmi Paşa
 Mösyö dö Tez
 Ferid Efendi
 Sadâret Müsteşârı
 İhtisâb Nâzırı
 Mesârifât Nâzırı
 Tophâne Nâzırı
 Ticâret Nâzırı
 Tersâne müsteşârı
 Evkâf Nâzırı
 Şevket Bey
 Ahmet Bey
 Hayrullah Efendi
 Mustafa Efendi
 Mustafa Paşa
 Sadâret Mektubçusu
 Hoca Mihran
 Sırb Kapukethüdası
 Donizetti
 Teşrifât-ı Hâriciyye

[SAYFA 23]

Beylerbeyi Saray-ı Hümâyûnda İngiltere Kırâlıçesi hazretlerinin emmi-zâdesi

Prens Kembiriç cenâblarına verilen ziyâfet-i seniyyede bulunan zevât. Fi Ş

sene 1270.

Kolonel Jorjon
 Kolonel Petnoniyo
 Mösyö Simitis
 Mösyö Şabr

Sırb Kapukethüdâsı
 Prusya Ser-kâtibi
 Prusya Tercemânı
 Avusturya Ser-kâtibi

Atin Pizani
 İskan
 Mösyö Hardi
 Kiyarbaç
 Mösyö Kapuled
 Mösyö Brodi
 Mevaver
 Mösyö Deriba
 Kont Pizani
 Mösyö Aliston
 Lord Nabye
 Edhem Paşa
 Selim Bey
 Mâliye Nâzırı
 Belçika Elçisi
 Ali Gâlib Paşa
 İspanya Elçisi
 Mehmet Ali Paşa
 Prusya Elçisi
 Prens cenabları
 Felemenk Elçisi
 Hâriciyye Nâzırı
 Avusturya Elçisi
 Re'is Paşa
 Sardunya Elçisi
 Kapudân Paşa
 Sicilyateyn Maslâhât-güzârı
 Müsteşâr Bey
 Ceneral Jojbrom
 Ceneral Layisades (لایس ادم)
 Ceneral Aykord

Avusturya Tercemânı
 Amiral Bufor
 Kapiten Kalbekon
 Majör Makdonald
 Kolonel Kuningam
 Re'is Derviş Paşa
 Cemâleddin Paşa
 Tersâne re'isi Paşa
 Zabtiyye Kâ'im-mekâmı Paşa
 Mahmud Paşa
 Edhem Paşa
 Mu'ammer Paşa
 Hâfiz Paşa
 Dersa'âdet Ordusu Müşîr Paşa
 Vilans-ı atik Maslâhât-güzârı
 Ticâret Nâzırı
 İsveç Maslahat-güzârı
 Halil Paşa
 Meraşâl Senterto
 Sadriâ'zam
 Lord Rağlan
 Serasker Paşa
 Amerika Elçisi
 Hazîne-i hâssa Nâzırı
 İran Maslâhât-güzârı
 Kâmil Paşa
 Portekiz Maslâhât-güzârı
 Ferid Efendi
 Fransa Ser-kâtibi
 Fransa Tercemânı
 İhtisâb Nâzırı

Ceneral Turdluken

Mösyö Borel

Komiser Ceneral Filder

Doktor Kifoksi

Prens Edvar

Lord Roroj

Lord Bohern

Kolonel İstil

Kolonel Somersit

Kaptan Genzerturd

Liutenant Manorb (مانورب)

Mösyö Girson

Felemenk Tercemânı

Belçika Tercemânı

Sardunya Ser-kâtibi

Sardunya Tercemânı

İspanya Tercemânı

Danimarka Tercemânı

Napoli Tercemânı

Portekiz Tercemânı

İsveç Tercemânı

Amerika Ser-kâtibi

Amerika Tercemânı

Vilans-i Atik Ser-kâtibi

[SAYFA 24]

Rusya mes'elesi hakkında Dolmabahçe Saray-ı Hümayûnunda verilen ziyâfet-i seniyyede bulunan zevât. Fi 13 Za Sene 274.

Major Kazella

Kumandan Zelkil (زيكيل) Rokos

Mojor Gordon

Mertebedaki

Mösyö Hatko

Sırp Kapukethüdâsı

Sardunya Baş-serkâtibi

Mihran Bey

Felemenk Baş-tercemânı

Hâriciyye Mektubçusu

Belçika Baş-tercemânı

Âmedi Bey

İspanya Baş-tercemânı

Ceneral Kodrnifon'un yâveri

Kapiten Reval

Kapiten Kodrrnifon

Mısır Mirlivası

Mösyö Horsis

Logofet Bey

Sardunya Baş-tercemânı

Hâriciyye Teşrifâtçısı

Yunan Baş Ser-kâtibi

İstefanaki Bey

Amerika Baş-tercemânı

Afif Bey

Prusya Baş-tercemânı

Mâbeyn-i Hümayûnda Ferik Edhem Paşa
 Avusturya Baş-tercemânı
 Ferik Mahmud Paşa
 Fransa Baş-serkâtibi
 Serasker Müsteşârı
 Sicilyateyn Maslâhât-güzârı
 Zabtiyye Müşîri
 Ceneral Moltke
 Kerim Paşa
 Amiral Estevard
 Mâliye Nâzırı
 Amiral Ferimantel
 Re'is Paşa
 Danimarka Elçisi
 Hâriciyye Nâzırı
 İspanya Elçisi
 Fransa Elçisi
 Kapudân Paşa
 Amiral Lapsi
 Avusturya Elçisi
 Serasker Paşa
 Amiral Petrohvar
 Ömer Paşa
 Ceneral Astorksi
 Evkaf Nâzırı
 Amiral Karakuş Paşa
 Komiser Jeneral Esmit
 Feshâne Nâzırı
 Vilans-ı atik Maslâhât-güzârı
 Mâbeyn-i Hümayûn Baş-kâtibi Hakkı Bey
 Mösyö Allison

Dâr-üş-şûrâ Re'isi Rıf'at Paşa
 Prusya Baş-Ser-kâtibi
 Tophâne Nâzırı
 İngiltere Baş-tercemânı
 Serkurenâ-yı Hazret-i şeh-r-yâri
 İsveç Maslâhât-güzârı
 İsmail Paşa
 Ceneral Zamoski
 Hâssa Müşîri
 Ceneral Manesfeld
 Ticâret Nâzırı
 Amiral Pelyon
 Ali Galib Paşa
 Yunan Elçisi
 Tanzîmat Re'isi
 Rusya Elçisi
 Mehmed Paşa
 İngiltere Kumandanı
 Mareşal Peline
 Sadria'zâm
 İngiltere Elçisi
 Mustafa Paşa
 Belçika Elçisi
 Fethi Paşa
 Felemenk Elçisi
 Şerif Abdullah Paşa
 Ceneral Esmit
 Rıf'at Paşa
 Amiral Fabro
 Ârif Paşa
 Ceneral Parize

Ferik Edhem Paşa
 Avusturya Sefâreti Müşteşârı
 Ferik Reşid Paşa
 Teşrifât-ı Divân-ı Hümâyûn
 İran Baş-serkâtibi
 Kalimaki Bey
 İsveç Baş-tercemânı
 Hâriciyye kâtibi
 Danimarka Baş-tercemânı
 Buğdan Kapukethüdâsı
 Kolonel Simolens
 Kolonel Rober
 Kont Albeti
 Liutenant Kolonel Ranson
 Mösyö Kodruzi

Mehmed Ali Paşa
 Antandon Ceneral Blanto
 Sadâret Müşteşârı
 Ceneral Garet
 Tersane Müşteşârı
 İran Maslâhât-güzârı
 Hâriciyye Müşteşârı
 Fransa Baş -tercemânı
 Mektubçu Bey
 Yunan Baş-tercemânı
 Divân-ı hümâyûn Tercemânı
 Sicilyateyn Baş-tercemânı
 Rüstem Bey
 Eflâk Kapukethüdâsı
 Major Berte

[SAYFA 25]

Dolmabahçe Saray-ı Hümâyûnunda sûr-ı hümâyûn'da verilen ziyâfet-i seniyyede bulunan zevât. Fi L Sene 273.

Ferik Muhlis Paşa
 Belçika Şansölyesi
 Mihran Bey
 İsveç Tercemânı
 Logofet Bey
 Yunan Şansölyesi
 Teşrifât-ı Hâriciyye
 Âmedî-i Divân-ı Hümâyûn vekîli
 Danimarka Tercemânı
 Hâriciyye Müşteşârı

Pavlaki Bey
 Belçika Ser-kâtibi
 Esbahir Efendi
 Vilans-ı atik Ser-kâtibi
 Hâriciyye Kâtibi
 İsveç Ser-kâtibi
 İstefanaki Bey
 Felemenk Tercemânı
 İzzetlü Necib Paşa
 İran Sefâreti Müşteşârı

Yunan Tercemânı
 Meclis-i Vâlâ a'zâsından Sâlih Bey
 Sardunya Tercemânı
 Ferid Efendi
 Avusturya Ser-kâtibi
 Ahmed Celâl Paşa
 Avusturya Tercemânı
 Sâlih Paşa
 İspanya Tercemânı
 Hod-be-hod Reşid Paşa
 İngiltere Tercemânı
 Edhem Paşa
 Kûdüs'te bulunan İspanya Ceneral
 Konsolosu
 Evkâf-ı Hümâyûn Nâzırı
 Meclis-i Vâlâ Re'isi
 Atina'da bulunan İngiltere Elçisi
 Serdâr-ı Ekrem Ömer Paşa
 Danimarka Elçisi
 Kapudân Paşa
 İspanya Sefîri
 Âlî Paşa
 Avusturya Sefîri
 Mustafa Nâ'ilî Paşa
 Amerika Sefîri
 Tophâne Müşîri
 Edhem Paşa
 İsveç Maslâhât-güzârı
 Mâliye Nâzırı
 Belçika Maslâhât-güzârı
 Fransa Tercemânı

Ferik İlhâmi Paşa
 Mesârifât Nâzırı
 İspanya Şansölyesi
 Mâbeyn-i Hümâyûn başkâtibi
 Fransa şansölyesi
 Meclis-i Tanzîmât a'zâsından Şevket Paşa
 Avusturya Ser-kâtibi
 Meclis-i Vâlâ a'zâsından Kâmil Paşa
 İspanya Ser-kâtibi
 Meclis-i Tanzîmât â'zâsından Mehmed Ali Paşa
 İngiltere Ser-kâtibi
 Hazîne-i Hâssa Nâzırı
 Rusya Maslâhât-güzârı
 Şefik Paşa
 Felemenk Elçisi
 Serasker Paşa
 İran sefîri
 Fransa sefîri
 Sadriâ'zam
 İngiltere Sefîri
 Rusya Sefîri
 Tanzîmât Re'isi Paşa
 Hâriciyye Nâzırı
 Vilans-ı atik Maslâhât-güzârı
 Fuâd Paşa
 Fransa Ser-kâtibi
 Ma'ârif Nâzırı
 Rusya Sefâret-i müsteşârı
 Sayda Valisi
 İspanya Tercemânı
 Hıfzı Paşa

Arabistan Ordusu müşîri İsmâ'il Paşa
 Rusya Tercemânı
 Meclis-i Vâlâ a'zâsından Ahmed Paşa
 Prusya Tercemânı
 Fabrikalar Nâzırı Mustafa Paşa
 Sardunya Ser-kâtibi
 Tophâne Nâzırı
 Prusya Şansölyesi
 Ferik Ethem Paşa
 Avusturya Devleti tarafından me'muren
 Dersa'âdette bulunan Lakenbahr
 Mektûbî-i Hâriciyye
 Araksiyon'un kumandanı
 Diran Bey
 Tercemân Efendi
 Ebru Efendi
 Peruken ve Stefanıl
 Sefer Paşa

İngiltere Şansölyesi
 Ser-kurenâ-yı Şehr-yârı
 Avusturya Şansölyesi
 Tersâne-i âmire Nâzırı
 Amerika Tercemânı
 Ferik Mahmud Paşa
 Dâr-üş-şûrâ Re'isi Rı'fat Paşa
 Napoli Şansölyesi
 Müsteşâr-ı Sadr-ı âli vekîli
 Felemenk Ser-kâtibi
 Metûbî-i Sadâret
 Napoli Ser-kâtibi
 Sa'ib Bey
 Amerika Ser-kâtibi

[SAYFA 26]

Dolmabahçe Saray-ı Hümayûnunda Bavyera ve Yunan Kırallarının birâderleri Prens Olber'e verilen ziyâfet-i seniyyede bulunan zevât. Fi 19 Receb sene 274.

Yunan Sefâreti ikinci Tercemânı
 Yunan sefâreti ikinci Ser-kâtibi
 Amedci Bey
 Kumandan
 Necîb Bey
 Sefâret Baş-serkâtibi

Divân-ı Hümayûn Tercemânı
 Kumandan
 Habbab Efendi
 Yunan sefâreti Baş-tercemânı Mösyö Baroçi
 Hakkı Bey
 Felemenk Maslâhât-güzârı

Ahmed Celâl Paşa
 Kâ'im-mekam İslestoğ
 Ma'ârif-i Umûmiye Nâzırı
 Napoli Maslâhât-güzârı
 Şefik Paşa
 Mavro
 Kapudân Paşa
 Fransa Sefiri
 Prens cenabları
 Prusya Sefiri
 Serasker Paşa
 Danimarka sefiri
 Hazîne-i Hâssa Nâzırı
 İsveç ve Norveçya Maslahat-güzârı
 Mösyö Testa
 Dâr-üş-şûra Re'isi Paşa
 Amerika Maslâhât-güzârı
 Mustafa Paşa
 Lespis (لیس)
 Mehmed Bey
 Kumandan
 Hâriciyye Teşrîfâtçısı
 Prens Hekîmi
 Konsolos

Hâssa müşîri
 Belçika Maslâhât-güzârı
 Prens Cenerali
 Edhem Paşa
 Yunan Sefiri Mösyö Kandoriyotis
 Hâriciyye Nâzırı
 İran Elçisi
 Sadria'zâm
 Avusturya Sefiri
 Tophâne Müşîri
 İngiltere Maslâhât-güzârı Mösyö Allison
 Ticâret Nâzırı
 Vilans-ı atik Maslâhatgüzârı
 Ârif Paşa
 Prens yâveri
 Osman Bey
 Kumandan
 Ârif Efendi
 Prens hocası
 Dâhiliye Teşrîfâtçısı
 Kledyi (قلدی)
 Miralay Reşat Bey

[SAYFA 27]

Sûr-ı Hümâyûnda Dolmabahçe Saray-ı Hümâyûnunda verilen ziyâfet-i seniyyede
 bulunan zevât. Fi 19 Şevval sene 274.

Kabûlî Efendi
 Rusya askeri ateşesi
 Konstantin Katarcı
 Belçikanın İran Maslâhât-güzârı
 Habbab Efendi
 Sardunya Tercemânı
 Salih Bey
 Yunan Şansölyesi
 Amerika Baş-tercemânı
 İskenderiye Patriki
 İran Ser-kâtibi
 Rıza Efendi
 İspanya Şansölyesi
 Hâriciyye Müsteşârı
 Osman Bey
 İspanya Baş-tercemânı
 Meclis-i vâlâ a'zâsından Mustafa Paşa
 Avusturya Şansölyesi
 Sâmi Paşa
 İngiltere Şansölyesi
 Hazîne-i Hâssa Nâzırı Paşa
 Fransa Baş-tercemânı
 Ermeni Patriki
 İsveç Maslâhât-güzârı
 İlhamî Paşa
 Napoli Maslâhât-güzârı
 Şefik Paşa
 İran sefiri Ömer Han
 Serasker Paşa
 Danimarka Sefiri Baron Hibsen
 Re'is Paşa

Miltiadi Bey
 Tercemân Bey
 İsveç Ser-kâtibi
 Subhi Bey
 Napoli Şansölyesi
 Avusturya Ateşesi Kolonel
 Mümtaz Efendi
 Yunan Ser-kâtibi
 Hahambaşı
 İran Müsteşârı
 Hüseyin Bey
 Rusya Konsolosu
 Necib Bey
 Tophâne Nâzırı
 Prusya Şansölyesi
 Ahmed Celâl Paşa
 Avusturya Baş-tercemânı
 Zarîfî Mustafa Paşa
 Fransa Şansölyesi Mösyö Romeo
 Zabtiyye Müşîri
 Sardunya Maslahat-güzârı
 Hâriciyye Nâzırı
 Mösyö Bellini
 Belçika Maslâhât-güzârı
 Meclis-i Vâlâ a'zâsından Mahmud Paşa
 Amerika Sefiri
 Mustafa Nûri Paşa
 Rusya Sefiri Mösyö Potnif
 Tanzîmât Re'isi Mehmed Paşa
 İran Sefiri Ferruh Han
 Sadriâ'zam

İngiltere Maslâhât-güzârı Mösyö Allison
 Safvetî Paşa
 Rum Patriki
 Felemenk Maslâhât-güzârı Kont Zilen
 İngiltere Tercemânı
 Meclis-i Tanzîmât A'zâsından Edhem Paşa
 Horni
 Hâssa Müşîri Paşa
 Have
 Prusya Sefâreti Baş-serkâtibi
 Meclis-i Vâlâ a'zâsından İzzet Paşa
 İspanya Ser-kâtibi
 Hakkı Bey
 Rusya sefâreti müsteşârı
 Ziver Efendi
 Ferruh Han ma'îyyeti Zeman Han
 Danimarka sekâtibi
 Protestan vekili
 Gümrükçü Bey
 Sardunya Şansölyesi
 Logofet Bey
 Jon Kiga
 Amedi Bey
 Niyâzi Efendi

Fransa Sefîri Mösyö Tovnel
 Mustafa Na'ilî Paşa
 Avusturya Sefîri Baron Prokeş
 Ticâret Nâzırı
 Yunan Sefîri Mösyö Kunduriyotis
 Meclis-i Vâlâ A'zâsından Edhem Paşa
 Vilans-ı atik Maslâhât-güzârı Doktor Mordtman
 Evkâf Nâzırı
 Fransa Baş- serkâtibi
 Meclis-i Tanzîmât A'zâsından İsmail Paşa
 İngiltere Baş-serkâtibi
 Katolik Patrîki
 Avusturya Sefâreti Müsteşârı
 Dersaadet Ordusu Müşîri
 Prusya Baş-tercemânı
 Meclis-i Tanzîmât a'zâsından Şevket Paşa
 Rusya sefâreti Baş-tercemânı
 Serasker Müsteşârı Ferid Efendi
 Ferruh Han ma'îyyeti Mükim Han
 Mazlum Bey
 Kudüs Patrîki
 Yunan Tercemânı
 Ömer Cemâl Efendi
 Napoli Baş-tercemânı
 Paris Sefîri Mehmed Cemil Bey
 Belçika Şansölyesi
 Mihran Bey

[SAYFA 28]

Dolmabahçe Saray-ı Hümayûnunda Belçika Prensi Dük dö Brayan

hazretlerine verilen ziyâfet-i seniyyede bulunan zevât. Fi 7 Şevval sene 276.

Dük dö Brayan'ın ma'iiyyetinde yâver Necib Efendi	Halil Bey
Haydar Efendi	Rızâ Efendi
Server Efendi	Marki dö Plok
Kabûli Efendi	Osman Paşa
Mösyö Löşvar	Belçika Ser-kâtibi
Necib Bey	Hamdi Paşa
Dük Hazretlerinin Tabibi	Dük Hazretlerinin Yâveri Mösyö Fatvar
Ahmet Celâl Paşa	Sâmi Paşa
Felemenk Maslâhât-güzârı	Fransa Maslâhât-güzârı
İsma'il Paşa	Hazîne-i Hâssa Nâzırı
Napoli Maslâhât-güzârı	Amerika Sefiri
Damad-ı Hazret-i Şehr-yârî Mahmud Paşa	Şefik Paşa
İran Sefiri	Prusya sefiri
Kâmil Paşa	Dâmâd-ı Hazret-i şehr-yârî Nuri Paşa
Sardunya Sefiri	İspanya Sefiri
Serasker Paşa	Sadr-ı â'zam
İngiltere Sefiri	Kapudân Paşa
Dük dö Brayan Hazretleri	Hâriciyye Nâzırı
Alî Paşa	Rusya sefiri
Avusturya Sefiri	Süleyman Paşa
Safvetî Paşa	Danimarka Sefiri
İsveç ve Norveç sefiri	Damad-ı Hazret-i Şehr-yârî Edhem Paşa
Hasib Paşa	Napoli Maslâhât-güzârı
Belçika Sefiri	Mehmed Ali Paşa
Ticâret Nâzırı Ethem Paşa	Mösyö Baroterz
Mösyö Allison	Aşker Paşa
Zarif Paşa	Belçika konsolosu Mösyö Gun
Belçika Tercemânı Mösyö Kalinos	Hakkı Bey
Hâssa Müşîri Paşa	Mösyö Lanibahr
Ser-kurena-yı Hazret-i şehr-yârî Ahmed Bey	Afif Bey

Mösyö Bellona

Logofet Bey

Habbab Efendi

Tercemân Bey

Hüseyin Paşa

Ebru Efendi

Dük hazretlerinin ma'îyyetinde Yâver Ahmed

Efendi

[SAYFA 29]

İyd-ı şeriflerde süferâya i'tâsi mu'tâd olan tribün ve duhûliyye bileti;

	Aded
Büyük Elçilere	5
Orta Elçilere	4
Mukîm elçilere	3
Maslahat-güzârlara	2
Eflâk ve Boğdan Kapukethüdâsına	2
Sırp Kapukethüdâsına	2

İş bu biletler birer zarf derûnuna vaz' ve Teşrîfât-ı Hâriciyye mühriyle temhîr olunarak bayramdan evvel sefâretlere gönderilir. Orta kapıdan girmek için beher zarf derûnuna tribün bileti mikdârı duhûliyye vaz'ı muktazîdir.

İş bu mu'ayyen olan adeden fazla bir misâfir için sefâretlerden bilet taleb olunduğu halde fevk-al-âde olarak verilebilir.

Be-her sene ibtida-yı Ağustos'ta sefâretlere irsâli mu'tad olan av tezkîreleri;

	Aded
Büyük Elçilere	20
Orta Elçilere	15

Mukim Elçilere	10
Maslahat-güzârlara	05
Memleketeyn ve Sırb Kapukethüdâlıklarına beşer aded	05
Müteberân-ı tebe'a ve ba'zı îcâb edenlere	01

İş bu tezkîreler ile berâber süferâ ve maslahat-güzârlar ve Memleketeyn ve Sırb Kapukethüdâlarının zâtları için yazma olarak ayrıca birer tezkîre daha gönderilir. [SAYFA 30]

Prens Napolyon hakkında taraf-ı Devlet-i Aliyyeden icrâ kılınan merâsim-i teşrîfât-ı seniyye.

Prens-i müşârün-ileyin istikbâli için taraf-ı Hazret-i tâc-dârîden Istabl-ı âmîre Müdîri Ferik Râuf Paşa Varna'ya irsâl olunmuştur.

Müşârün-ileyhin ikâmetiçün Hünkâr İskelesi Kasr-ı Hümâyûnu tehyie ve tahsîs kılınmıştır.

Müşârün-ileyhin ma'îyyetine ber mu'tâd bir vapur Istabl-ı âmire'den îcâbı kadar araba ve eseb ve kayık tertîb ve ta'yin idilmiştir.

Prens Dersaâdete vüsûlünü Paşa-yı müşârün-ileyh haber virdiğinde ol gün müşârün-ileyh Saray-ı Hümâyûnda mülâkât-ı seniyyeye nâ'il olmuştur.

Yevm-i mülâkatda iktizâsı kadar asâkîr-i şâhâne safbeste-i selâm olarak muzika dahi çaldırılarak kabûl buyurulmuştur.

Saray-ı Hümâyûndan avdetinden bir sa'ât sonra müşârün-ileyhe tahsîs buyurulan Hünkâr İskelesi Kasr-ı Hümâyûnuna teşrîf-i şâhâne vuku'ıyla prens taltîfe mazhar olmuştur.

İki gün sonra Beylerbeyi Saray-ı Hümâyûnunda ahşam ta'âmı tertîb olunarak vükelâdan irâde buyurulan zevât hâzır bulunmuştur.

Prens avdet ve vedâ'ı günü Saray-ı Hümâyûn-ı mezkûrda bir sabah kahve-altısı tertîb olunarak anda dahi ziyâfet-i hümâyûnda mevcûd olan vükelâdan ba'zı zevât hâzır bulunmak şerefine nâ'il olmuşlardır. [SAYFA 31]

Ecnebîlere verilecek nişân-ı hümayûnlara dâ'ir Fi 6 C Sene 86 târihinde bâ-irâde-i seniyye takarrür eden nizam-nâme.

Birinci Rütbe Osmânî Nişânı

Yalnız düvel-i mu'azzamanın Başministırlarıyla Hâriciyye Nâzırlarına ve büyük elçilerine ve fevk-al-âde me'muriyetlerde bulunan Mareşallerine def'aten i'tâ olunacağı gibi birinci rütbe Mecîdî nişânını ha'iz olupda bir kat daha taltîfî lâzım gelen sa'ir vükelâ ve Mareşallerle orta elçilere dahi verilebilecektir. Bir de Fransa devletinin Lejyon dö Nor ve İspanya'nın Nevazondör ve Avusturya'nın kezâlik Nevazondör ve yâhud Sen Etyen Prusya'nın Eglnovar ve Rusya'nın Sen Andre ve İtalya'nın Kolye Dö Lantosiyar ve Danimarka'nın Elifan ve İsveç Devletinin Sürafen nişânlarının birinci rütbelerini hâ'iz bulunan zevâta fevk-al-âde olarak ve yâhud bu nişânlardan biriyle mübâdeleten i'tâ olunabilir.

Birinci Rütbe Mecîdî Nişânı;

Umûmen Mareşallere ve umûmen Avrupa devletleri vükelâsıyla orta elçilerine ve saraylara mensûb küberâ-yı zâbitân-ı askeriyyeye def'aten ve Ferîk ve Vis amiral rütbesinde bulunanlara ve emsalinden ikinci rütbe Osmânî veya mecîdî nişânlarını hâmil olanlara dahi tebdilen verilecektir.

İkinci Rütbe Osmânî Nişânı;

Mirliva ve visamiral rütbesinde bulunanlara ve burada da olan emsâline def'aten ve mukîm elçilerle saraylara mensub birinci takım zâbitân-ı askeriyyeye dahi istinâden i'tâ olunabilir.

İkinci Rütbe Mecîdî Nişânı;

Mukîm elçilere ve saraylara mensub birinci takım zâbitân-ı askeriyyeye ve hükümdâr ve

yâhud hükümdâr familyasından olan prenslerin yâver-i harblik hidmetinde bulunan Asâkîr-i berriyye ve bahriyye Mirilvâlarına ve bunların emsâline ve üçüncü rütbe Osmânî nişânını ha'iz olan yâhud fevk-al-âde bir hizmet arz eyleyen zevâta ve üçüncü rütbe Osmânî nişânını hâmil olan dâ'imî maslahatgüzârlara verilecektir.

Üçüncü rütbe Osmânî Nişânı;

Dâ'imî Maslahatgüzârlara ve üçüncü rütbeden Mecîdîsi olan muvakkat maslahatgüzârlara ve Asâkir-i berriye ve bahriyye mirilvâlarına ve bend-i sâbıkta gösterilen takımdan olan miralaylara ve mâbeyincilere ve burada da bulunanlara verilebilecektir. [SAYFA 32]

Üçüncü Rütbe Mecîdi Nişânı;

Asâkîr-i berriyye ve bahriyye miralaylarına ve sefâret müsteşâr ve birinci ser-kâtib tercemânlarına ve ceneral konsoloslarına ve burada da bulunanlara verilecektir.

Dördüncü Rütbe Osmânî Nişânı;

Birinci derecede olan konsoloslardan ve sefâret ikinci serkâtib ve tercemânlarından dördüncü rütbe mecîdi nişânını hâ'iz bulunanlara tebdilen ve miralay ve ka'im-mekâm rütbesinde ve burada da olanlara müceddeden verilecektir.

Dördüncü Rütbe Mecîdi Nişânı;

Birinci ve ikinci derecede bulunan konsoloslara ve sefâret ikinci ve üçüncü kâtibleriyle ikinci tercemânlarına ve binbaşılara ve firkateyn kapıdânlarına ve emsâline verilecek ve bunların mâdununda bulunanlara beşinci rütbeden mecîdi verilecektir.

Memleketlerinde hiç bir mevki'-i resmiyyeleri olmayan ve yâhud mevki'lerinin kıbâs-ı resmiyyesi bulunmayan ecnebilere hâmil oldukları memleketleri nişânının müsâvi rütbesinde

Osmânî ve yâhud bir derece yukarısından Mecîdî nişânı i'ta kılınır. Devletleri tarafından hiç bir gûna nişânları olmayıp mevâkî'-i resmiyyede bulunmayanlara beşinci rütbe Mecîdî nişânından ziyâde verilemeyecektir.

Hidmet-i devlet-i aliyyede bulunan ecnebi me'murlar haklarında me'murîn-i sa'ire-i devlete tatbîken mu'âmele idilecektir. [SAYFA 33]

**Nezd-i Saltanat-ı Seniyye'ye vürûd eden büyükelçiler hakkında icrâsı
mu'tâd olan merâsim-i teşrîfât-ı seniyye.**

Sefirin Dersaâdete vürûd edeceği gün istihbâr olundukta taraf-ı Saltanat-ı Seniyye'den istikbâlî için Divân-ı hümayûn Tercemânı Kal'a-i Sultâniyye'ye azîmet eder.

Sefir-i cedîdin merkez-i me'muriyetine vusûlünde keyfiyeti sefâret Baş-tercemânı vâsıtasıyla Hâriciyye Nezâret-i celîlesine bi'l-i ihbâr mülâkat için bir gün ta'yin taleb eder.

Yevm-i mu'ayyende âdi elbise ile Hâriciyye Nâzırı'nın hânesine azîmet edip hâmil olduğu i'timad-nâmenin ve huzûr-ı hümayûn-ı Hazret-i Pâdişâhîde irâd edeceği nutkun sûretlerini i'tâ ve takrîr-i resmî ile i'timadnâme'yi li-ecl-il-takdîm bir mülâkât-ı resmîye iltimâs ve istid'â eyler.

Nutk-ı resmî ve nâme sûreti hâkipây-ı şâhâne lede'l-'arz ta'yin buyurulacak yevm ve sa'at sefîre ihbâr olunur ve ol-gün Istabl-ı âmîre'den dört atlı birer ma'iyet me'mûrları için ikişer atlı lüzumı mikdâr araba ile Hâriciyye Teşrîfâtçısı ve yâhud hâssadan bir zât sefâret-hâneye gidip sefîri ve ma'iyet-i me'mûrlarını alarak Mâbeyn-i Hümayûna götürür. Teşrîfâtî-i mûmâ-ileyh süferâ ile birinci arabaya ve berâber bulunan yâver dahi azâyı safâretle ikinci arabaya râkib olur. İş bu arabaların ön ve arkalarında Istabl-ı âmîre hademesinden mükellef ve müzeyyen elbiseli adamlar ve dört aded mâbeyn-i hümayûn çavuşları mevcûd bulunur.

Saray-ı Hümayûna vürûdda ber mu'tâd iktizâsı kadar rikâb-ı hümayûn-ı şâhâne askeriyle bir bando muzika safbeste olarak derûn-ı Saray-ı Hümayûnda dahi ber mu'tâd silahşorân-ı hâssa dizilip Hâriciyye Nâzırı hâzır olduğu halde elçi doğru huzûr-ı hümayûn-ı Hazret-i mülûkâneye çıkarılır.

Mülâkât-ı resmî şimdiye kadar câri olan üslûb üzre cereyân eder. Bâ'de'l- mülâkat elçi yine mezkûr arabalar ve me'mûrîn ile safârethâneye avdet eder.

Vakit müsâ'id olur ise ol günde ve olmadığı sûrette irtesi gün sefir-i cedîd ma'iyyeti

me'mûrlarını bilâ istishâb üniformasıyla Bâbîâlî'ye gelip Sadrîâ'zam ve Hâriciyye Nâzırına ikisi birlikte bulundukları halde vizite ederler ve â'zâ-yı sefâretini ibrâz eyler. Sefîrin sefâret-hâneye avdet ve muvâsalâtını müteâ'kib Sadrîâ'zam ve Hâriciyye Nâzırını üniformalarıyla i'âde-i vizite ederler.

Ber-vech-i meşruh merâsim-i mu'tâdenin icrâsından sonra sefir-i cedîd taraf-ı zî-şeref Hazret-i mülûkâneden kabûl olunduğunu ve i'timâd-nâmesini teslim ve i'ta eylediğini ve tâ'yin edeceği eyyâm ve evkâtta bi'l-cümle vükelâ-yı Saltanat-ı Seniyye'yi ve Mâbeyn-i Hümâyûn müş'îri Baş-kâtibi ve ser-kurenâ-yı şehir-yârî ve Şûrâ-yı devlet ve Hey'et-i â'yân ve Devâ'i müsteşârları ve Bâbîâlî ricâli ve Divân-ı temyîz ve İstinâf ve Dâr-üş-şûrâ ve Bahriyye ve Sıhhiye meclisleri re'islerini kabûl edeceğini matbu' tezkîrelerle beyân eyler. İş bu med'uvvîn büyük üniformalarla eyyâm ve evkât-ı mu'ayyenede sefir-i cedîde [SAYFA 34] vizite eylerler. Sefîr ma'iiyeti me'murları ve üniformalarıyla med'uvvini kabûl eder. Safâret-hânede gelenleri elçiye ibrâz etmek için teşrîfâtından bir me'mur bulunur.

Sefîr dev'âir riyâsetinde bulunan vükelâyâ bir iki gün sonra üniforma ile bizzat ve mârrû'l-zikr me'murîne vizite kâğıdıyla i'âde-i vizite eder.

Sefîrin Bâbîâlî'yi ve Seraskeri ve Tersâne-i âmire'ye vizitelerinde hakkında merâsim-i askeriyye icrâ olunacaktır.

Büyük elçiler hakkında saray-ı hümâyûnda icrâsı mu'tad olan merâsim-i teşrîfât-ı seniyye.

Elçi Saray-ı Hümâyûna berren gelir ise büyük kapıdan araba ile binek taşına kadar gider. Bahren geldiği halde bahçe içindeki büyük kapıdan duhûl eder.

Müşârûn-ileyhe Saray-ı Hümâyûnda ber mu'tad bir bölük Asâkir-i şâhâne safbeste selâm olur ve bir bando muzika dahi çalınarak Asâkir-i şâhâne ile beraber hazır bulunur (*Mu'ahharen muzikânın terennüm-sâz olması emr-i irâde-i seniyye-i cenâb-ı Pâdişâhî iktizâ-yı celilesinden idüğü*).

Dîvan-hâne derûnunda Hademe-i hâssa ve ma'iiyet-i şâhâne yâverân-ı elbise-i resmiyyeleri ile ber-mu'tad mahall-i mâ'lumelerinde hâzır bulunurlar.

Elçi sarây-ı hümâyûna vürûdunda bilâ tevakkuf huzûr-ı Hazret-i tac-dârîye müsûl şerefine nâ'il olur.

Mülâkât-ı resmi-i âlîsinde ser-kurenâ-yı şehir-yâri ve Mâbeyn-i Hümâyûn Baş kâtibi ile Mâbeynci beyler ve Kâtib Efendiler ve Hâriciyye Nâzırı ve Divân-ı hümâyûn Tercemânı ve Hâriciyye Teşrîfâtçısı (*mu'ahharen Teşrîfât-ı Umûmiye Nâzırı*) hâzır bulunur.

Elçi hâkipây-ı şâhâneye şeref-yâb-ı duhûl oldukda evvelce arz etmiş olacağı nutkunu irâd ve bu nutku bi'z-zât Hâriciyye Nâzırı zât-ı şevket-semât Hazret-i Pâdişâhiye terceme eyler. Hâmil olduğu nâmesini takdîm eyledikde zât-ı Hazret-i şehen-şahî ahz ve kabûl ile teşrîfât-ı mûmâ-ileyhe i'tâ buyururlar. Taraf-ı tâci-dâriden cevâben şeref sâdır olacak nutk-ı hümâyûnu dahi yine nâzır-ı müşârün-ileyh elçiye terceme eder.

Sefîr ma'iiyyetinde bulunan me'mûrların zât-ı Hazret-i şâhâneye bilâ-istizân şâyân buyurulacak müsa'ade-i seniyye üzerine her birini başka başka takdîm eder.

Ba'dehu zât-ı Hazret-i cihân-dâri bir iki kadem gerü çekilmeğe elçinin avdetine müsa'ade buyurmuş olurlar. [SAYFA 35]

Orta ve mukîm elçiler hakkında icrâsı mu'tâd olan merâsim-i teşrîfât-ı seniyye.

Sefîrin Dersaâdete vâsıl olduğu haber verildikte âdî elbiseyle Hâriciyye Teşrîfâtçısı sefârete gönderilip Bâbiâli nâmına sefire resm-i hoş-âmedî îfâ eyler.

Sefîr Hâriciyye nâzırıyla ibtidâki mülâkâtında kâmil olduğu i'timâd-nâmesinin ve huzûr-ı hümâyûnda irâd edeceği nutkun birer sûretlerini i'tâ ile bunların arz ve takdîmi içün sûret-i resmiyyede mülâkât-ı seniyyeye mazhariyyeti iltimasında bulunur.

Mülâkât içün taraf-ı eşref-i Hazret-i mülûkânedan ta'yîn buyurılacak yevm ve sa'âtde yaverân-ı hâssadan bir zât sefâretten taleb olunacak mikdâr ikişer bargirli müzeyyen sarây-ı hümâyûn arabalarını Istabl-ı âmire'den alup sefârete azîmetle sefîri ve ma'iiyyeti me'murlarını bi'l-istishâb sarây-ı hümâyûna götürür.

Sarây-ı hümâyûnun kapısı önünde bir mikdâr asker safbeste-i selâm olur. Dâhil-i Saray-ı Hümâyûnda dahi büyük elçilere verilen hademe ve yâverân-ı hâssanın bir kısmı safbeste ve hâzır bulunur.

Sefîr sarây-ı hümâyûna geldiklerinde büyük kapı önünde arabadan inip mâşiiyyen içeriye

duhûl eder. Ba'dehu süferâya mahsûs olan misâfir odasında oturulup kahve ve çubuk verildikten sonra bi'l-istîzân huzûr-ı Hazret-i şehen-şâhiye şeref-yâb müsûl olur. Huzûr-ı şâhânedan çıkıldıktan sonra tekrâr misâfir odasına götürülüp şerbet ikrâmı icrâ olunarak avdet eder.

İşbu resm-i âlîde dahî huzûr-ı hümayûnda bulunmaları mu'tâd olan zevât bulunacağı gibi cümleten büyük üniforma ile bulunulacaktır.

Memleketeyn Beyleri hakkında cânib-i Saltanat-ı Seniyye'den icrâ buyurulacak merâsim-i teşrîfât-ı seniyye.

Taraf-ı Saltanat-ı Seniyye'den Teşrîfâtî-i Hâriciyye ile bir vapur Varna ve yahud Kalas'a irsâl ve Beyin ma'iyetine bir Miralay yâver ta'yîn buyurulur.

Dersaâdet'de ikâmetgâhı olmak üzere Mirgûn saray-ı âlîsi tehyie ü ihzâr ve rükubına bir beş çifte kayık ile iki nizâmiye çavuşu ve iktizâsı kadar binek hayvanı ve araba tertîb buyurulur. Saray-ı mezkûra vusûlünde Hâriciyye Teşrîfâtçısı istikbâl ve kabûl eder. [SAYFA 36]

Dersaâdete vusûlünde taraf-ı eşref-i cenâb-ı şehen-şâhiden bir zât ve Sadrıâ'zam ve Hâriciyye Nâzırı taraflarından dahi birer me'mur gidip resm-i hoş-âmediyi icrâ eder.

Makâm-ı Sadâret ve Hâriciyye Nezâreti'nden kendisine birer ziyâfet-i resmiyye i'tâ kılınır.

Vusûlünün irtesi gün Teşrîfâtî-i mûmâ-ileyh mâ'rifetiyle med'uvven Mâbeyn-i Hümayûn cânib-i âlisine gidip Sadrıâ'zam ve Hâriciyye Nâzırı hâzır olduğu halde huzûr-ı Hazret-i mülûkâneye müsûl olduktan sonra taraf-ı eşref-i Hazret-i Pâdişâhiden bir kıt'a murassa' seyf ihsân buyurulur.

Oradan Bâbîâlî'ye gelüb evvelce lüzûmı mikdâr Asâkir-i Nizâmiye safbeste-i selâm olduğu halde Prens Arz Odası'nda kabûl olunur.

Bundan sonra Sadrıâ'zam ve Hâriciyye Nâzırı Prens'in ikâmetgâhına gidip resm-i viziteyi icrâ ederler.

**Mu'ahhâren Memleketeyn Beyi Prens Şarl hakkında cânib-i Saltanat-ı
Seniyye'den icrâ buyurulan merâsim-i teşrîfât-ı seniyye . Fi Sene 1283.**

Prensin Dersaâdet'de vürûdu için rükûbına taraf-ı Saltanat-ı Seniyye'den bir vapur ile bir me'mur-ı mahsûs ve ma'îyyetine bir Mirliva ve bir Miralay ta'yin ve tahsîs buyurulmuştur.

Dersaâdet'de ikâmet-gâhı olmak üzere dahi Göksu Kasr-ı Hümâyûnı tahsîs ve Boğaziçi'nde rükûbı için bir vapur ve bir beş çifte kayık ile iki Nizâmiyye Çavuşu ve iktizâsı kadar hayvan ve araba ta'yin buyurulmuştur.

Prensin vusûlünde Hâriciyye Teşrîfâtçısı istikbâl ile taraf-ı eşref-i cenâb-ı mülûkâneden resm-i hoş âmediyi icrâ eylemiş ve şeref-sâdır olan müsa'âde-i seniyye-i cenâb-ı tâc-dâri üzerine prens-i müşârün-ileyh ol-gün bi'l-istishâb Mâbeyn-i Hümâyûna götürmüştür. Prens-i müşârün-ileyhin ma'îyyetinde bulunan zâbitân üst katta vâki' büyük sofada kalarak kendisi Sadrıâ'zam hâzır olduğu halde zât-ı Hazret-i Pâdişâhinin bulunduğu odaya şeref-yâb vusûl olmuş ve lütfen ve tenezzülen şeref-sudûr buyurulan ruhsat-ı seniyye üzerine evvelce hazırlanmış olan iki sandalyeye müşârün-ileyhümâ ku'ûd eylemişlerdir. Şâyan buyurulan iltifât ve te'attûfât-ı seniyyeye mazhâr olduktan sonra prens-i müşârün-ileyhe istihsâl-i ruhsat-ı seniyye ile ma'îyyet-i şâhânede olarak mezkûr sofaya çıkıp ma'îyyet me'murlarını hâk-i pâ-yı mülûkâneye takdîm eylemiş ve binâ-en-aleyh resm dahi hitâm bulmuştur. Bunu müteâ'kib taraf-ı eşref-i Hazret-i cihan-dâriden Prense bir kıt'a murassa' seyf-ihsân buyurulmuştur.

Prens-i müşârün-ileyh Saray-ı Hümâyûndan çıkıp Bâbiâli'ye gelmiş ve ber-mu'tad asker ve muzika ile karşılanıp Arz Odası'nda kabûl olunacak bi'l-cümle vûkelâ kendisi ile görüşmüşler ve ba'dehu kendileri dahi Prensin ikâmet-gâhına gidip i'âde-i vizite eylemişlerdir.

Müşârün-ileyhe makâm-ı Nezâret-i Hâriciyye'den bir ziyâfet-i resmiyye i'ta olduğu gibi müşârün-ileyhin Dersaâdete vusûlü günü makâm-ı Sadâret ve Nezâret-i Hâriciyye'den ayrı ayrı me'murlar gönderilip îfâ-yı resm-i hoş-âmedi olunmuştur. [SAYFA 37]

Biri mebd-i sa'âdet ve diğeri menşe-i rıf'at-ı millet ve memleket olan velâdet-i hümâyûn ve cûlûs-ı meymenet-makrun Hazreti Pâdişahi eyyâm-ı hayr-ı ittisâmına müsâdif olan rûz-ı firûzlarda meserrât-ı kalbiyye-i umûmiyyenin âsâr ü alâ'im-i zâhiresi olmak üzere izhâr-ı

şâdimânî ve şehir-âyîn olunmasını müsa'ade-i seniyye-i cenâb-ı mülûkâne erzân buyurulup ıydiyyeyn-i sâ'deyn ve sâ'ir ba'zı eyyâm-ı mübâreke de vecîbe-i tebrîkin îfâsıyla ba'zı bendegânın huzûr-ı şevket-vefd-i Hazret-i Pâdişâhiye müsûl olmak şerefine nâ'il oldukları gibi bu iki gün dahi cümle için ıyd-i ender ıyd olduğuna ve icra-yı merâsim kılınan eyyâm-ı mübâreke îyyâd-ı İslâmiyyeden olmasıyla sa'ir sınıf-ı tebe'a-i şâhâne rû'esâ ve erkânı bu vesa'il-i celîle ile mazhâr-ı iltifât-ı seniyye-i cenâb-ı Pâdişahî olmaktan mahrûm olup halbuki anların dahi yılda bir kere umûmun velinî'meti olan Pâdişâhımız efendimizin huzûr-ı şevket-mevfur-ı cenâb-ı cihân-bânilerine müsûl şerefine neylleri kendilerince bâdî-i mefharet ve mü'ekked-i râbita-i ubûdiyyet olacağı misillü süferâ-yı düvel-i fehîmenin dahi arz-ı tebrîk vesîlesiyle mülâkat-ı seniyyeye mazhariyetleri her yerde câri olan mu'âmelât-ı cemîleden olarak anlarca dahi bâdî-i iftihâr olacağına binâ'en beher sene bu iki günde müsa'ade-i seniyye erzân buyurulduğu halde icrâ olunacak merâsime da'ir vârid-i hâtır-ı acz-i mefâtir olan şeylerin arz ve beyânına ictisâr olunur.

Velâdet-i hümâyûn leyle-i berât mes'âdet-i ibâte müsâdif olduğu cihetle din ve devletce bir büyük gün idüğünden o gece ve irtesi donanma ve kıl'a-ı hâkâniyyeden toplar endahtı ile ve istekli olanlar tarafından şehir-âyîn icrâsıyla îlân-ı meserret olunacağı misillü irtesi günü rikâb-ı resm-i âlisinin icrâsına müsa'ade-i seniyye erzân buyurulduğu halde iş bu yevm-i mes'udda yalnız bu şeref-i inâyet ile iktifâ kılınması

Cülûs-ı meymenet-menûs cenâb-ı mülûkâne Zilhiccetü's-şerîfenin on yedinci gününe müsâdif olduğundan ya bu hesâb ile ol günde ve yâhud iş bu resm-i âli dâ'ima yaz mevsimine tesadûf itmek ve îd-i efhânın akabinde icrâsı hâlinde iki resm birbirine pek yakın olacağı cihetle birisi biraz te'hîr eylemek üzre cülûs-ı hümâyûnun şehir-i şemsiyye itibariyle şeref vuku' olan Haziran'ın onüçüncü gününde icrâsına irâde-i seniyye müte'alik buyurulduğu halde sabah namazından ibtidâ ile yatsuya kadar beş nevbet top atılıp ahşamsı istekli olanlar tarafından icrâ-yı şehir-âyin kılınması ve müsa'ade-i seniyye erzân buyurulur ise ba'zı münâsib yerlerde fişekler atılması.

Cülûs-ı hümâyûn günü vakt-i zührede mu'âyede-i hümâyûn resm-i âlisine dâhil olan vükelâ ve vüzerâ ve Rumeli ve Anadolu pâyesini ha'iz olan ulemâ ve mansıb ve me'muriyetlerde bulunan rütbe-i bâlâ ricâlî ve Ferikân ve mansıb ve me'murîn ashâbından bulunan rütbe-i ûlâ sınıf-ı evveli ricâlî ve Rumeli Beylerbeyi ve Mirliva Paşalar ve Rum ve Ermeni ve Katolik Patrikleri ve Hahambaşı ile her bir sınıfın birinci derecede bulunan rû'esâ-yı

ruhâniyyeleri ve düvel-i mütehabbe süferâsıyla ma'iyet-i resmiyyeleri me'murları resmî elbiseleriyle Saray-ı Hümâyûna da'vet olunup alt katta her bir takım münâsib mahallerde bulundurulması.

Resm-i alînin icrâsı için büyük dîvan yerinde ve yâhud üst kattaki büyük Dîvanhâne'den kangisi irâde buyurulur ise zât-ı şevket-simât-ı Hazret-i Pâdişahî bir mahall-i âlî de tevakkuf ve âram buyurdıkları halde ibtidâ vükelâ ve vüzerâ huzûr-ı Hazret-i mülûkâneye müsûl ile pişgâh-ı şevket-iktinâh-ı mülûkâneden birer temennâ ile mürûr idip ba'dehu iki tarafta safbeste olarak durmaları ve onları müte'âkiben süferâ takımı hey'etce huzûr-ı şâhâneye çıkıp pişgâh-ı şâhânede bir nisf-ı dâ'ire teşkiliyle durdukları halde en eski elçi tarafından tebrik için arz [SAYFA 38] olunacak ifâde-i resmiyyeye mukâbil cevab-ı âlî ihsân ve lûtfen ve tenezzülen her birinin önünden mürûr ile hükümdârânın ve kendilerinin bi'l-hâssa hâtırları su'âl buyurulduktan sonra yine mevkî'-i âlîye avdet buyuruldukda elçilerin çekilip gitmeleri ve bundan sonra Şeyhülislâm Efendi ulemâ-yı kirâm ile huzûr-ı hümâyûna çıkıp sırasıyla birer temennâ ile geçerek hitâm bulup aşağı indiklerinde patrikler ve rü'esâ-yı runâniyye çıkarak yine birer temenna ile huzûr-ı hümâyûndan mürûr ile anlar dahi bitdikte ibtidâ rütbe-i bâlâ sâniyen ferikân ve sâlisen rütbe-i ûlâ sınıf-ı evvelî ricâlî rabi'en Mirlivâ Paşalar sırasıyla huzûr-ı hümâyûna çıkıp yine resm-i temennâyı ba'de'l-icrâ avdet itmeleri ve bu sûretle resm-i âlînin hitâmında huzûr-ı hümâyûnda bulunan erbâb resm dahi temennâ ile çekilmeleri.

Bu günün gecesinde ya Sadâret ve yâhud Nezâret-i Hâriciyye sâhil-hânesinden birinde taraf-ı Saltanat-ı Seniyye'den olarak süferâyâ birer resmî ziyâfet verilip ve pişgâhında atılacak fişenkleri ve şehir-ayîni seyr için ahşamdan sonra ba'zı mu'teberân-ı ecânib dahi da'vet olunup sâye-i şevket vâye-i Hazret-i Şâhânede bu sûretle dahi ikrâm olunmaları.

Cülûs-ı hümâyûn tebrikî için böyle resm-i âlî icrâ olunacağına ve îydeynde dahi mu'âyede resm-i âlîleri câri olduğuna bina'en rikâb-ı resm-i âlîleri yalnız mevlid-i hümâyûn ve Muharrem ve leyle-i Regâ'ibe mahsûs olması.

**Cülûs-ı hümâyûn-ı hazret-i Pâdişâhiye müsâdif olan yevm-i mes'ûdda
icrâ olunacak merasîm-i teşrîfâtiyye.**

Cülûs-ı hümayûn-ı Hazret-i Pâdişâhiye müsâdif olan yevm-i mes'ûdun tebrîki zımnında icrâ buyurulan rikâb-ı umûmi resm-i âlîsinde ibtidâ Silahşorân ve sa'ir zâbitân ile tertîb-i dîvân olunduktan sonra süferâ-yı düvel-i mütehâbbe ma'îyyetleri me'murlarıyla hey'etçe Dîvan-hâne-i âliye celb ile sırasıyla durdukları halde zât-ı firîşte-simât Hazreti Pâdişâhi da'ire-i mahsûsdan çıkıp ma'îyyet-i şâhânede Sadriâ'zam ve Hâriciyye Nâzırı bulunduğu halde yanlarına teşrîf ile elçilerin yaş eskisi tarafından irâd olunan makâle-i tebrîke bi'l-mukâbele umûmu mazhar hitâb ve ba'dehû birer birer her biri şâyân-ı iltifât-ı mahsûsa buyurularak hitâmında da'ire-i mahsûsaya avdet-i seniyye şeref vuku'ından sonra hey'et-i süferâ çekilerek büyük kapıdan çıkıp gideceklerdir.

Ba'dehû zât-ı mülk-sıfât cenâb-ı hilâfet-penâhî yine da'ire-i mahsûsadan çıkıp taht-ı hümayûnlarını teşrîf buyurduklarında rikâb-ı hümayûn gelen zevât teşrîfât sırasıyla yol olmak üzere konulan kaliçeden yürüyerek her biri taht-ı hümayûnun pişgâhına geldikte resm-i temennânın icrâsıyla evvelâ Sadriâ'zam taht-ı hümayûnun sağ tarafına saniyen Şeyhülislâm Efendi sol cihetine sâlisen vükelâ-yı fihâm sağ tarafa râbi'en Sadriâ'zam Şeyhülislâm Efendinin alt yanına hâmisen rütbe-i bâlâda bulunan zevât vüzerânın sırasına sâdisen İstanbul pâyelüleri sudûrun sırasına sâbi'en ferikân rütbe-i bâlânın sırasına sâminen rütbe-i ûlâ sınıf-ı evvelî ricâlî İstanbul payelülerinin sırasına tâsi'en Mirlivâ Paşaların rütbe-i ûlâ ricâlî sırasına çekilip birer temennâ ile duracaklardır. Hitâmında Sadriâ'zam tarafında bi'l-cümle bendegân ve re'ayânın nâmına olarak ifâ olunacak farîza-i tebrîk üzerine şeref-hitâb olduğundan. [SAYFA 39] Hazret-i velî-ni'mete nâ'il oldukları halde ânı müte'âkiben taraf-ı Şeyhülislâmîden hafî ve muhtasar tertîl olunacak du'âya cümle hüzzâr ref'i eyâdi-i amîn ile yalnız Şeyhülislâm Efendi ve sudûr-ı i'zâm ve İstanbul pâyelüleri oldukları yerde birer temennâ ile çekilip büyük kapıdan çıkacaklar ve sa'ir zevât oldukları yerde kalacaklardır.

Bundan sonra rü'esâ-yı ruhâniye-i milel birbirini müte'âkiben takım takım gelip pişgâh-ı taht-ı hümayûnda birer tememmâ ederek heyetleriyle sol tarafta durarak cümlesine mukaddem olan Rum Patrîki Efendi tarafından ibka olunacak farîza-i tebrîk üzerine hitâb-ı inâyet me'âb-ı mülûkâneye mazhâriyyetle resm-i âlî hitâm bulup zât-ı hümayûn-ı cenâb-ı şehen-şâhi dâ'ire-i mahsûsa-i seniyyelerine avdet ve teşrîf buyurduklarında dâhil-i resm olan bendegân dahi çekilip yine büyük kapıdan çıkacaklardır.

Ma'lûm-ı fihâmet-lüzûm cenâb-ı nezâret penâhileri buyurulduğu vechile hükümdârân hazerâtı taraflarından verile gelen hedayâ-yı resmiyyenin cümlesi bir sûret-i muntazamada olarak üzerlerinde dahi hükümdârân-ı müşârün-ileyhîmin tâclarıyla isimlerinin şifresi bulunması kâ'ide-i mer'îyye-i umûmiyyeden olup Saltanat-ı Seniyye cânib-i âlîsinden hediye-i resmiyyeden olarak ihsân buyurulmakda olan kutular ise şimdiye kadar çarşudan mübâya'a olunarak her biri birer türlü ve muhtelif çiçekli olarak alınmakda ve bu cihetle bi'z-zarûre bir resm ve kît'ada yapılamamakta olduğu velî-nî'metimiz Pâdişâhımız Efendimiz hazretlerinin sâye-i me'âli-vâye-i Hazret-i mülkdârîlerinde her bir husûs usûl-û muttarîde ve muntazamaya alınmakda bulunduğu cihetlerle cânib-i şeref-câlib cenâb-ı Pâdişâhîden ihsân buyurulacak kutuların dahi bir sûret-i muntazamaya ref'i min-gayr-i haddin münâsib gibi vârid-i hâtır-ı âciz-i mu'âtır-ı abidânem olarak tanzîm etdirilen dört kît'a resm-i manzur-ı âlî-i nezâret penâhileri buyurulmak üzere takdîm kılındı. Zikr olunan resmlerin cümlesinin ma'î minâ üzerinde pırlanta sayı taşıyla müzeyyen tuğra-yı garrâ-yı cenâb-ı Pâdişâhî bulunmak ve beyaz boya ile da'irevî işâret olunan mahalleri kezâlik pırlanta taş ile tersi' olunarak zeminleri dahi kalemle işleme olmak üzere birinci numerodaki iki yüz elli ikincisi iki yüz ve üçüncüsü yüz ve dördüncüsü yetmiş beş yüzlük altına i'mâl etdirileceği misillü icâbı takdîrinde bunlardan daha ziyâde değerli yapıdırılmak murâd buyurulur ise birinci numeroda ve fi'atı iki yüz elli altın olan kutunun resm ve kît'ası tagayyür itmeksizin etrâfindaki taşların büyümesiyle tezâyüd-i kıymeti hâsıl olacağına binâ'en muvâfık-ı re'y-i âlî-i âsafâneleri buyurulduğu halde ba'de-ezîn i'mâl etdirilecek kutuların sûret-i muharrereye tevîkan i'mâli zımnında keyfiyetin Mâliye Hazîne-i celîlesine ve Hazîne-i Hâssa nezâret-i celîlesine başka başka buyuruldu-ı âlîleriyle bildirilmesi bâbında ve her halde emr-ü ferman Hazret-i men-lehü'l-emrindir. [SAYFA 40]

Tebriki mu'tâd olan ba'zı hükümdârânın eyyâm-ı mahsûsaları cedvelidir.

	Tarih-i Rûmî	Tarih-i Frenkî/Arabî	Yevm-i Mahsus	İsm-i Hükümdâr
Rusya	Ağustos 30	..	İsim günü	İmperator Aleksandr

Avusturya	Ağustos 6	Ağustos 18	Velâdet	İmperator Fransuva Jozef
İngiltere	Mayıs 12	Mayıs 24	Velâdet	Kıraliçe Viktorya
İtalya	Mart 2	Mart 14	Velâdet	Kıral Birinci Edmir
Almanya	Mart 10	Mart 22	Velâdet	İmperator Birinci Giygom
İran	Saferü'l-hayr 6	..	Velâdet	Nasreddin Şah
Fransa	Temmuz 2	Temmuz 14	Cumhuriyetin Te'sisi	..
Yunan	Nisan 23	..	İsim günü	Kıral Jorj

[SAYFA 41-42]

İş bu cedvelde en sonra esâmîsi münderic hükümdârânın eyyâm-ı mahsûsalarında sefâretleri tarafından vuku' bulacak ihzâr üzerine hâkipây-ı şâhâneyle lede'l-arz şeref sâdır olacak irâde-i seniyye üzerine Mâbeyn-i Hümâyûn cânib-i sâmîsinden münâsib bir zât ile Divân-ı hümâyûn Tercemânı elbise-i resmiyye ile sefâret-hâneyle gidip resm-i tebrîki ifâ eyler. ve Bahriyye Nezâreti'ne bir tezkîre yazılıp karagol sefîne-i hümâyûnı donadup vakt-i zührede top endaht eyler.

İş bu cedvelde esâmîsi münderic hükümdârân hazerâtının eyyâm-ı mahsusa-i sâ'irelerinde ve sâ'ir mu'âhid devletlerin resmî günlerinde merâsim-i mebhûsenin birisi icrâ olup ancak düvel-i müşârün-ileyhimden birinin haliç-i Dersaâdet'de sefîne-i harbiyyesi bulunduğu halde hakkında ol-bâbda müttehiz olan kanun-ı bahriyye tevfikeyn Bahriyye Nezâret-i celilesinden mu'âmele-i muktaziyye-i teşrîfâtîyye ifâ olunur.

Yunan Kıralının ismi günü yalnız cânib-i Bâbiâli'den Hâriciyye Teşrîfâtçısı Yunan sefâret-hânesine gönderilip üniforma ile sefire resm-i tebrîki ifâ eyler. [SAYFA 43]

Fransa İmparatoriçesi Öjeni Hazretlerine verilen ziyâfet-i seniyye.

Zât-ı Hazret-i Pâdişâhi

Dam dö Pale

Sadriâ'zam

dö Muvazel dö Pale

Mustafa Nâ'ili Paşa

Mehmed Paşa

Dö Muvazel dö Pale

Kâmil Paşa

Sarasker Paşa

Ceneral Done

Serdâr-ı ekrem

Rıza Paşa

Fâzıl Mustafa Paşa

Dâhiliye Nâzırı

Bahriyye Nâzırı

Cevdet Paşa

Paris Sefîri Mehmed Cemil Paşa

Ağl vapurunun kumandanı

Kont Ravilya

Kont Dokosa dö Berisak

Yerfi

Kapiten Hep

Kapiten Kladi

Mâliye Nâzırı

Rüsûmat Nâzırı

Evkâf Nâzırı

Nafi'a Nâzırı

Zabtiyye Müşîri

Halil Bey

İmperatoriçe Hazretleri

Fransa Sefîri

Rusya Sefîri madamesi

Rusya Elçisi

İngiltere Sefîri madamesi

İngiltere Elçisi

Avusturya Sefîri

İran sefîri

Yunan Sefîri

İspanya Sefîri

İtalya Sefîri

Belçika Sefîri

Amerika Sefîri

İsveç Sefîrinin madamesi

Felemenk Elçisi

İsveç Elçisi

Prusya Maslâhât-güzârı madamesi

Purusya Maslâhât-güzârı

Madam Otre

Mösyö Otre

Madam Bore (بوريه)

Mösyö Bore

Nûri Paşa

Edhem Paşa

Mahmud Paşa

Ma'ârif Nâzırı

Ticâret Nâzırı

Tophâne Müşîri

Trablus Vâlisi

**Dersaâdete vürûd eden Avusturya İmparatoru Haşmetlû Fransuva Jozef
Hazretleri hakkında icrâ kılınan mu'âmele-i mihmân-nüvâzâne ve merâsim-i
teşrîfât-ı seniyye.**

Fransa İmparatoriçesi hazretleri Dersaâdete geldiğinde li-ecl-il-istikbâl vapur-ı mahsûs ile Sadriâ'zâm Kal'a-i Sultaniyye'ye kadar getmiş ve sefin-i hümayûndan çend kıt'a zırhlı vapurlar dahi eskortu için mahall-i mezkûra i'zâm olunmuş ise de Avusturya İmparator hazretleri Karadeniz tarîkiyle gelmiş olmasına ve ol vakit Karadeniz'e sefin-i harbiyye çıkarılması mugayyir-i nizâm bulunduğu mebnî İmparator hazretlerinin rûkûbına mahsûs olmak üzere Sultaniye vapur-ı hümayûnu Sadriâ'zam râkib olduğu halde Varna'ya kadar getmiştir.

Teşrîn-i evvelin yirmi sekizinci Penc-şenbih günü vakt-i zührde müşârün-ileyh Dolmabahçe sâhil sarây-ı hümayûnu pişgâhına vusûl bularak zât-ı hümayûn-ı Hazret-i Pâdişâhî saltanat takımıyla lütfen imparator hazretlerinin râkib oldukları vapuru teşrîfe râğbet ve müşârün-ileyh hazretlerini bi'l-istishâb sâhil-sarây-ı mezkûra avdet buyurmuşlardır. Yukarı da'ire-i mahsûsaya çıkıldıkta odaların birinde bir müddetcek âram ve teneffüsden sonra vükelâ ve sarây-ı hümayûn mütehayyizân memurîni sofada hâzır bulunduklarından şevket-me'âb efendimiz tenezzülen mûmâ-ileyhîmi İmparator hazretlerine ibrâz buyurmuşlardır. Mûte'âkıben İmparator hazretleri da'ire-i mahsûsalarına çekilerek orada Avusturya sefiri ma'iyyeti me'murlarını ibrâz eylemiştir. Bir müddet sonra İmparator hazretleri zât-ı hümayûn-ı Hazret-i Pâdişâhiye resm-i viziteyi icrâdan sonra Kâğıthane'ye doğru gezmeğe getmiş ve avdetde sarây-ı hümayûnda tensîb buyurulan zevâtdan mürekkeb bir küçük ahşam ta'âmı idilmiştir.

Cum'a günü sabahleyin kahve-altıdan sonra İmparator hazretleri selâmlık resm-i âlîsini temâşâ etmiş ve ba'dehu kayık ile Topkapı Sarây-ı hümayûnuna gidip hazîne-i hümayûn ve Cebehâne ve Ayasofya ve Süleymâniye cevâmî'-i şerîfesiyle Tersâne-i âmîreyi temâşâ ederek Dolmabahçe Sarây-ı hümayûnuna avdet ve zât-ı şevket-simât Hazret-i mülûkâne ile birlikte ta'âm aylemiştir.

Cum'a-irtesi günü sabâhı süfere-yı ecnebiyye ile sâ'ir ba'zı zevâtın kabûlüne mahsûs olmuş ve kahve-altıdan sonra Boğaziçi'nde Donanma-yı hümayûnûn ve Hünkâr İskeleyi'nde Asâkir-i Şâhâne'nin resm-i geçitleri temâşâ olunduktan ve Beykoz Kasr-ı hümayûnunda ahşam

ta'âmı idilerek ta'âmdan sonra birlikte avdet buyurulmuştur. Bu esnâda yol üzerinde bulunan sâhil-hâneler eshâbı tarafından kandil donanması idilmiş ve sefin-i hümayûn ile ba'zı mevâkı'a konulan sallardan fişenkler ve etrafa konulan asâkîr-i şâhâne tarafından tûfengler atılmıştır.

Pazar günü İmperator hazretleri sarây arabasıyla Tophâne-i âmîreyi ve vapur ile Üsküdar'da Selîmiye kışla ve hastahânelerini gezdikten sonra ahşamısı sarây-ı hümayûnda bütün süferâ hâzır oldukları ve vükelâ-yı devlet dahi bulundukları halde bir büyük ziyâfet keşide buyurulmuştur.

Pazar-irtesi günü İmperator hazretlerinin hareketlerinde zât-ı Hazret-i Pâdişâhî lütfen müşârûn-ileyh hazretlerini bi'l-istishâb vapuru teşrîf ve orada resm-i veda' icrâ olunduktan sonra sarây-ı hümayûna avdet buyurmuşlardır.

Müşârûn-ileyh hazretleri vüsûlünden bir-iki gün sonra sûret-i gayr-i resmiyyede olarak sâhil-hâne-i Sadriâ'zâmî'ye azîmetle resm-i viziteyi icrâ buyurmuşlardır. [SAYFA 45]

Avusturya İmparatoru haşmetlû Fransuva Josef hazretlerine verilen ziyâfet-i seniyye.

Sol

Sağ

Zât-ı Hazret-i Pâdişâhî

İmperator Hazretleri

Hohenlohe

Fransa Sefiri

Sadriâ'zâm

Rusya Sefiri

Baron Bapest

İngiltere Sefiri

Mustafa Nâ'îli Paşa

Avusturya Sefiri

Kont Andraşi

İran Sefiri

Mehmet Paşa

Kâmil Paşa

Minister dö Komersi

Yunan Elçisi

Serdâr-ı ekrem

Serasker Paşa

Kont Belgrad

İspanya Elçisi

Mustafa Fâzıl Paşa

Rızâ Paşa

Nekethof

İtalya Sefiri

Dâhiliyye Nâzırı

Bahriyye Nâzırı

Mösyö Braden

Belçika Sefiri

Kontr Amiral
Nûri Paşa
Hofman
Mahmud Paşa
Kolonel Bey
Ma'arif Nâzırı
Betos Hayim
Rûsûmât Emîni
Evkâf Nâzırı
Mösyö Mayer
Nâfi'a Nâzırı
Prokeşin oğlu
Zabtiye Müşîri

Mehmed Cemil Paşa
Amerika Sefîri
Mâliye Nâzırı
Felemenk Elçisi
Edhem Paşa
Isveç Elçisi
Ticâret Nâzırı
Mösyö Haymele (هـ ا ي م)
Tophâne müşîri
Eflâk Kapukethüdâsı
Sırp Kapukethüdâsı
Trablus Vâlisi
Halil Bey
Haydar Efendi

[SAYFA 46]

**Müşârün-ileyhe verilen diğer ziyâfet-i seniyyeye vürûdu günü ahşamısı icrâ
buyurulmuştur.**

Sol

Sağ

Zât-ı Hazret-i Pâdişâhî
Prens Hohenlohe
Serdâr-ı ekrem Ömer Paşa
Baron Prokeş
Mustafa Fâzıl Paşa
Minister dö Komersi
Mahmud Paşa
Amiral Nekthoff
Mehmed Cemil Paşa
Baron Hofman
Mâliye Nâzırı Sâdık Paşa
Majör Betos Hayim

İmperator Hazretleri
Sadria'zâm
Kont Balist
Rızâ Paşa
Kont Andraşi
Dâhiliye Nâzırı Rüşdi Paşa
Kont Belgrad
Cevdet Paşa
Mösyö Braun
Haydar Efendi
Kolonel Bey

[SAYFA 47]

**Dersaadete muvasalatı mukarrer olan İran Şâhı Hazretleri hakkında
icrâsı lâzım gelen merâsim-i teşrîfât-ı seniyye.**

Şâh-ı müşârûn-ileyh hazretlerinin rûkubına tahsîs buyurulan Sultaniye ve Tali'a vapur-ı hümâyûnları Brindizi'ye irsâl kılınacağından Tersâne ferikânından bir zât ile beraber Bâbîâlî'den dahi bir me'mur-ı mahsûs ta'yîni ve derun-ı vapura lâzım gelen eşya ve levâzımâtın Saray-ı Hümâyûn cânib-i âlîsinden i'tâ buyurulması.

Müşârûn-ileyh hazretlerinin Brindizi'den hareketi istihbar olundukta li-ecl-il-istikbâl çend kıt'a zırhlı sefîn-i hümâyûnun eskort olunmak üzere Kal'a-i Sultaniye'ye i'zâmı ve diğer bir vapur-ı mahsûs ile Hâriciyye Nâzırı'nın taraf-ı eşref-i Hazret-i Pâdişâhi'den me'muren ve hüsn-ü kabûl ve iltifât-ı âlîyi tebşiren mahall-i mezkûra azîmetleri.

Dersaadete vusûllerinde bâ-irade-i seniyye-i şâhâne ikâmetine tahsîs buyurulmuş olan Beylerbeyi Saray-ı Hümâyûnu pişgâhında rûkûbına mahsûs olan vapur-ı hümâyûn lenger-endâz oldukta Sadriâ'zam Şâh-ı müşârûn-ileyhe tahsîs kılınan sandal ile vapura gidip kendisini bi'l-istishâb Saray-ı Hümâyûn-ı mezkûra götürmesi.

Saray-ı mezkurda lâzım gelen ma'iyyet bölüklerinden mürekkeb asâkir-i şâhâne ve elçi mülâkâtı misillü hademe-i hümâyûn ile ma'iyyet-i hazret-i şehen-şâhi yâverleri alt katda sofada saf beste-i selâm bulunmaları ve iskele tarafında dahi Asâkir-i şâhâne'nin baş tarafında muzika-i hümâyûnun mevcut olarak terennüm-sâz olması.

Zât-ı şevket simât-ı hazret-i şehen-şâhi Beylerbeyi Saray-ı Hümâyûnunda tensib-i âlî buyurulan mahalden Şâh hazretlerini kabûle rağbetle yukarı katı teşrîfte odaların birinde bir müddetcek âram ve teneffüsden sonra vûkelâ-yı devlet ve Saray-ı Hümâyûn mütehâyizân mensubâtı sofada hâzır bulunacaklarından bunları şâh-ı müşârûn-ileyhe ibrâza tenezzül buyurularak ba'de şâh-ı müşârûn-ileyhe bi'l-ved'a avdet-i hümâyûn şeref vuku' bulacaktır.

Yevm-i mezkûrda bir sa'at ara verilerek ma'iyyetlerine tahsîs kılınan yedi çift kayık ile şâh hazretleri li-ecl-il teşekkür Beşiktaş Saray-ı Hümâyûnuna bi'l-azîme resm-i mülâkâtı icrâ ile tahsîs kılınan saray-ı âlîye avdetle ol ahşam istirahat edecektir.

Müşârûn-ileyh hazretlerinin ma'iyyetine mihamdârlık hizmetiyle Müşîrân veya Ferîkan-ı kiramdan bir zâtın ta'yîninden başka Miralay Ka'im-mekâm Binbaşidan mürekkeb dört yâverin ta'yîni ve her ahşam ta'âmında Muzika-i Hümâyûnun terennüm-sâz olması.

Vusûlünün ikinci günü vükela ve süfera-i ecnebiyyeyi kabûl eyleyerek ahşamısı Çırağan sâhil saray-ı âlisinde i'tâsı fermân buyurulacak ziyâfet-i seniyyede üniformasız yalnız nişân ve siyah elbise ile vükelâdan kimilerin bulunması irâde buyrulur ise anların ve Şâh hazretlerinin ma'iiyeti me'murlarının en hatırlılarından bir kaç kişi ile nezd-i Saltanat-ı Seniyye'de bulunan seffrinin da'vet olunması. [SAYFA 48]

Üçüncü günü Şâh-ı müşârün-ileyh hazretleri istirahat edecektir.

Dördüncü günü tahsîs buyurulacak bir mahalde bir resm-i geçidin icrâsı ve bu resm-i geçidde bi'l-cümle vükelâ üniforma ile hâzır bulunmaları.

Beşinci gün İstanbul saray-ı hümayûniyle Hazîne-i Hümayûn Cebahâne Ayasofya ve Süleymâniye cevâmi'-i şerîfesini istek eylediği halde seyir ü temâşa edecektir. Yevm-i mezkûrun ahşamısı bi'l-cümle vükelâ ile nezd-i Saltanat-ı Seniyye' de mevcûd süferâ üniforma ile hâzır oldukları halde Beşiktaş Saray-ı Hümayûnunda resmen ahşam ta'âmı olunacaktır.

Altıncı günü Karadeniz Boğazı'na ve Adalar pişgâhına kadar vapur-ı mahsûs ile istek eylediği halde azîmet edecektir. Ve bundan başka istek eder ise kışla ve hastalar ile Tophâne ve Tersâne ve Mekâtib-i askeriyyeyi seyr ü temâşâyâ muhtardır.

Avdet-i resmiye dahi iş bu usûl ve vusûle tatbiken icrâ kılınacaktır.

Mülâhaza

İş bu resm arz olunmuş ise de tamamen icrâsı muvafık-ı irâde-i seniyye olmayıp ba'zı cihetleri âtîde muharrer olduğu vechile ta'dil olunmuştur.

Müşârün-ileyhin istikbâli için Kal'a-i Sultaniyye'ye Sadriâ'zam getmiş ve gerek Dersa'adete vüsûlünde ve gerek avdetinde zât-ı hazret-i mülk-dârî tenezzülen bi'z-zât râkib olduğu vapurı teşrîf buyurmalarıyla Avusturya imparatorunun nâ'il olduğu lûtf ve iltifâta kendisini dahi mazhar buyurmuşlardır.

Müşârün-ileyh hazretleri vusûlünden bir-iki gün sonra sûret-i gayr-ı resmiyyede olarak sâhilhâne-i Sadriâ'zâmi'ye azîmetle resm-i viziteyi icrâ buyurmuşlardır. [SAYFA 49]

İran Şâhı Hazretlerinin emmileri Ferhad Mirzâ Hazretlerinin ifâ-yı farîza-i hacc-ı şerîf zimmında cânib-i Hicaz'a li-ecl-il-azîme sûret-i gayr-i resmiyyede Dersa'âdet'den mürûrlarında taraf-ı Saltanat-ı Seniyye'den haklarında icrâ olunan ihtirâmât ber-vech-i âtî beyân olunur.

Müşârün-ileyhin hudûd-ı Devlet-i aliyye'ye vusûllerinde geçtiği taraflardan hürmet ve ri'ayet olunmak için icâb eden vilâyâta telgrafla evâmîr-i samiyye yazılmıştır.

Bin ikiyüz sekseniki senesi Şevvali'nin on üçüncü günü Dersaâdete vusûlü İran sefâreti cânibinden haber virildikde Hâriciyye Nâzırı bulunan Râşid Paşa henüz Viyana'dan avdet itmemiş olduğundan nezâret-i müşârün-ileyhâ vekâletinde bulunan Hâriciyye Müsteşarı Artin Efendi resm-i viziteyi icrâ etmiştir.

Makam-ı Sadâret-i 'uzmâda bulunan Mahmud Nedim Paşa dahi nâ-mizac bulunmaları hasebiyle taraflarından îfâsı lâzım gelen resm-i vizitiyeyi bi'l-vekâle Sadâret Müsteşarı Sâ'id Efendi icrâ eylemiştir.

Sa'ir Prenslere virildiği misillü müşârün-ileyhânın dahi ma'îyyetlerine mihmandârlık hizmetiyle Miralay Şâkir Bey ta'yin olunmuştur.

Mirzâ-yı müşârün-ileyh hazretlerinin hâkipây-ı şâhâneye müsûl olması arzusunda bulunduğu cânib-i sefâretten beyan ve iltimâs olunması üzerine taraf-ı hazret-i Pâdişâhîden emr ü fermân buyurulan yevm ve sa'âtde sûret-i gayr-ı resmiyyede olarak müşârün-ileyh hazretleri Hâriciyye Teşrifâtçısı dört bargirli Saray-ı Hümayûn arabasıyla bi'l-istishâb huzûr-ı şâhâneye götürmüştür.

Mirzâ-yı müşârün-ileyh cânib-i Hicâz'dan avdetinde Sadriâ'zam ve Hâriciye Nâzırı bi'z-zât gidip resm-i vizitiyeyi icrâ etmişler ve kendisi dahi müşârün-ileyhümâya i'âde-i vizitiye eylemişlerdir.

Makâm-ı Sadâretten vükelâ-yı devlet ve İran sefâretinden ve ricalden bâzı zevatdan mürekkeb olmak üzere hâne-i vekâlet-i 'uzmâda bir ziyâfet-i mahsûsa verilmiştir.

Müşârün-ileyh memleketi cânibine avdet edeceğinden li-ecl-il-veda' yine huzûr-ı şâhâneye müsûl olmasını arzu itdiğinden vâki' olan müsa'âde-i seniyye üzerine yevm-i ma'lûmda huzûr-ı şâhâneye kabûl şerefine mazhâr olmuştur. [SAYFA 50]

Bin ikiyüz yetmiş altı senesi Kânun-ı Evveli'nde yani bin ikiyüz doksan üç senesi şehir-i Zilkaadesi'nde Bosna ve Hersek ve Bulgaristan'a imtiyaz i'tâsı hakkında Rusya Devleti'nin teklifi üzerine Dersaâdet'de mün'akid olan konferansa murahhas olarak İngiltere ve Fransa ve Avusturya Devletleri cânibinden irsâl olunmuş olan Marki dö Salisbury ve Kont dö Todordi ve Baron dö Kaliç haklarında icrâ olunan merâsim-i ihtirâmiyye ber-vech-i zîr beyân olunur.

Mûmâ-ileyhimin Dersaâdete vusûllerinde Tercemân-ı Divan-ı hümayûn taraf-ı zî-şeref-i hazret-i mülûkânenen misâfir oldukları Hotel ve sefâret-hâneye bil'-azime resm-i hoş-amedîyi îfâ eylemiştir. Mûmâ-ileyhimden büyük elçilik ünvanını hâ'iz olan İngiltere Devleti murahhası Marki dö Salisbury ve Fransa Devleti murahhası Kont dö Todordi'nin Dersaâdet'de bulundukları müddetce rûkûbllarına mahsûs olmak üzere Istabl-ı âmire'den bir araba ve Bâbiâli'den dahi ma'iyetlerine birer kavvas tâ'yin olunmuştur. İşbu konferans Divan-hânedede dâ'ire-i hümayûnda mün'akid olup dâ'ire-i mezkûre Teşrîfât-ı Umûmiye Nezâretinden tanzîm ve orada murahhaslar için bir büfe tertîb idilmiş ve iş bu dâ'ireye nezârete ve haklarında merâsim-i ihtirâmiyye ve teşrîfâtiyyenin îfâsına Teşrîfât Nezâreti Mu'âvini me'mur edilmiştir.

Zikr olunan konferans kararının taraf-ı devletden adem-i kabûlü üzerine düvel-i sitte yani Rusya ve İngiltere ve Avusturya ve Almanya ve Fransa ve İtalya Devletlerinin Dersaâdet sefirleri olup konferansda devletleri cânibinden murahhas bulunan Ceneral İgnatieff Sör Henri Elliot Kont Ziçi Baron Verter Kont De Bourgoïn ve Kont Korti cenâbları yerlerine birer maslahât-güzâr bırakarak ikinci murahhas olarak İngiltere ve Fransa ve Avusturya Devletleri cânibinden gönderilmiş olan Marki De Salisbury Kont De Todordi ve Baron Kaliç ile beraber memleketleri cânibine azîmet eylemişlerdir. Mu'ahharen mûmâ-ileyhden avdet edenler mahall-i mahsûsuna kayd olunduğu cihetle burada zikrinden sarf-ı nazar olunup yalnız şu vuku'âtın fevk-al-âde idüğünden dercine ibtidâr kılınmıştır. [SAYFA 51]

Memâlik-i Müctemi'a-i Amerika Cumhuru re'isi sâbık Ceneral Grant cenâbları lî-ecli's-seyâha iş bu bin sekiz yüz yetmiş sekiz senesi mâh-ı Martı'nın birinci ve

**bin iki yüz doksan beş senesi şehr-i Safer-ül-hayrı'nın yirmi altıncı günü
Dersaâdete vâsıl olmuş olmakla hakkında icrâ kılınan merâsim-i ihtirâmiyye
ber-vech-i zîr beyân olunur.**

Müşârün-ileyhin istikbâli içün cumhurin-ı müşârün-ileyha sefâreti ma'iiyeti vapurıyla gidecek olan azâ-yı sefâretle berâber gitmek üzere Tahrîrat-ı Hâriciyye politika ciheti serhalifesi Feridun Bey i'zâm ve haliç-i Dersaâdete vusûlünde kudûmunu tebrîk ve kendisini vapurdan alıp Tersâne-i âmireden tehyie olunan müzeyyen bir sandal ile Tophâne-i âmire meydanına ve oradan dahi Istabl-ı âmire'den evvelce tertîb ve irsâl etdirilen Saray-ı Hümâyûn arabalarıyla ikâmet-gâhına îsâl itmek üzere Teşrîfât-ı Umumiye Nâzırı mu'âvini me'mur idilmiştir.

Müşârün-ileyh burada bulunduğu müddetce vapurda ikâmeti ihtiyar eylediğinden her ne kadar dışarıda bir ikâmetgâh nüzul itmemişlerse de ma'mâ-fih dışarı çıkıp mezkûr arabalar ile Amerika sefâretine giderek sefîre vizite etmişler ve ba'dehu yine vapura avdet etmişlerdir.

İrtesi gün Başvekil Paşa ile Hâriciyye Nâzırı ve Serasker Paşalar hazerâtına vizite etmiş olduğundan anlar dahi i'âde-i vizite eylemişlerdir.

Müşârün-ileyhin ma'iiyetine Asâkir-i şahâne ka'im-mekamlarından Agâh Bey mihmandar ta'yîn ve rukûbu içün dahi bir Saray-ı Hümâyûn arabasıyla bir de küçük vapur tahsîs buyurulmuştur.

Müşârün-ileyh burada yalnız bir kaç gün kaldığından vusûlünden üç gün sonra müddet-i gayr-i resmiyyede Amerika sefîriyle beraber huzûr-ı hümâyûn-ı hazret-i Pâdişâhiye şeref-yâb-ı müsûl olduğu gibi ahşamısı Serasker Paşa tarafından müşârün-ileyh nâmına olarak vûkelâ-yı devletden bâzı zevâtdan ve müşârün-ileyhin ma'iiyeti ve Amerika sefîriyle sefâret me'murlarından ba'zılarından mürekkeb olmak üzere Bâb-ı seraskerî'de bir ziyâfet keşîde buyurulmuştur.

**Rusya mes'elesi hitâmında bin sekiz yüz yetmiş sekiz senesi mâh-ı Martı'nın
yirmi altıncı ya'ni bin iki yüz doksan beş senesi şehr-i Rebi-ülevveli'nin
yirmi birinci Salı günü Ayastefanos'dan li-ecl-il-mülâkat hâk-i pâ-yı şahâneye
gelmiş olan Rusya İmparatoru hazretlerinin birâderleri Grandük Nikola**

cenâbları hakkında icrâ kılınan merâsim-i ihtirâmiyye.

Müşârün-ileyhin râkib olduğu Livâdyâ nâm vapur Dolmabahçe sâhil Saray-ı Hümâyûnu pişgâhına gelirken Donanma-yı hümâyûndan armalara asker çıkıp resm-i selâmı icrâ eylemişlerdir. Vapur lenger-endâz oldukça Teşrifât-ı Umûmiye Nâzırı vekîli bulunan Divân-ı hümâyûn Tercemânı Münir Bey Grandük için tehyie olunan Saray-ı Hümâyûn beş çiftelerinden müzeyyen bir kayığa râkiben ve müşârün-ileyhin ma'iiyeti için dahi yine beş ve dört çifte lüzûmı kadar kayıkları istishâben vapura gidip müşârün-ileyhi bi'l-istikbâl mezkûr kayığa alarak ve müşârün-ileyhin mahdumu ile [SAYFA 52] bir-iki ceneral dahi birlikte bulunarak Saray-ı Hümâyûnun bahçe iskelesine irsâl eylemiş ve oradan Başvekil Ahmet Vefik ve Hâriciyye Nâzırı Safvet ve Tophâne Müşîri Nâmık ve Serasker Râuf ve Bahriye Nâzırı ve Mâbeyn-i hümâyûn müşîri Sa'id ve Hâssa Müşîri Gazi Osman Paşalar hademe-i hâssa-i şahânedan bir iki bölük asker safbeste-i selâm bir bando muzika dahi terennüm-sâz olduğu halde müşârün-ileyhi karşılamış ve zât-ı Hazret-i Hilâfet-penâhi alt kat sofa kapısı dâhilinden kabûl ile müşârün-ileyh ve mahdumu ve ceneral prens Oldenburg ve Askolniyef ve Başvekil ve Hâriciyye Nâzırı ma'iiyet-i şahâne de olduğu halde yine alt katda nerdübânın deniz cihetinde vâki' salonu teşrif buyurulmuştur. Ma'iiyeti dahi süferâya mahsûs olan salona alınarak mezkûr salon ortasında tanzîm olunan küçük bir büfeden kahve ve şerbet ve sa'ire gibi şeyler virildikten sonra evvelâ zât-ı şevket-me'âb efendimiz muharrer-ül-esâmı zevât ile Mâbeyn-i Hümâyûn-ı mülûkâne mütehayyizân me'muriyetini lütfen ve tenezzülen Grandük hazretlerine ibrâz buyurmuş ve Grandük dahi ma'iiyeti erkânını hâk-i pâ-yı mülûkâneye takdîm eyleyerek avdet için istihsâl-i müsa'ade-i seniyye eylemiştir. Hîn-i azîmetinde zât-ı hazret-i şeh-r-yârı müşârün-ileyhi kabûl buyurdıkları mevki'e kadar gelip irâde-i veda' buyurmuş ve ba'dehu müşârün-ileyh Tercemân-ı Divân-ı hümâyûn refâkatiyle bir küçük müzeyyen vapura ve ma'iiyeti dahi mezkûr kayıklarla diğer küçük vapurlara alınarak Beylerbeyi sâhil-Saray-ı Hümâyûnuna îsâl olunmuştur.

Arası bir sa'ât geçmeksizin zât-ı Hazret-i hilâfet-penâhi muharrer-ül-esâmî zevât ma'iiyet-i şahânelerinde olduğu halde Beylerbeyi sâhil-Saray-ı Hümâyûnunu tenezzülen teşrîfe râğbetle müşârün-ileyhi taltîf buyurmuşlardır. İş bu mülâkatda Grandük hazretleri Saray-ı Hümâyûn bahçesinde iki taraflı asker ve muzikalar safbeste ve terennüm-sâz-ı ihtirâm oldukları halde zât-ı hümâyûn-ı Hazret-i hilâfet-penâhiyi iskele başından istikbâl ile üst katda deniz üstündeki büyük salonu teşrif-i şahâne vuku' bulmuş ve orada biraz müddet oturduktan ve

kahve içildikten sonra avdet-i seniyye vuku'ından yine iskele başından gelip hâk-i pâ-yı Hazret-i tâcidâriye oradan veda' etmiştir. Lâkin müşârün-ileyh Dolmabahçe'ye geçip orada hâzır bulundurulacak dört atlı ve iki atlı Saray-ı Hümâyûn arabalarıyla Almanya ve Rusya sefâret-hânesine gidüp birer vizite icrâ edeceğinden zât-ı Hazret-i şehen-şâhi müşârün-ileyhi bir kat daha taltifen kendi vapur-ı hümâyûnlarına almıştır. Bu vechile müşârün-ileyh mazhar-ı iltifât ü inâyet-i cihan-bâni olduktan sonra salifu'z-zikr tehyie olunmuş olan arabalara ma'iyeti erkânından ba'zılarıyla binip vizitelerini icrâ ve avdetde terkar Dolmabahçe'ye gelip oradan mezkûr kayıklara râkiben vapura azîmet etmişlerdir.

İşbu resm-i âlîde zât-ı Hazret-i Pâdişâhi ve bi'l-cümle bendegân büyük üniforma ile bulunmuşlardır.

İrtesi gün taraf-ı Hazret-i şehen-şâhiden müşârün-ileyhe Yıldız Saray-ı Hümâyûnunda hususî bir ziyâfet verilmiş ve bu ziyâfetde müşârün-ileyhin mahdumu Prens Oldenburg ve Ceneral Askolniyef med'uvv olduğu gibi vûkelâ-yı fihâmdan ba'zı zevât ile Mâbeyn-i Hümâyûnun mütehayyizân me'muriyyetinden ba'zıları hâzır bulunmak şerefine nâ'il olmuşlardır. [SAYFA 53]

Bin ikiyüz doksan beş senesi Cemâziyel-âhiri'nin yirmi sekizinci ve bin sekiz yüz yetmiş sekiz senesi Haziranı'nın yirmi altıncı Cehâr-şenbih günü vefât eden İsveç Elçisi Mösyö Hernehof'un Madamesinin cenâze alayında taraf-ı Saltanat-ı Seniyye'den icrâ kılınan merâsim ber-vech-i âtî beyan olunur.

Mûmâ-ileyhânın vuku'-ı vefâtı ve cenâzesinin irtesi gün kaldırılacağı sefir tarafından matbu' bir kıt'a tezkîre ile bildirilmiş olması üzerine cenâze alayında bulunmak üzere lüzûmı kadar teftiş me'murları ve neferât-ı zabtiyyenin ve Altıncı Dâ'ire Re'isiyle icâbı mikdâr komiser ve memleket çavuşlarının ta'yin olunan sa'âtde cânib-i safârete irsâl olunmaları Zabtiyye Nezâreti celîlesiyle şehir-emânet-i behiyyesine bâ-tezkîre-i sâmiyye tebliğ olunmuş ve Bâbiâli'den dahi Mektubî-i Hâriciyye ve Tahrirât-ı Ecnebiyye Kâtibi ve makâm-ı Sadâret yâverlerinden birinin azîmetleri bâ-pusula ifâde olunmuş ve cenâzenin arkasından gitmek üzere İstabl-ı âmire'den dört atlı bir kupa araba ile cenâze alayında me'muren bulunacak ve cenâzenin önünde gidecek olan Teşrîfât-ı Umûmiye Nâzırı mu'âvini için dahi bir-iki atlı arabanın tahsis kılınması husûsu Teşrîfât Nezâreti'nden Mâbeyn-i Hümâyûn müşiriyet-i celîlesine bâ-tezkîre iş'âr

olunmuş ve taraf-ı Hazret-i tâc-dâriden dahi Divân-ı hümayûn Tercemânı i'zâm buyrulmuştur.

Cenâze elde götürüldüğünden arabaya binilmeyip mâşiiyen en önde teşrîfât mu'âvini ve iki tarafa asılan kordonun bir ucundan Divân-ı hümayûn Tercemânı ve diğer ucundan Altıncı Dâ'ire-i Belediye Re'isi tutarak ve iki taraflı Asâkir-i zabtiyye ve müfettişler ve komiserler ve arkasından bi'l-cümle süferâ-yı ecnebiyye ve daha arkada Saray-ı Hümayûn arabaları yürümekte oldukları halde cenâze sefâretten alınıp Fransa Sefâreti'nden geçirilerek Tophâne Meydanı ve oradan hazır bulunan iki kıt'a gemi çeken vapurlara râkiben Haydarpaşa'da vâki' İngiliz kabristanına götürülüp defn idilmiştir.

İş bu resm de bi'l-cümle nüzzâr siyah elbise ile bulunmuşlardır. Üniforma iktisa olunmamıştır.

Bu kere vefât eden Rum Patriki Efendi'nin cenâze alayında icrâsı lâzım gelen resm-i teşrîfât.

Münâsib rütbeden bir zâbıt ile iktizâsı mikdâr Asâkir-i Şâhâne ve bir bando ve muzika cenâzenin tertîb olunacağı vechile yanında ve önünde gitmeleri ve Şehr-emânetinden Şehr emîni ve lüzûmı kadar memleket çavuşları ve komiserler ve Zabtiyye Nezâreti'nden dahi Mîrliva Paşa ile lüzûmı mikdâr piyade ve süvâri Asâkir-i Zabtiyye ve Teftîş memurları bulunması.

Mâbeyn-i hümayûn cânib-i âlîsinden bir yâver ile bir kaç hademe irsâl buyurulması ve Bâbîâlî'den dahi işbu cenâze resmine Hâriciyye müsteşârı ve Adliyye müsteşârı ve Mezâhib müdiri ve Teşrîfâtî-i Divân-ı Hümayûn mu'âvini azîmet eylemeleri.

Bâlada muharrer merâsiminin icrâsı için lâzım gelenlere tezâkir-i resmiyye yazılıp mücebince icâbı îcrâ olunmuş olduğunu mübeyyin iş bu mahalle şerh virildi. [SAYFA 54]

Yıldız Saray-ı Hümayûnunda fi 5 Mart sene 295 ve fi yirmi dört Rebî'ül-evvel sene 296 tarihinde İngiltere Donanması ümerâsına keşîde buyurılan ziyâfet-i seniyye-i resmiyyede hâzır bulunan zevât.

Mevkî'-i Hümâyûn

Amiral Hornbi ((هوربى))

Serasker Paşa

Liensi

Nâmık Paşa

Fibşe

Tophâne müşiri

Sefâret Baş-tercemânı

Dâr-üş-şûrâ Rei'si Paşa

Agriton

Fuâd Paşa

Vikfid ((ويكفيد))

Şûra-yı Bahriye Re'isi

Karaksi

Ser-yâver Paşa

Liman Re'isi Paşa

Osmâniye Sûvârisi Miralayı Hasan Bey

İstanbul Vapur-ı Hümâyûnu sûvârisi

Teşrîfât Nâzırı

İngiltere Sefiri

Sadriâ'zam

Seymor

Kapudan Paşa

Fizrova

Hâriciyye Nâzırı

Sefâret Baş- kâtibi

Ser-kurenâ Paşa

Pozis

İsmâ'il Paşa

Aşbor Neham

Mâbeyn-i Hümâyûn Baş-kâtibi

Virno ((ويرنو))

Kumandan Dresi

Şumayer

Mavroni Efendi

Liman Kumandanı Hasan Paşa

Feth-i Bülend Sûvârisi

İş bu ziyâfet-i seniyyede zât-ı Hazret-i şehen-şâhi efendimiz ve bi'l-cümle hüzzâr büyük üniformalarını lâbis bulunmuşlardır. Bendegândan ecnebî nişânı olanlar tatbîk etmişlerdir.
[SAYFA 55]

Bin sekiz yüz yetmiş dokuz sene-i milâdiyyesi ya'ni bin ikiyüz doksan beş sene-i Rûmîyyesi Martı'nın yirmi ikinci Salı günü li-ecli's-seyyâha tebdîl olarak Dersââdete gelmiş olan İsveç Kırâlı veliahdi Prens Hazretleri hakkında icrâ kılman merâsim-i mihman-nüvâzi ber-vech-i zîr beyân olunur.

Prensin geldiği gün Teşrîfât-ı Umûmiye Nâzırı Tersâne-i âmire'den bir küçük vapurla Bahr-i siyah Boğazı'na kadar gidip müşârün-ileyhi istikbâl eylemiştir.

Taraf-ı Hazret-i Mülûkânenen Hacı Hüseyin Bağ Kasr-ı Hümâyûnu müşârün-ileyhin ikâmetlerine tahsîs buyurulmuş ise de müşârün-ileyhe tebdîlen geldiği ve Avrupa'da gezdiği yerlerde bu yolda ibrâz olunan mihman-nüvâzlığı kabûl itmemiş olduğu cihetle burada dahi arz-ı itizâr edip doğruca İsveç Sefâreti'ne tenezzül ve orada beytütet etmiştir.

Müşârün-ileyh ma'îyyetlerine yâverân-ı hâssadan bir zât ile rûkûbları için İstabl-ı âmîre'den lüzûmı mikdâr araba ve Tersâne-i âmîre'den bir küçük vapur ta'yin ve tahsîs kılınmıştır.

Müşârün-ileyh vürûdunun irtesi günü huzûr-ı hümâyûnu Hazret-i Pâdişâhiye şeref-yâb müsûl olmuş ve ba'dehu Hacı Hüseyin Ağa Kasr-ı Hümâyûnuna azîmet edip biraz sonra Zât-ı Hümâyûn-ı Hazret-i Hilâfet-penâhi Efendimiz kasr-ı mezkûrî teşrîf ile Prensi taltîf buyurmuşlardır.

Cum'a-irtesi ahşamısı müşârün-ileyh taraf-ı eşref-i şehen-şâhiden Yıldız Saray-ı Hümâyûnunda bir ziyâfet keşide buyurulduğu gibi ba'd'et-ta'âm müşârün-ileyhe birinci rütbeden murassa' bir kıt'a Osmânî nişân-ı zîşânı ve ma'îyyetlerinde bulunan me'murlara dahi rütbe-i muhtelifeden nişânlar ihdâ ve ihsân buyurulmuştur.

İşbu ziyâfetde İsveç Sefîri ve kerîmesi hâzır bulunduğu gibi vûkelâ-yı devletden bâzı zevât ile Mâbeyn-i Hümâyûn-ı mülûkâne Baş-kâtibi ve Ser-kurenâ-yı şehir-yâri ve Ser-yâver Paşa ve mihmandâr ta'yîn olunan yâver dahi işbu ziyâfetde bulunmak şerefine na'il olmuşlardır.

Müşârün-ileyh irtesi günü geldiği misillü yine Varna tarîkiyle memleketi cânibine teveveccühen Dersaadet'den hareket buyurmuşlar ve kable'l-hareket yine Teşrîfât-ı Umumiye Nâzırı vapura gidip resm-i teşyi'i îfâ eylemiştir. [SAYFA 56]

Sâl-i cedîd tebrîki için hey'et-i süferânın huzûr-ı şevket-mevfûr hazret-i tâc-dâriye şeref-yâb- müsûl olduğu gün icrâ olunan merâsim-i teşrîfât-ı seniyye.

Şeref-te'allûk edecek irâde-i seniyye-i cenâb-ı mülûkâne üzerine nezd-i Saltanat-ı Seniyye'de mukîm süferâ-yı düvel-i ecnebiyye ve ma'îyyeti me'murlarının Hâk-i pâ-yı şâhâneye

rahsûde olacakları yevm ve sa'ât Hâriciyye Nezâret-i celîlesinden bir iki gün mukaddem resmî tezkîreler ile sefâretlere tebliğ ve süferanın en kıdemlisi tarafından huzûr-ı hümayûn-ı Hazret-i pâdişâhide îrâd olunacak nutkun bir sureti min-gayr-i resmîn istihsâl olup tercemesiyle berâber Mâbeyn-i Hümayûn cânib-i âlîsine takdîm kılınır.

Yevm-i mu'ayyende Saray-ı Hümayûn kapısı önünde bir bölük asker derûn-ı Saray-ı Hümayû'nda dahi Hademe-i Hâssa-i Şânâne süferânın güzer-gâhında bulundurulur.

Süferâdan büyük elçilik rütbesini hâ'iz olanlarının taşına kadar araba ile duhûl edecekelerinden bunları sâ'irinden tefrîk için cümlesi gelip arkası alınıncaya kadar Teşrîfât me'murlarından biri kapı önünde bulunur. Zikr olunan büyük elçilerin ma'iiyeti me'murları birlikte gelirler ise anların arabası dahi elçinin arabasıyla birlikte kapıdan içeriye girer. Ayrıca gelirler ise kapı önünde arabadan inip içeriye mâşiiyen duhûl ederler.

Süferâyı peyder-pey hîn-i vürûdlarında bir mahalde ictima' etdirilip kahve sigara ile taltîf kılınırlar.

Süferânın cümlesi hâzır oldukda Teşrîfât-ı Umûmiye Nâzırı hâkipâ-yı şâhâneye lede'l-arz şeref-sânih olacak irâde-i seniyye üzerine Divân-hâne-i âlî'ye kapıdan girildikde sağ tarafa Mâbeyn-i Hümayûn-ı Mülûkâne Baş-kâtibi ve sâ'ir kâtib beyler ve anların biraz yukarı tarafına Mâbeyn-i Hümayûn Müşîri ile Ser-kurenâ-yı Hazret-i şehr-yâri Paşaların durmalarını tertîb ve nerdübân başından işbu Dîvân-hânenin kapısı önüne kadar olan mahalde ve Divan-hânenin her iki taraf cenahları derûnunda Yâverân-ı Hazret-i Pâdişâhiyi safbeste itdikten sonra süferânın cümlesini alıp mezkûr Dîvân-hâne-i âlî'ye götürür. Ve kıdem kâ'idesine tevfiken Divan-hânenin sol tarafına ve ma'iiyeti me'mûrlarını mensub oldukları sefirlerin arkalarına dizer. Süferâ sırasının nihâyetinde Hâriciyye Teşrîfâtçısı bulunur.

Ber-minvâl-i meşruh herkes yerli yerinde tertîb olunduktan sonra Divânın hâzır olduğunu Teşrîfât-ı Umûmiye Nâzır-ı hâkipây-ı cenâb-ı mülûkâneye arz ederek ma'iiyet-i cihan-kıymet şehr-yârileri Başvekil ve Hâriciyye Nâzırı Paşalar ve Divân-ı hümayûn Tercemânı bulunduğu halde Zât-ı şevket-simât Efendimiz büyük üniformalarıyla zikrolunan Dîvân-hâne-i âlî'yi lütfen teşrîf buyururlar. Bu aralık Teşrîfât-ı Umûmiye Nâzırı süferâyı hâkipâyı şâhâneye arz ve ibrâz ile Divan-hânenin ortasında tevakkuf eyler.

Süferânın en kıdemlisi bulunacak zât evvelce hazırlamış olduğu nutku huzûr-ı hümayûnda irad veya kırâ'at eder. Ve taraf-ı Hazret-i Pâdişâhi'den dahi resmen cevap i'tâ buyrulur. Bu resmde dahi Hâriciyye Nâzırı tercemânlık hidmetiyle mübâhi olur. Bundan sonra

Zât-ı mülk-simât Efendimiz süferânın önünden geçip lütfen ve tenezzülen her birilerini tabaka tabaka mazhar-ı iltifât buyurarak dâire-i mahsuse-i hümâyûnlarını teşrîf buyururlar. Ve ba'dehû süferâ dahi avdet eder.

İşbu resm-i âlîde bi'l-cümle süferâ ve bendegân büyük üniformalarını lâbis bulunacakları gibi ecnebi nişânları olanlar ta'lik edeceklerdir. [SAYFA 57]

İsveç ve Norveç Kırâlı tarafından zât-ı hazret-i Pâdişâhiye gelen nişânın iş bu doksan beş senesi mâh-ı Teşrîn-i Evvelî'nin yirmi yedinci Cum'a -irtesi günü sefir vâsıtasıyla sûret-i resmiyyede takdiminde icrâ kılınan resm-i teşrîfât.

Yevm-i mezkûrda Mâbeyn-i Hümâyûn cânib-i âlîsinden bir yâver ka'im-mekâmı ile Teşrîfât-ı Umûmiye Nezâreti mu'âvini dört bargirli müzeyyen Saray-ı Hümâyûn arabasıyla ve ma'yyet-i sefâret için lüzûmî mikdâr arabalar istishâbıyla ve Mâbeyn-i Hümâyûn yâverlerinden dört yâver zabiti ve dört süvârî çavuşlarıyla İsveç ve Norveç Sefâreti'ne gidip elçi ve ma'yyeti me'murini alarak Saray-ı Hümâyûna getürmüştür. Teşrîfât Nezâreti mu'âvini elçiyle dört bargirli arabaya ve yâver dahi ma'yyet me'murlarıyla ikinci arabaya binmişlerdir.

Saray-ı Hümâyûn kapısı önünde Muzika-i Hümâyûn ile lüzûmî mikdâr asker bulundurulmuştur. Ve Muzika-i Hümâyûn temennüm-sâz olduğu halde araba ile saltanat kapısından girilmiştir.

Nerdübânlarda ve sofalarda lüzûmî mikdâr yâver Hazret-i şehir-yâri ve Hademe-i hâssa-i şâhâne erkân ve zâbitanı elbise-i resmiyyeleriyle bulundurulmuştur.

Elçilik avdetinde yalnız Teşrîfât Nezâreti mu'âvini bulunmuştur.

Büyük üniforma ile huzûr-ı hümâyûnda bulunan zevât;

Başvekil Paşa Serasker ve Mâbeyn-i Hümâyûn Müşîri Paşa Hâriciyye Nâzırı

Serkurena-yı şehir-yâri Mâbeyn-i Hümâyûn Baş-kâtibi Ser-yâver-i Hazret-i şehir-yâri.

Taraf-ı eşref-i hazret-i şehen-şâhiye Romanya Prensi Prens Şarl tarafından irsâl olunan Romanya Yıldızı nâm nişânın iş bu iki yüz doksan beş senesi Kânun-ı sânisî'nin yirmi sekizinci Salı günü emaret-i müşârün-ileyh sefîri vâsıtasıyla sûret-i resmiyyede takdîmi için icrâ kılınan resm-i teşrîfât.

İş bu resm dahi emsâline tatbikan icrâ olunmuş ise de yalnız dört atlı araba gönderilmeyip iki atlı araba gönderildiği gibi ma'îyyetine bir yâver ta'yin olunmuş ve bir de Saray-ı Hümâyûn kapısı önünde muzika bulundurulmamıştır. [SAYFA 58]

Taraf-ı eşref-ı hazret-i Pâdişâhiye düvel-i mütehabbe hükümdârânı hazerâtı taraflarından nişân gönderildikde takdîmi için icrâsı mu'tad olan merâsim-i eşirîfât-ı seniyye.

Nişânın takdîmi için vuku' bulacak arz ve istizân üzerine taraf-ı eşref-i mülûkâneden ta'yin buyurulacak yevm ve sa'atde Mâbeyn-i Hümâyûn cânib-i âlisinden tensîb buyrulacak bir zât ile Hâriciyye Teşrîfâtçısı lüzumı mikdâr birer çift bargirli müzeyyen Saray-ı Hümâyûn arabalarını istishâbla ve iş bu arabarın yanında gitmek üzere bir yâver zâbiti ve dört süvâri Mâbeyn-i Hümâyûn çavuşlarıyla sefâret-hâneye gidip sefîri ve ma'îyyeti me'murlarını alarak Saray-ı Hümâyûna götürür.

Saray-ı Hümâyûna vâsıl olundukta kapı önünde lüzûmı mikdâr Asâkir-i şâhâne safbeste-i selâm olduğu halde araba ile saltanat kapısından içeri girilür. Derûn-ı Saray-ı Hümâyûnda dahi lüzumı mikdâr yâverân ve Hademe-i hâssa-i şâhâne erkân ve zabitânı mevâki'-i mahsûsalarında hâzır bulunurlar.

Sefir Teşrîfât-ı Umûmiye Nâzırı tarafından istikbâl olunarak süferâ-yı ecnebiyyeye mahsûs olan salonda bir mikdâr istirahatdan sonra Hâriciyye Nâzırı hâzır olduğu halde şeref - sâdır olacak müsâ'ade-i seniyye üzerine Teşrîfât-ı Umûmiye Nâzırı delâletiyle huzûr-ı şevket-nüşûr Hazret-i Pâdişâhiye müsûl olup evvelce hazırlamış olduğu nutkı irâd ile hâmil olduğu nâme ve nişânı yed-i müeyyed-i Hazret-i tâc-dâriye tevdi' eyler. Taraf-ı Hazret-i şehen-şâhiden

dahi kabûl ile irâd olunan nutka cevaben ihsân buyurularak resm hitâm bulur. Bu resmde tercemânlık şerefiyle Hâriciye Nâzırı mübâhi olur. Ve Sadrı'zâm ve Mâbeyn-i Hümâyûn Müşîri ve Ser-kunenâ-yı şehir-yâri ve Mâbeyn-i Hümâyûn Baş-kâtibi ve Ser-yâver-i Hazret-i şehir-yâri huzûr-ı hümâyûnda bulunurlar.

Huzûr-ı hümâyûndan çıkıldıktan sonra yine misâfir odasında biraz âram olup avdet olunur.

Avdetde yalnız Hâriciye Teşrîfâtçısı beraber gider.

İş bu resmde hâzır bulunacak zevat elbise-i resmiyyelerini lâbis ve nişânlarını hâmil bulunurlar.

Mülâhaza;

Nişânı takdim eden zât büyük elçilik rütbesini hâ'iz olduğu halde büyük elçiler hakkında icrâ kılınan merâsime tatbiken iş bu resm şu vechile ta'dil olunur. Şöyleki elçinin râkib olacağı arabanın dört atlı olması, ma'iyyetinde dört yâver ve dört çavuş gitmesi Saray-ı Hümâyûn kapısı önünde asker ile beraber Muzika-i Hümâyûnun dahi bir kısmı terennüm-sâz olundukta bilâ-tevkif huzûr-ı hümâyûna müsûl olunması. [SAYFA 59]

İran Şâhı hazretleri tarafından zât-ı şevket-simât hazret-i Pâdişâhiye irsâl olunan Tac nişânının fi 27 Rebî'ül-âhir sene 1297 ve fi 7 Nisan sene 1880 tarihinde icrâ kılınan resm-i takdîmi.

Mezkûr nişân ve beraber gelen nâme-i şâhî Dersaadet İran sefir-i kebîri Muhsin Han vâsıtasıyla takdîm olup ol-bâbda icrâ kılınan merâsim-i mu'tad ve müttehad olan nişân takdîmi resmine tatbiken cereyan etmiş olduğunu mübeyyin işbu mahalle şerh verildi.

Belçika Kırâlı hazretleri tarafından irsâl olunan Leopold Nişânının fi 12 Şa'ban sene 297 ve Fi 20 Temmuz sene 1880 târihinde icra kılınan resm-i

takdîmi.

İş bu nişân ve buna da'ir gelen nâme-i Kırâlî dahi devlet-i müşarün-ileyhânın nezd-i Saltanat-ı Seniyye'de bulunan sefîri Bertonos vâsıtasıyla takdîm olunup icrâ kılınan merâsim-i mu'tade ve müttehaz olan nişân takdimi resmine tatbiken cereyân etmiş olduğu.

**İspanya Kırâlı Hazretleri tarafından irsâl olunan Nevazondör Nişânının
Kolyesinin fi 14 Şa'ban sene 297 ve fi 22 Temmuz sene 1880 tarihinde vuku'
bulan resm-i takdîmi.**

Bu dahi devlet-i meşarün-ileyhânın nezd-i Saltanat-ı Seniyyede sefîri Marki dö Viyolla Matilla vâsıtasıyla ve nişân takdîmi resmi mücebince takdîm olunup ancak nişânın nizam-nâmesi iktizâsından olduğundan mu'ahharen Teşrîfât-ı Umûmiye Nâzırı taraf-ı Hazret-i mülûkânedan resmen bir makbuz senedi imzalayıp sefîre i'tâ eylemiştir.

**Rusya İmparatorunun yirmi beşinci sene-i cülûsı tebrîki için vuku' bulan
mu'âmele.**

Bin sekizyüz seksen sene-i mîladisi Martının ikinci günü Rusya İmparatoru Aleksandr Hazretleri'nin yirmibeşinci sene-i cülûsuna müsâdif olduğundan sefâretin vâki' olan iltimâs ve ol-bâbda şeref-sâdır olan irâde ve müsâ'ade-i seniyye üzerine yevm-i mezkûrda hükümdarân-ı düvel-i mütehâbbenin mu'ayyen olan eyyâm-ı mahsûsalarında olduğu misillü Karagol Sefîne-i Hümâyûnu donadılıp top atılmış ve tebrîk için dahi resmen Divân-ı hümâyûn Tercemânı Mâbeyn-i Hümâyûn-ı mülûkânedan diğerk bir zât ile sefârete gidip resm-i viziteyi ifâ eylemişlerdir. [SAYFA 60]

**Bâ-irade-i seniyye imtiyâz nişân-ı âlîsinin hîn-i i'tâsında icrâ olunan
merâsim-i teşrîfât-ı seniyye.**

Taraf-ı eşref-i cenâb-ı mülûkâneden ta'yîn buyrulacak günde nişâna nâ'îl olan zâtın konağına müzeyyen bir çift bargirli araba ile Mâbeyn-i Hümâyûn-ı mülûkâneden bir yâver ve iki süvâri çavuş i'zâm olunarak müşârün-ileyh alınıp Saray-ı Hümâyûna götürülür. Ve Vezir Odası'nda ârâm etdirilür.

Divan yerinde ve yahud diğer bir büyük salonda Zât-ı şevket-simât Efendimizin beyn-i hümâyûnlarında Mâbeyn-i Hümâyûn Müşîri ve Ser-kurena-yı şehr-yâri ve Mâbeyn-i Hümâyûn Baş-kâtibi ve feriki ve Ser-yâver cenâb-ı şehr-yâri safbeste-i ihtirâm olduğu ve salonun haricindeki kapı önünde dahi yâverân-ı hâssadan on zât hâzır bulunduğu halde nişâna nâ'îl olan zât-ı Teşrifât-ı Umûmiye Nâzırı delâletiyle huzûr-ı şevket-mevfur Hazret-i şehen-şâhiye çıkarılır.

Zât-ı mülk-sifâd Efendimiz tenezzülen bir-iki kelime-i taltifiyyeden sonra kendi dest-i mes'adet-peyvest-i Hümâyûnlarıyla nişânı ta'lik buyururlar. Nişâna nâ'îl olan zât arz-ı teşekkürât ve da'vât eyledikten sonra resm hitâm bularak yine vizite odasına avdet olunur.

Nişâna nâ'îl olan zât konağına avdetinde Saray-ı Hümâyûna vürûdu misillü yine mezkûr araba ve memurları ile azîmet eyler.

İşbu resmde Zât-ı şevket-simât Efendimizle ve hâzır bulunacak bi'l-cümle bendegân büyük üniformalarını lâbis bulunurlar.

Emâret-i Mekke-i Mükerreme tevcîhinde icrâ olunan resm-i teşrifât.

Emâret-i Mekke-i Mükerreme me'murîn-i celîlesine ta'yîn buyrulacak zât Dersâadetde bulunduğu halde Mâbeyn-i Hümâyûn cânib-i âlîsinden celb birle emâret-i mezkûre uhdesine ihâle ve tefviz buyurulduğunu mütezzammın Hatt-ı hümâyûn-ı mülûkâne ile Bâbîâlî'ye irsâl olunur. Ve Arz Odası'nda Vükelâ-yı devlet hâzır bulundukları halde feth ve kırâ'at ve me'al-i münîfi ilân ve işâ'at olunduktan sonra alay-ı mahsus ile konaklarına îsâl olunur ve tebdîl-i sadâret vuku'unda icrâ olunan rûsûm îfa olunmak emsâli iktizâsından bulunmuştur.

Mâ-muzika bir tabur asâkir-i şahâne Sirkeci İskeleyi'nde ve yine mâ-muzika bir tabur Asâkir-i şahâne dahi Bâbîâlî'de bulundurulur. Ve fakat Sirkeci İskeleyi'nde bulunan asker ve muzika rikâbında kalmayıp iskele-i mezkûreye emir-i müşârün-ileyh hazretleri çıkdıktan sonra

konaklarına gönderilir. [SAYFA 61]

Rusya Sefâreti Ataşe Militeri olup vefât eden Liutenant Kolenel Komro'nun Şubat-ı Rûmînin yirmi birinci ya'ni Mart-ı Efrencinin dördüncü Penc-şenbih günü icrâ olunan cenâze alayında vuku' bulan merâsim-i ihtirâmiyye.

Mûmâ-ileyhin cenâzesi Nişantaşı'nda vâki' Rus Hastahânesinde olduğundan yevm-i mezkûrda cânib-i sefâretten ta'yin olunan sa'âtde bi'l-cümle süfera-yı düvel-i ecnebiyye ve ma'iyet me'murları üniformalarıyla hazır oldukları halde taraf-ı eşref-i mülûkâneden yâverân-ı şehr-yâriden Mirlivâ Paşa ve taraf-ı Bâb-ı âlî'den Hâriciyye Teşrifâtçısı ve Dâhiliyye Nezâreti'nden Evrâk Müdîri ve Şehr-emîni ve Altıncı Dâ'ire-i Belediye Re'isi ve Beyoğlu Mutasarrıfı elbise-i resmiyyeleriyle mahall-i mezkûrda bi'l-ictima' bir bölük Asâkir-i şâhâne mâtem usûlû üzre silâhlarını aşağı tutmuş oldukları ve lüzûmî mikdâr zabtiyyeler ve memleket çavuşları cenâzenin etrafında ve bir bando muzika dahi berâberce terennüm-sâz olmakda ve bâzı sefâret ma'iyet vapurlarından çıkarılan asâkir dahi en önde gitmekde bulundukları halde cenâze oradan kaldırılıb Feriköyde vâki' Protestan mezarlığına götürülmüştür.

İfâ-yı fariza-i Hacc-ı Şerîf zımında cânib-i Hicaz'a tevcihan iş bu bin ikiyüz doksan altı senesi Eylülü'nün yirmi birinci Pazar günü Dersaâdete müvâsalat eden İran Şahı hazretlerinin emmileri Hüssam-üs-Saltanat Hazretleri hakkında şâyân buyrulan mu'âmelât-i mihman-nüvâzâne ve teşrîfât-ı seniyye.

Yevm-i mezkûrda müşârûn-ileyhin Dersaâdete muvâsalatı İran Sefâreti'nden haber virildikte Teşrîfât-ı Umûmiye Nâzırı müşârûn-ileyhe mihmandâr ta'yîn buyrulan Münif Paşa ile beraber Tersâne-i âmîre'den bir küçük vapura râkiben Karadeniz Boğazı'na azîmetle müşârûn-ileyhi istikbâl ve râkib olduğu vapurla taraf-ı Hazreti mülûkâneden ikâmetine tahsis kılınan Küçüksu Kasr-ı Hümayûnu önüne gelinerek orada vapur durdurulup rûkûbları içün evvelce tehye olunmuş olan küçük vapuru Saray-ı Hümayûn kayıklarıyla müşârûn-ileyhi ve ma'iyeti erkânını kasr-ı hümayûn-ı mezkûra îsâl eylemiştir.

Vüsûlünün üçüncü Salı günü taraf-ı eşref-i cenâb-ı mülûkâneden ta'yîn buyrulan sa'âtde

Teşrîfât-ı Umûmiye Nâzırı kasr-ı hümâyûn-ı mezkûra azîmetle müşârûn-ileyhi ma'îyyetlerinde mihmandâr paşa ve İran sefiri bulunduğu halde bi'l-istishâb vapurla Ortaköy'e ve oradan muheyya' bulunan dört atlı ve iki atlı arabalarla Yıldız Saray-ı Hümâyûnuna götürmüştür. Zât-ı şevket-simât Efendimiz cum'alık üniformalarıyla ve ma'îyyet-i cihan kıymet-i şâhânelerinde Mâbeyn-i Hümâyûn bendegânı dahi kezâlik cum'alık üniformalarıyla bulundukları ve aşağıda ve nerdübânlarda ve büyük salonun kapısı hâricinde yâveran ve Hademe-i hâssa-i şâhâne safbeste bulundukları halde müşârûn-ileyhi üst kattaki salonda tenezzülen kabûl ve müşârûn-ileyh ve Münif Paşa ve İran sefiri ma'îyyet-i şâhânelerini olduğu halde içeri salona teşrif buyurmuşlardır. Orada bir müddetcek ârâmdan sonra zât-ı Hazreti mülk-dâri Mâbeyn-i Hümâyûn bendegânını nezd-i mekârim ve hadd-ı hümâyûnlarına celb buyurarak lütfen ve tenezzülen müşârûn-ileyhe ibrâz buyurmuşlardır. Bundan sonra huzûr-ı hümâyûndan çıkıp diğer bir salonda kahve içerek vürûdı gibi yine Teşrîfât-ı Umûmiye Nâzırı refâkatiyle ve mezkûr arabalar ve vapurlarla kasr-ı hümâyûn-ı mezkûra avdet eylemiştir.

Müşârûn-ileyh ma'îyyetinde akrabası ve İran sefiri ve sefâret katibleri bulunduğu halde vüsûlünün Sekizinci Pazar günü ahşamısı Yıldız Saray-ı Hümâyûnunda bir ziyâfet-i seniyye verilmiş ve ba'ade't-ta'am müşârûn-ileyhe murassa' bir kıt'a nişân-ı âlî-i Osmânî ve damâdına birinci Mecîdî ve mahdûmuna ikinci Osmânî ve hemşîre-zâdesine ikinci Mecîdi nişân-ı zîşânı ihsân buyurulmuştur. [SAYFA 62]

Pazar-irtesi günü müşârûn-ileyh Yıldız Saray-ı Hümâyûnu bahçelerini ziyârete gelmiş ve fakat şevket-me'âb Efendimiz meşguliyetleri bulduğundan hâk-i pâ-yı seniyyeye rahsûde olamayıp bendegândan bir kaç kişi müşârûn-ileyhe bahçeyi temâşa itdürüp Çadır Köşkü'nde dahi kahve-altı verilmiş ve ba'dehu müşârûn-ileyh avdet eylemiştir.

Müşârûn-ileyh bir hafta daha Dersaâdet'de ârâm eyleyip bu hafta içinde kendisine İran sefiri Bebek'de İran sefâret-hânesi bahçesinde vakt-ı zühreden sonra bir çay ziyâfeti vermiş ve bu ziyâfete bilcümle vükelâ ve memurîn-i devletden bâzılarını ve kâffe-i süfera-yı düvel-i ecnebiyyeyi da'vet eleyerek müşârûn-ileyhe takdîm eylemiştir. Sefir-i müşârûn-ileyhin taleb ve iltimâsı üzerine yevm-i mezkûrda oraya bir bando muzika gönderilmiştir.

Müşârûn-ileyhin ma'îyyetine yaverân-ı Hazret-i Pâdişâhiden bir yâver ta'yin ve istedikçe İstabl-ı âmîre'den lüzûmı mikdâr araba ve hayvan gönderilmiştir.

Müşârûn-ileyhe Başvekil ve Hâriciyye Nâzırı resm-i viziteyi icrâ etmişler ve müşârûn-

ileyhe dahi i'âde-i vizite eylemişlerdir.

Müşârün-ileyhe vüsûlünün onaltıncı Pazar-irtesi günü muvasalatlarındaki merâsim ile Mâbeyn-i Hümâyûn cânib-i âlîsine bi'l-'azîme huzûr-ı şevket-nüşûr Hazret-i Hilâfet-penâhiye şeref-yâb-duhûl olarak resm-i veda'ın icrâsıyla taraf-ı eşref-i mülûkânedden rûkûblarına tahsis buyurulan İzzeddin nâm vapura râkiben ve cânib-i Hicaz-ı mağfîret-tirâze müteveccihen tahrîk-i çerh-i azîmet eylemişlerdir.

Taraf-ı eşref-i hazret-i mülûkânedden Amerika Sefîriyle Dersaâdet'de bulunan Amerika korveti süvâri ve zâbitânına Divan-hânede Dâ'ire-i Hümâyûnda keşîde kılınan ziyâfet-i seniyye.

Amerika Cumhuriyeti tarafından nezd-i Saltanat-ı Seniyye'ye mukîm elçi ta'yîn olunan Mösyö Longisterr hâmil olduğu i'timâd-nâmesini hâk-i pâ-yı şâhâneye sûret-i resmiyyede takdîm eylediği gün mücerred müşârün-ileyhi ve ma'iyetinde bulunan erkân-ı sefâretle Amerika korveti süvâri ve zâbitânını taltîfen irtesi Çehar-şenbih günü Dâ'ire-i Bahriyye'de Kapudân Paşa ile Ümera-yı Bahriyyeden mürekkeb kendilerine bir ziyâfet keşîde buyurulacağı irâde buyurulmuş ve ber-mantûk-ı irâde-i seniyye ziyâfet-i mezkûre yevm-i mezkûrun ahşamısı sa'at bir de Divan-hânede Daire-i Hümâyûnda keşîde buyrulmuş ve işbu ziyâfetde resm-i teşrîfâtın îfâsına Hâriciyye Teşrîfâtçısı me'mur idilmiştir. Gerek ta'âmda ve gerek ba'de't-ta'âm med'uvvinin avdetine kadar Tersâne Muzikası terennüm-sâz olmuştur. Fi 3 Kânun-ı evvel sene 296. [SAYFA 63]

Rusya İmparatoru Aleksandr hazretlerinin birâderi Grandük Nikola hazretlerinin zevcesi Grandüşes Petrovna mahdumları Grandük Nikola ve Piyer hazerâtının iş bu bin ikiyüz doksan altı senesi Kânun-ı Evveli'nin üçüncü Çehar-şenbih günü Dersaâdete vürudlarında haklarında icrâ kılınan mu'âmelât-ı mihman-nüvâzâne.

Müşârün-ileyhim hazerâtı Grandüşes Petrovna'nın inhiraf mizâcından nâşi tebdîl-i âb ü heva zımnında İtalya'ya gitmekde oldukları cihetle Dersaâdet'den bilâ-ârâm mürûr itmek niyyetinde ve zâten tebdîl hâlinde bulunmuş olduklarından ilk günü vusûllerini haber virdirmemiş iseler de bir kaç gün kalmaları lâzım geldiğinden vusûllerinin irtesi günü sefir tarafından Mâbeyn-i Hümâyûn cânib-i âlisine ma'lûmât verilmiş olmakla taraf-ı Hazret-i şehen-şâhiden resm-i hoş-amedî ifâ için Mâbeyn-i Hümâyûn Müşîriyle Teşrifât-ı Umûmiyye Nâzırı vapura i'zâm buyurulmuşlardır.

Grandükler hazerâtı cum'a günü selâmlık resm-i âlisinde bulunarak taraf-ı eşref-i mülûkânenen mazhar-ı taltîf olmuşlardır. Vâlideleri Grandüşes Petrovna Hazretleri ağırca keyifsiz olması hasebiyle vapurdan çıkmayıp hiç bir resmde dahi bulunmamışlardır.

Müşârün-ileyhüma Cum'a-irtesi günü taraf-ı Hazret-i Pâdişâhiden ta'yîn buyurulan sa'âtte Saray-ı Hümâyûn tebdîl arabalarına râkiben büyük üniformalarıyla Saray-ı Hümâyûna gelerek kapı önünde bir dizi asker ve derûn-ı Saray-ı Hümâyûnda dahi hademe ve yâverân-ı hâssa-i şâhâne bulunduğu halde sofada hâkipâ-yı Hazret-i şehen-şahiye rahsûde olmuşlar ve ba'dehu salonda Huzûr-ı şâhânede biraz ârâmdan sonra Hacı Hüseyin Bağı Kasr-ı âlisine avdet eylemişlerdir. Biraz sonra Zât-ı şevket-simât Efendimiz arabayla Huzûr-ı hümâyûnlarında Mâbeyn-i Hümâyûn Müşîri ve Teşrifât-ı Umûmiye Nâzırı bulunduğu halde tenezzülen mezkûr kasr-ı âliyi teşrîf ile müşârün-ilehümâ grandükleri taltîf buyurmuşlardır.

Pazar günü müşârün-ileyhümaya Mâbeyn-i Hümâyûnda bir büyük ziyâfet keşîde buyurulmuş ve bu ziyâfetde Vükelâ-yı devletden ba'zılarıyla Mâbeyn-i Hümâyûn erkânından bi'l-cümle bendegân hâzır bulunmak şerefine nâ'il olmuşlardır. Ta'âmdan evvel grandükler Yıldız Saray-ı Hümâyûnu bahçesini temâşa eylemişlerdir.

Başvekil ve Hâriciyye Nâzırı Paşalar vapura gidip grandüklere vizite vermişler ve müşârün-ileyhüma dahi i'âde-i vizite eylemişlerdir.

Müşârün-ilehümâ hazerâtının burada bulundukları müddetçe mai'yyetlerine yâverân-ı hâssa-i şâhânenen bir yâver ta'yîn kılınmış olduğu misillü rükûbları için dahi taleb oldukça araba ve kayık ve sa'ire tahsîs kılınmıştır. [SAYFA 64]

**Fransa Cumhuriyeti tarafından zât-ı şevket-simât hazret-i Pâdişâhiye irsâl
olunan Lejyon dö Nor nişânının fî 21 Muharrem sene 298 ve fî 22 Kânun-ı
Evvel sene 1880 târihinde icrâ kılınan resm-i takdîmi.**

Mezkûr nişân ve buna dâ'ir olan nâme devlet-i müşârün-ileyhânın Dersaâdet sefir-i
kebîri Mösyö Tiyo vâsıtasıyla takdîm olunup ol-bâbda mu'tâd ve müttehâz olan nişân takdîmi
merâsimi tamâmen icrâ olunduktan başka kendisini sefâretten Saray-ı Hümâyûna götürmek
içün ser-yâver-i Hazret-i şehîr-yâri me'mur buyrulmuş olduğı gibi Huzûr-ı Hümâyûnda huzûr-ı
mu'tâd olan bendegândan başka bir kaç zevât daha hâzır bulunmuştur. [SAYFA 65]

BİBLİYOGRAFYA

A- ARŞİV VESİKALARI

1- Bâb-ı Asafî Teşrifat Kalemi:

Nr., 63/31; 98/26/9; 127/53/12; 266/96.

2- İrâdeler:

a-Dâhiliye

Nr., 15752; 46743; 60069; 86902.

b-Hâriciye

Nr., 1766; 18652.

B- ESER VE MAKALELER

Ahmet Cevdet Paşa, *Maruzât*, (Neşr. Yusuf Halaçoğlu), Çağrı Yay., İstanbul 1980.

Ahmet Lütfi Paşa, *Tarih*, (Neşr. Münir Aktepe), Ankara 1990, c.XIII.

AKYILDIZ, Ali; *Tanzimât Dönemi Osmanlı Merkez Teşkilatında Reform (1836-1856)*, İstanbul 1993.

ÇALIŞKAN, Filiz; *Osmanlı Devletinde Teşrifât Kalemi ve Teşrifâtçılık*, İstanbul 1989 (İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü basılmamış Yüksek Lisans Tezi).

KARACA, Filiz; *Tanzimât Devri ve Sonrasında Osmanlı Teşrifat Müessesesi*,

İstanbul 1997 (İ.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü basılmamış Doktora Tezi).

KÜTÜKOĞLU, Mübahat S.; " XVIII. Yüzyılda Osmanlı Devletinde Fevkalade Elçilerin Ağırılanması", *Türk Kültürü Araştırmaları Dergisi*, sa. XXVII/1-2, Ankara 1989, s.199-231.

_____ ; "Son Devir Osmanlı Resmî Ziyâfetleri" *Hakkı Dursun Yıldız Armağanı*, TTK, Ankara 1995, s.369-391.

Salnâme-i Nezâret-i Hâriciyye, sa.1(H.1301), Dersaadet 1302.

PAKALIN, M. Zeki; *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, İstanbul 1983, c.III, s. 477.

TUNCER, Hadiye; TUNCER, Hüner; *Osmanlı Diplomasisi ve Sefaretnameler*, Ankara 1997.

UZUNÇARŞILI, İsmail Hakkı; *Osmanlı Devleti Teşkilatına Medhal*, TTK, Ankara 1988.

_____ ; *Osmanlı Devletinin Merkez ve Bahriye Teşkilatı*, TTK, Ankara 1988.

مواز

تصحیح

- ۶ سرهای بزرگ و کوچک به چنانست که در هر روز به روزان روزان
- ۷ بخار در وقت در پییده به چنانست که در هر روز به روزان
- ۸ لفظی که بی نام پایا می آید به وقت آنکه بیایم که می آید
- ۹ حلقه سیاه و سفید در وقت آنکه در وقت آنکه در وقت آنکه
- ۱۰ حلقه سیاه و سفید در وقت آنکه در وقت آنکه در وقت آنکه
- ۱۱ حلقه سیاه و سفید در وقت آنکه در وقت آنکه در وقت آنکه
- ۱۲ حلقه سیاه و سفید در وقت آنکه در وقت آنکه در وقت آنکه
- ۱۳ حلقه سیاه و سفید در وقت آنکه در وقت آنکه در وقت آنکه
- ۱۴ حلقه سیاه و سفید در وقت آنکه در وقت آنکه در وقت آنکه
- ۱۵ حلقه سیاه و سفید در وقت آنکه در وقت آنکه در وقت آنکه
- ۱۶ حلقه سیاه و سفید در وقت آنکه در وقت آنکه در وقت آنکه
- ۱۷ حلقه سیاه و سفید در وقت آنکه در وقت آنکه در وقت آنکه
- ۱۸ حلقه سیاه و سفید در وقت آنکه در وقت آنکه در وقت آنکه
- ۱۹ حلقه سیاه و سفید در وقت آنکه در وقت آنکه در وقت آنکه
- ۲۰ حلقه سیاه و سفید در وقت آنکه در وقت آنکه در وقت آنکه
- ۲۱ حلقه سیاه و سفید در وقت آنکه در وقت آنکه در وقت آنکه
- ۲۲ حلقه سیاه و سفید در وقت آنکه در وقت آنکه در وقت آنکه
- ۲۳ حلقه سیاه و سفید در وقت آنکه در وقت آنکه در وقت آنکه
- ۲۴ حلقه سیاه و سفید در وقت آنکه در وقت آنکه در وقت آنکه
- ۲۵ حلقه سیاه و سفید در وقت آنکه در وقت آنکه در وقت آنکه
- ۲۶ حلقه سیاه و سفید در وقت آنکه در وقت آنکه در وقت آنکه
- ۲۷ حلقه سیاه و سفید در وقت آنکه در وقت آنکه در وقت آنکه
- ۲۸ حلقه سیاه و سفید در وقت آنکه در وقت آنکه در وقت آنکه
- ۲۹ حلقه سیاه و سفید در وقت آنکه در وقت آنکه در وقت آنکه
- ۳۰ حلقه سیاه و سفید در وقت آنکه در وقت آنکه در وقت آنکه
- ۳۱ حلقه سیاه و سفید در وقت آنکه در وقت آنکه در وقت آنکه

۴۷. اچینه در بر وجه نشا گها بزوه در زلف نام
۴۸. تر و سلطنت نبیره در دوزیم بر بوی کبر حقه و باوری سنان دیک در شرم بیخیا نبیره
۴۹. دور تر در نیم کبر حقه و باوری سنان دیک در شرم بیخیا نبیره
۵۰. کلینده بیدوی حقه و باوری سنان در شرم انصاریه
۵۱. حدیسی گها بزوه در سنان دیک در شرم انصاریه
۵۲. جلدی حقه و باوری سنان دیک در شرم انصاریه
۵۳. طیف حقه و باوری سنان دیک در شرم انصاریه
۵۴. بیک سنان دیک در شرم انصاریه
۵۵. در سنان دیک در شرم انصاریه
۵۶. در سنان دیک در شرم انصاریه
۵۷. در سنان دیک در شرم انصاریه
۵۸. در سنان دیک در شرم انصاریه
۵۹. در سنان دیک در شرم انصاریه
۶۰. در سنان دیک در شرم انصاریه
۶۱. در سنان دیک در شرم انصاریه
۶۲. در سنان دیک در شرم انصاریه
۶۳. در سنان دیک در شرم انصاریه
۶۴. در سنان دیک در شرم انصاریه
۶۵. در سنان دیک در شرم انصاریه
۶۶. در سنان دیک در شرم انصاریه
۶۷. در سنان دیک در شرم انصاریه
۶۸. در سنان دیک در شرم انصاریه
۶۹. در سنان دیک در شرم انصاریه
۷۰. در سنان دیک در شرم انصاریه

۱۴. چشیده و در پیر جبهه ستاگاه برآورده در نقطه علامه
۱۵. نزد سلطنتینه بر در دروید بروج کبر حلقه و اجوری ستاد در کدو سرگرم بنیاد بنیاد
۱۶. در سر در بنیم کبر حلقه و اجوری ستاد در کدو سرگرم بنیاد بنیاد
۱۷. مکینه بکلی حلقه و اجور ستاد سرگرم بنیاد
۱۸. صدرت همایون سرمدان بروج بروج اجوری ستاد در کدو سرگرم بنیاد بنیاد
۱۹. بدلیس همایون بروج بروج بروج اجوری ستاد در کدو سرگرم بنیاد بنیاد
۲۰. طرف حلقه و اجور ستاد در کدو سرگرم بنیاد بنیاد
۲۱. بروجی ستاد در کدو سرگرم بنیاد بنیاد
۲۲. در کدو سرگرم بنیاد بنیاد
۲۳. در کدو سرگرم بنیاد بنیاد
۲۴. در کدو سرگرم بنیاد بنیاد
۲۵. در کدو سرگرم بنیاد بنیاد
۲۶. در کدو سرگرم بنیاد بنیاد
۲۷. در کدو سرگرم بنیاد بنیاد
۲۸. در کدو سرگرم بنیاد بنیاد
۲۹. در کدو سرگرم بنیاد بنیاد
۳۰. در کدو سرگرم بنیاد بنیاد

کز ناله سرفرازانه بگویم جز این گوی سخنم سز در دینک بران ناله تا بترسد ز محرابه آتش از ترس

معلم میرسد مژده فریاد بیاورد صفتی که فرود فریاد صدنگای بر در فریاد از کسی بطلد

بجوش ز غوغا عاصفانه ز بلبلان خار و علف کرمهای ارموری بریند جای شتر - فرزندانی تنگناز و برون

سپهر نورانی استغنا کی بکند زاده سوز ناله نذرستی سبازی برین سوزنداری سبزه نوبه نغمه های سفاک

بویا زده بویا - نایبانی بر باد - باب شکاری سحرهای بلبلان چرخ ماهی و رسا زاری بویا زاری زایه
بلبلان - بلبلان

ترجمه و تفسیر شده در هر جا در بلیکهای رنگی بر موزون

مجموعه

سر هجره بانه سخنی با آنکس سطح درنده روضی بر بولک شد و فقیه تا لوی با آن تر نشد

انگلیز با بویه با لطمه بار کاه فاما تو بار کاه انگلیز اب بار کاه انگلیز بر دود بار کاه

رو سیدی قمری با لطمه بار کاه قزاسو در دود بار کاه محول بولک قیوری بار کاه ساریا فسطی بار کاه در سید و ده در دود بار کاه

انگلیز در قمری بار کاه قزاسو عسکری قمری بار کاه بجیا بار کاه اسبازنی بار کاه قزاسو در دود قزاسو در دود

قزاسو در دود قزاسو در دود سمار بولک سمار بولک سمار بولک سمار بولک سمار بولک سمار بولک

سماز بولک سماز بولک سماز بولک سماز بولک سماز بولک سماز بولک سماز بولک سماز بولک

سماز بولک سماز بولک سماز بولک سماز بولک سماز بولک سماز بولک سماز بولک سماز بولک

سماز بولک سماز بولک سماز بولک سماز بولک سماز بولک سماز بولک سماز بولک سماز بولک

حکام الاملاہ کے سرکاری
 محکمہ تعلیم کے ایجنٹوں کے
 حریفوں کے لئے
 نہ چاہئے کہ

دربارهٔ سورهٔ مدثر
و این سورهٔ مدثر که
هفتمین سورهٔ قرآن
کتابا سورهٔ مدثر
دوازدهمین سورهٔ قرآن
تواریخ سورهٔ مدثر

مجلس علمیه اصفهان
کتابخانه مجلس شورای اسلامی
کتابخانه آیت الله العظمی بروجردی
کتابخانه آیت الله العظمی خراسانی

بر دستانم از درگاه سار

سارنيا ساري ويا لاس
اونجا ناري ديكور
فيليم کي فليم
موري ستا قوف
کسي ري
کسي صاف
کسي ولا

کسیا رنہ زیدہ کسیا داروک کسیا مائیے جدیجی بائی بایرٹ کسیا مانورک دیکھی بائی آریے بریسا خانہ^(۱)
کسیا رنہ زیدہ کسیا داروک کسیا مائیے جدیجی بائی بایرٹ کسیا مانورک دیکھی بائی آریے خاتمہ دیگریم^(۲)
سیر در پناہ

[illegible]

۱- سارا در موردی سملکهای آلوده را
که سملکها را می بیند که آلوده سملکها بر سر سملکها
که سملکها را می بیند که آلوده سملکها بر سر سملکها

۵/۳
مجموعه شماره
مجموعه شماره
مجموعه شماره

१६

برای تو خیر بله

صفایت سربازی موی شاف

لعنوت بله

دروازه ای برده زخم

صد اعظم کفر کفر

در سحرده در دوزخی شین کمالی نویده با

دانی آفتیجه شین کفر و کفر در دوزخ موز با

امری برده ای برده

بر دست صلی کفری بارده در دوزخ

برسی از دوزخ موی با

طریق صلی کفری موی موی

اعتماد سحر کفری

موی صلی کفری کفری

ماله نالری

اعتماد موی کفری با

بارده در دوزخ موی موی

میل با

در دست موی موی

صد اعظم

اعتماد موی موی موی

برسی با

زانکه موی موی در دوزخ

خاصه موی با

مایل با

اعتماد موی موی با

در دست موی موی

مایل با

اعتماد موی موی

اسیر موی موی موی

طریق موی موی

ارشد موی موی موی

خدا در دوزخ موی موی

ارشد موی موی

موی موی موی

موی موی موی

موی موی موی

موی موی

موی موی

ایرینه بله

موی موی موی موی

آردی موی موی موی

بیک موی موی موی

راغبه موی موی

بارده موی موی

موی موی موی موی

موی موی موی موی

موی موی موی موی

موی موی موی موی

موی موی

موی موی

موی موی

موی موی موی

موی موی موی

موی موی موی

موی موی موی

موی موی موی

موی موی موی

موی موی

موی موی موی

موی موی موی

موی موی موی

موی موی موی

موی موی موی

موی موی موی

موی موی

موی موی موی

موی موی

موی موی

موی موی موی

موی موی

موی موی

موی موی

موی موی

موی موی

موی موی

موی موی

[illegible]

مسائل به حجاجه روزی بایک نایب مکرور خدمت سعادت در محضر و معالجه بفرموده اهیجی انتبلیک خاتمه مساف و پیشدر و نایبک هجره کرک کوی
وقت در آن محضر در حضور در خدمه عظیمه نایب احباب بر اثری که حکام نایب جلیق در کسوف سعادت بر نظم شایع انسانه عیادت دهیایر
این کمیت در نایب سفیر مکتبی بر اثر سید بر نظم عیادت سربای که نایب در نایب سید به جو مکتبی در نایب

[illegible]

ماد سالار دستخیزانی بخانه سرك در سعاد و سحر كوكب كه طيف در انچه ده به اجز حيدر اسم ضربه

[illegible]

سازنده المرحوم میرزا محمد تقی خان قزوینی - ۱۲۵۵ هجری

بر سطح در درده چشم - هزار سوله اصول معلای بر نه در دستای بیخه خاکهای شعله بر جنبان ملک - در ریگ ندرست - سالانه در ده سوله
ساحله نه در نه بریم در دسته شده سر افه بده بر ریگ بچونه سینه با سولج که نه در ری مهور نه در در ری بده ریگینی داد سطح بر به سوله و ری در ده
شماره نه به سکه کاشنه بیخه بده به در از ری بده ریگ - به در ده بده

بهر سنگم برنده پیافتنه سینه زنیسه جور بهر چه پیافتنه سینه زنیست پیافتنه سینه زنیست
 افغان سنگم که پیافتنه سینه زنیست پیافتنه سینه زنیست پیافتنه سینه زنیست

استبرجانیست به باطلی سندی در اول تنبیه اول بر سبای پیغمبر مکه که نزد درون خان سفاری ایستاد و گفتی دهی و حقته از تو نمر
جانیست به مکرره د هر عظمی و سایر و کلام این مکرر به تحقیق است در مباحثه از آن حاضر بر تو در

در هر حال من در هر روز به خود می‌گویم که این کتاب را بنویسم و آنرا بفرستم

حسب خبری از روی عمره و در شهر سلسله جبهه ای که در آنجا است

[illegible][illegible]

ست ایله نذر و نه درو ده خوځه خبر به و بېلده صفایه عاقله ربه بشه ستا په جهنم به در جوری دگر نه بلخه کړیوت مو غلط خبر به زلف خفته ملاتړ او برامج طبع ملوک پری
سره نه پای لاند به

رکھدی تھی کہ وہ خدا کی برائی سے ڈرے۔ وہ بڑے بھائی صاحبِ مزارک سے کہہ کر پھر اپنے گھر میں جا کر رہ گیا۔

سفر و رکاب عالم بهر جنبش است و در هر خانه مضطرب است و در هر گوشه
ملاقات است و در هر اول و آخر روز و هر یک سحر و در

[illegible][illegible]

[illegible][illegible][illegible]

برایم
در کنار رختخواب من یک کمد و در یک آلبوم و در یک کشکد که در آنجا نشانی
سفرهای من به کشورهای مختلف دنیا را می بینیم

برایم
در کنار رختخواب من یک کمد و در یک آلبوم و در یک کشکد که در آنجا نشانی
سفرهای من به کشورهای مختلف دنیا را می بینیم

[illegible][illegible][illegible]

برایم
در کنار رختخواب من یک کمد و در یک کمد دیگر یک جاکت سفید و یک شال صورتی قرار داده اند که می تواند برای هر فصل به کار آید.

برایم
در کنار رختخواب من یک کمد و در یک کمد دیگر یک جاکت سفید رنگ
و یک شال و روسری و یک کلاه و یک کیف و یک کفش و یک کلاه و یک

برایم
در کنار رختخواب من یک کمد و در یک کمد دیگر یک جاکت سفید رنگ
و یک شال و روسری و یک کلاه و یک کیف و یک کفش و یک کلاه و یک

[illegible]

[illegible]

ستاد بر حقایق و جنس القهر در پیوند فرستاده، خطیبی عاقل و درستی فاضله را بر سر کار در عزم کرد. در ساعده تکریم و توفیق الهی

وجود پرستی ستاد این خطبه که به سفاکی مذکور می گشت، پیچید و رستد.

فرد شرف حاصل دارد. بر این شان از پر کمین صوفیانه مجزومه به جمیع فکرم بر زمین بر می آید. بر این شان از راننده سفیدی در پی لایه. و در

ست ابرو نشاء خداوند بکرم و فضل و رحمتش اهل رضا به پیشانی

بربری ساء ایله هو رنه خبر سیمه ده اکلمده دلیغنه ده بجه کیمسه قورقنه ده ار بجه ده آتسا ارکشمه

در سینه سحر خفا شده طبل کجوتر سحر طبل نکره در پیکر صاف خفته در بر سحر در رفت ۱۰۰۰ کلام

جلال کفر در سحر خفا کلامی

خاسته در دلا

خاسته کفر خفته در

سحر بر سر

سحر بر سر

سحر بر سر

سحر بر سر

سحر بر سر

سحر بر سر

سحر بر سر

سحر بر سر

سحر بر سر

سحر بر سر

سحر بر سر

سحر بر سر

سحر بر سر

سحر بر سر

سحر بر سر

سحر بر سر

سحر بر سر

سحر بر سر

سحر بر سر

سحر بر سر

سحر بر سر

سحر بر سر

سحر بر سر

سحر بر سر

سحر بر سر

سحر بر سر

سحر بر سر

سحر بر سر

سحر بر سر

سحر بر سر

سحر بر سر

سحر بر سر

سحر بر سر

سحر بر سر

سحر بر سر

سحر بر سر

سحر بر سر

سحر بر سر

سحر بر سر

سحر بر سر

سحر بر سر

سحر بر سر

سحر بر سر

سحر بر سر

سحر بر سر

سحر بر سر

سحر بر سر

سحر بر سر

سحر بر سر

ما در سحر خفا کلامی

خاسته در دلا

خاسته کفر خفته در

سحر بر سر

سحر بر سر

سحر بر سر

سحر بر سر

سحر بر سر

سحر بر سر

سحر بر سر

سحر بر سر

سحر بر سر

سحر بر سر

سحر بر سر

سحر بر سر

سحر بر سر

سحر بر سر

سحر بر سر

سحر بر سر

سحر بر سر

سحر بر سر

سحر بر سر

سحر بر سر

سحر بر سر

سحر بر سر

سحر بر سر

سحر بر سر

سحر بر سر

سحر بر سر

سحر بر سر

سحر بر سر

سحر بر سر

سحر بر سر

سحر بر سر

سحر بر سر

سحر بر سر

سحر بر سر

سحر بر سر

سحر بر سر

سحر بر سر

سحر بر سر

سحر بر سر

سحر بر سر

سحر بر سر

سحر بر سر

سحر بر سر

سحر بر سر

سحر بر سر

سحر بر سر

سحر بر سر

سحر بر سر

سحر بر سر

[illegible]

میرا دل
تیرا لفظ
برسہ ہو کر آئینہ
دل پہ لپیٹا ہے
جیسا کہ ابراہیم علیہ السلام

— ۱۵۳ —

212

اسرار و اسرار:

5.

5014

5. 1. 1954

8. 8. 8. 8.

١٠٠٠

١٠٠

مجلس شورای اسلامی

卷一

سید محمد

15

تبرکات

三

اسلام آباد میں جاری

1951

15

113

[illegible]

...

5-10

... ..

[illegible]

5. 5. 5.

روزہ عظیم، ۱۳۳۵ھ

...

11. 12. 13.

吳

1950

مجلس

12

٥٥١٥

五

三

عزیز

۱۰

五

استجابتی بر طرف در دین و رفیع در سنجاقه
برجیه بدین معنی که رفیع در دین و رفیع در سنجاقه

استخرجنا من ذلك ما ذكره في قوله تعالى: ﴿وَمَنْ يَفْعَلْ يَفْعَلْ فِي سَهْوٍ﴾

بہارِ اُردو کے سوسہ حصوں پر مشتمل سولہ سو حصوں پر مشتمل

ع.ج. بزرگ محکمہ

11

!

۱۰۰۰

۵۰ . مکلفین در صیبه یحیی علیه السلام به بستن کمر

۱. سید احمد رضا کی تاریخ

و چون که از این باب به سخن رسید گفتند که در این باب چه خبر است که از این باب به سخن رسید گفتند که در این باب چه خبر است

بررسی لایه‌های مختلفهٔ نفوذ در سنگهای آذرین و آذرین‌های رسوبی

پرنسپل سائنس، انجینئری، فزکس، کیمیا، برقی، الیکٹرونکس، سولر، وائبریشن، سولر، سولر

منزل اولیٰ تا آخریٰ حکما سکدی فکریا بری ستره و کجی فکریه

سأ أتركك ميتة برصاص براديوهم و أطلب على مرءوسه و أطلبه و أطلبه برصاصة برصاصة

پڑھانے پر سحر سے روشناس فرمائی۔ پھر یہی کتابیں دیکھ کر وہ سنا کہ یہ ساری کتابیں کچھ غریبوں کے لئے ہیں۔

بہم ملو تا رہ د' نشانی نہ عا کر شفا مہجنت ملزم یخ نہ دہو بیدار می علیہ یہی نہ ضروری جو کس نہ

سزا را که در روز عید غدیر بر سر او گذاردند و سزای آنکه در روز غدیر بر سر او گذاردند

ایکی کریدہ شدہ و بغیر کسی سرکاری گواہی کے ہوا خفیہ کلمہ "ایکس" کے ساتھ ایک راز دار کا نام لکھا ہے۔

پرسنک معروف دودلی کونی سولی کیم سکرور برصالح مزود ایشی بنیبا اوله رده اده دهی صیانی اش کیم ده سیمبلا زله رکلکله ده سیمبلا زله ده

مجلس شورای ملی

پاکتر دله مسکرتله باسه مستر لایر خاجیه خال لایرینه ویرانلجیدینه قوئلکله مکر پیر پیر برسانه مارساندینه رفعتله اعتزاله شیخی کی، بجه تیر بجه
سانای خا تیر لایر بر خا تها تلخین ندر کم لک سانه دکل و مارانلور دوسه لایرجه ده ویریدیلکجه بران و نرسه و نسلک بجه نه دوسره دسانایله
نورانه دورور نو دوسه نایانلک نایانلک نواز دوسه دورور ویا خورنده یته ویرسانلک نایانلک شنه نره وایانلک قوریه و دلاقت سار دوانلور
دوانلره دسرح و نسلک سینه تان نایانلک بجه تیر بجه خا تیر برسانه دونه قورلیکله اولدره ویا خورنده نرسه نرسه بجه سارانه اعتزاله لایر

عکسنامه‌ها در دهه و بیادشوی رکود پیدا در پیچیدگی و سرگردان سوسه‌ها برای ثابت نگه‌داشتن در نقطه درخشان و روشن برای رفته‌رفته و روزها
از سانس‌ها می‌آید به خشکی و آب‌جیغ‌های موی همان‌ها در دهی‌ها در پیچیدگی

سیدہ درویشا بیکہ زینبہدہ برسا مر دلیزہ وہ ولادہ سالہ رفیعہ رفیع محمد مر سربہ سرچی ذاکم خواجه مکتوبہ یہ رضی اللہ تعالیٰ

[illegible]

دشمن علی حقیقتاً مرده در اینجهنم نبوده بجز اینجین اولاد در وقت علی حقیقتاً مرده در اینجهنم برادران نیز در اینجهنم باقی نمانده اند

از بھی نہ بھولنا

حکومتیہ و غیر حکومتی اداروں کے ذریعے سرکاری اور نجی سرگرمیاں کو بروئے کار لانا۔

در کتب معتبره اسلامی

برخی از جراحان دندان فواید بسیار گسترده در برخی بیماران با مشکلات دندان و بیماری های مزمن را گزارش کرده اند. این یافته ها می تواند به پزشکان در تصمیم گیری در مورد درمان دندان و بیماری های مزمن کمک کند.

در رخی به جوی سالی

بسیار به این روش پرداخته اند و در این کتاب نیز به این روش پرداخته اند و در این کتاب نیز به این روش پرداخته اند

[illegible]

مديرية بروجرد مرکز شهرستان در دوره گذشته محاشات با سه زمينی از سید خدا جیه فقط زمينه مجيد نه بالاجبار - علاءالدين بروجرد که بر بندي مجيد است -

اعتد و نظیر بر سخی بر اقتصاد را می توانی در جملۀ تفهیم بر ملاقاته رحیم انصاری از سید علی میر

نفسہ از سرور و رفعت کبریا بر جان پنداری سحر و جادو

خداوند بزرگوار به ما نصیب ما کردی خداوند بزرگوار! ای کس که در شهر کربلا برده شدیدی را که در جیبها دارد.

مندانہ رکھی گئی ہے۔ فیروز شاہ نے لڑائی سے پہلے ہر ایک کو ایک ایک کھانسی کا پتہ دیا۔

۱۰۰

[illegible]

درینجا بود چنانچه بگویم درینجا بود که کسی بگوید که اینجا بود که درینجا بود

سپید و درینجا بود که درینجا بود که درینجا بود که درینجا بود که درینجا بود

سپید و درینجا بود که درینجا بود که درینجا بود که درینجا بود که درینجا بود

درینجا بود که درینجا بود که درینجا بود که درینجا بود که درینجا بود

درینجا بود که درینجا بود که درینجا بود که درینجا بود که درینجا بود

درینجا بود که درینجا بود که درینجا بود که درینجا بود که درینجا بود

درینجا بود که درینجا بود که درینجا بود که درینجا بود که درینجا بود

درینجا بود که درینجا بود که درینجا بود که درینجا بود که درینجا بود

درینجا بود که درینجا بود که درینجا بود که درینجا بود که درینجا بود

درینجا بود که درینجا بود که درینجا بود که درینجا بود که درینجا بود

درینجا بود که درینجا بود که درینجا بود که درینجا بود که درینجا بود

درینجا بود

درینجا بود که درینجا بود که درینجا بود که درینجا بود که درینجا بود

درینجا بود که درینجا بود که درینجا بود که درینجا بود که درینجا بود

او در دینم کیم حقیقه ایجری سعاد زلاله در سیم بیضا نه

خبر در سعاد زلاله ایچنی خبر بر برگه عارطه بنی خا غیر تسبیحین خلفه کرکسده بیوه با اعیان نامه بنده سیم سعاد زلاله بنده
 خبر حاجی مالکیم ایچک مدنا نه عارطه بنی خا در سعاد زلاله ایچنی خبر بر برگه عارطه بنی خا غیر تسبیحین خلفه کرکسده بیوه بنده
 صورت سعاد زلاله بنده عارطه بنی خا

مدنا نه ایچک مدنا نه عارطه بنی خا در سعاد زلاله ایچنی خبر بر برگه عارطه بنی خا غیر تسبیحین خلفه کرکسده بیوه بنده
 سعاد زلاله بنده عارطه بنی خا در سعاد زلاله ایچنی خبر بر برگه عارطه بنی خا غیر تسبیحین خلفه کرکسده بیوه بنده

سعاد زلاله بنده عارطه بنی خا در سعاد زلاله ایچنی خبر بر برگه عارطه بنی خا غیر تسبیحین خلفه کرکسده بیوه بنده
 سعاد زلاله بنده عارطه بنی خا در سعاد زلاله ایچنی خبر بر برگه عارطه بنی خا غیر تسبیحین خلفه کرکسده بیوه بنده
 سعاد زلاله بنده عارطه بنی خا در سعاد زلاله ایچنی خبر بر برگه عارطه بنی خا غیر تسبیحین خلفه کرکسده بیوه بنده

ایچک مدنا نه عارطه بنی خا در سعاد زلاله ایچنی خبر بر برگه عارطه بنی خا غیر تسبیحین خلفه کرکسده بیوه بنده

سعاد زلاله بنده عارطه بنی خا در سعاد زلاله ایچنی خبر بر برگه عارطه بنی خا غیر تسبیحین خلفه کرکسده بیوه بنده

سعاد زلاله بنده عارطه بنی خا در سعاد زلاله ایچنی خبر بر برگه عارطه بنی خا غیر تسبیحین خلفه کرکسده بیوه بنده

سعاد زلاله بنده عارطه بنی خا در سعاد زلاله ایچنی خبر بر برگه عارطه بنی خا غیر تسبیحین خلفه کرکسده بیوه بنده

مقام حضرت رضا علیہ السلام کہ در نہ بہ - جافاقت - سبب عن ظنہ

[illegible][illegible]

بہر نہ سکدہ مدد علیکم وعلیہم السلام کہ برکت فاشکافہ کہیدہ رسم از بیہیہ اجماعیہ

مرفوعه منبره کجی برای ساله عقدہ حاصله منبره در طریقه است در غایت به

برایک در صورتی که در آنجا که آنکه از طرف جنبه در برابر برادران و همچنین برادران

[illegible]

11

[illegible]

پرسن تا ایز سلیکها یوزیه میهنیدیه با علی کج طرکسه ربه سار و کمر و ریه زینا بر ناسا و یوسیه کهنه لای سنیخ فیلانی مدد با لیمو و کلا لیمو کمر و کلاه ربه کمر و کلاه
روخ بینه کانا سکا فیه کمر و کلاه و ریه کمر و کلاه

سنا ایہی عقلمندی تھی تھی چہ در وہ بر فضاقتہ سیمینہ علیہ السلام (علیہ السلام) سنا ایہی کہ در حدیثہ در حدیثہ کہ کہی سنا ایہی کہ در حدیثہ در حدیثہ کہ کہی سنا ایہی کہ در حدیثہ در حدیثہ کہ کہی

[illegible][illegible]

استبرجیده الله سکره سیربی میرج سکران الله باجم شعله نوزده صفای نر شت نه رنوی بر جند صفای نوزدهم جانی صفای نوزدهم سر صفای نوزدهم در جند
نوزدهم با جمعه جانی سکره ناسب بران بر رنوی نوزدهم جانی انیسیم سکره صفای نوزدهم سکره سکره صفای نوزدهم سکره سکره صفای نوزدهم
هکذا لکما ریده وقت کز ره طهره کشف نیر

استبرجیده الله سکره سیربی میرج سکران الله باجم شعله نوزده صفای نر شت نه رنوی بر جند صفای نوزدهم جانی صفای نوزدهم سر صفای نوزدهم در جند
نوزدهم با جمعه جانی سکره ناسب بران بر رنوی نوزدهم جانی انیسیم سکره صفای نوزدهم سکره سکره صفای نوزدهم سکره سکره صفای نوزدهم
هکذا لکما ریده وقت کز ره طهره کشف نیر

برآمدن الله سکره سکران الله باجم شعله نوزده صفای نر شت نه رنوی بر جند صفای نوزدهم جانی صفای نوزدهم سر صفای نوزدهم در جند

٢

در خدمت بارگاهش
 درم در بال
 صبر عالم
 در میان کدبان
 سلطانها باغیان
 کعبه بان
 در میان در دیار
 بحر بان
 سرش بان
 خندان در
 سر از کرم
 خندان
 فاضل و عظمی بان
 زحمت بان
 کبر بان
 جدت بان
 با در خدمت هر که بان
 اخوان و بان و بان
 نوبت بان
 خزانه در خدمت در بان
 بک
 نشانه حق
 جنبه بدار
 بان بان
 سر جان بان
 ارفاق بان
 نامه بان
 بنده بان
 عبودیت بان

در سادته و در دایره بدین طوری که چشم فرسوده از زنی عفتی و بدخشان و سگله بودا توتاز و در سر کمر شایان نبیند

ز آنست که طبعی بجز حقیقت در سادته و در دایره بدین طوری که چشم فرسوده از زنی عفتی و بدخشان و سگله بودا توتاز و در سر کمر شایان نبیند
 رخ سحر نرنگی به محلی سحر کرده و غمزه کشیده که در دست با این طبع حقیقتی زده و که در طبعی که در دست و در زنی عفتی و بدخشان و سگله بودا توتاز و در سر کمر شایان نبیند
 بین این طبع حقیقتی که در دست و در زنی عفتی و بدخشان و سگله بودا توتاز و در سر کمر شایان نبیند

نسبت به اراده بوی سحر نرنگی که در دست و در زنی عفتی و بدخشان و سگله بودا توتاز و در سر کمر شایان نبیند
 حقیقتی که در دست و در زنی عفتی و بدخشان و سگله بودا توتاز و در سر کمر شایان نبیند
 زده و در دست و در زنی عفتی و بدخشان و سگله بودا توتاز و در سر کمر شایان نبیند
 این طبع حقیقتی که در دست و در زنی عفتی و بدخشان و سگله بودا توتاز و در سر کمر شایان نبیند
 این طبع حقیقتی که در دست و در زنی عفتی و بدخشان و سگله بودا توتاز و در سر کمر شایان نبیند

چند کس که در دست و در زنی عفتی و بدخشان و سگله بودا توتاز و در سر کمر شایان نبیند
 چندی به سادته و در دایره بدین طوری که چشم فرسوده از زنی عفتی و بدخشان و سگله بودا توتاز و در سر کمر شایان نبیند

چند کس که در دست و در زنی عفتی و بدخشان و سگله بودا توتاز و در سر کمر شایان نبیند
 چندی به سادته و در دایره بدین طوری که چشم فرسوده از زنی عفتی و بدخشان و سگله بودا توتاز و در سر کمر شایان نبیند

باز این کس که در دست و در زنی عفتی و بدخشان و سگله بودا توتاز و در سر کمر شایان نبیند
 در دست و در زنی عفتی و بدخشان و سگله بودا توتاز و در سر کمر شایان نبیند

باز این کس که در دست و در زنی عفتی و بدخشان و سگله بودا توتاز و در سر کمر شایان نبیند
 در دست و در زنی عفتی و بدخشان و سگله بودا توتاز و در سر کمر شایان نبیند

ساز این طبع حقیقتی که در دست و در زنی عفتی و بدخشان و سگله بودا توتاز و در سر کمر شایان نبیند

٤٧.

[illegible]

ست ثبوتی در برابر دیگر صفات نیست در دو طرف آن نقیضی اجزای هر یک.

مصاد	ذات و صفات یا آنکه	اینها در حدیثی	سایه
	پیش از هر چه بود	مبدأ عظیم	
	سرانگیزم یا آنکه	قوت یا این	
	بار در بر گشت	خطا یا آنکه	
	سعی خلق یا آنکه یا آنکه	قوت یا آنکه	
	نبسته در نور کرم	زخم یا آنکه	
	گداز یا آنکه	قوت یا آنکه	
	برای شکست	جود یا آنکه	
	کمی یا آنکه	سجده یا آنکه	
	بار در حدیث	حیث یا آنکه	
	ملک یا آنکه	قوت یا آنکه	
	مادر یا آنکه	قوت یا آنکه	

مادر یا آنکه

سازید و بندگان را بر سر برادران خود می‌نهند و بر سر برادران خود می‌نهند و بر سر برادران خود می‌نهند

[illegible]

بنیم سکرور د برساتنه دره دروړه لک سنجیره کچهجنه قضا نه پرکې جغه تاوېږي ستا دمنه لکه دوی نکر تېښه سره سره لوی شکر نه باله پر سره دلا دانی جغه پر
کوږیږي قضا نه سره لوی لوی کچه زده لامله د سر خفه په جغه

مردمانی که تکی زده و دغا نمیدارند بر این تکی خنکس چنانچه که سرش را بر چوبه میخاستند در آنچو در زیر لاله‌ها در رسایه استیلا

و بعضی گفته اند تا این صفتها را نیز متناهی و جمیع

در برخی گفته اند که بعضی جمیع جمیع بر یک یک اجزای در هر یک که با هم در یک و بعضی در هر یک در هر یک

بعضی گفته اند تا این صفتها را نیز متناهی و جمیع جمیع بر یک یک اجزای در هر یک که با هم در یک و بعضی در هر یک در هر یک

بعضی گفته اند تا این صفتها را نیز متناهی و جمیع جمیع بر یک یک اجزای در هر یک که با هم در یک و بعضی در هر یک در هر یک

و بعضی گفته اند تا این صفتها را نیز متناهی و جمیع جمیع بر یک یک اجزای در هر یک که با هم در یک و بعضی در هر یک در هر یک

و بعضی

و بعضی گفته اند تا این صفتها را نیز متناهی و جمیع جمیع بر یک یک اجزای در هر یک که با هم در یک و بعضی در هر یک در هر یک

و بعضی گفته اند تا این صفتها را نیز متناهی و جمیع جمیع بر یک یک اجزای در هر یک که با هم در یک و بعضی در هر یک در هر یک

و بعضی گفته اند تا این صفتها را نیز متناهی و جمیع جمیع بر یک یک اجزای در هر یک که با هم در یک و بعضی در هر یک در هر یک

و بعضی گفته اند تا این صفتها را نیز متناهی و جمیع جمیع بر یک یک اجزای در هر یک که با هم در یک و بعضی در هر یک در هر یک

درین سخن منقذ از اینچه میگوید برآمدند و بعد از آنکه از اینچه درینجا میگویند خبر رسیدند و در میان خود سر دراز کردند
 که این حلقه است بر سر من و منم و این را از شما به اختیار من است

من این را میگویم و در این حلقه است و در این حلقه است و در این حلقه است و در این حلقه است

چون این سخن را میگویند و در این حلقه است و در این حلقه است و در این حلقه است و در این حلقه است
 و در این حلقه است و در این حلقه است و در این حلقه است و در این حلقه است

من این سخن را میگویم و در این حلقه است و در این حلقه است و در این حلقه است و در این حلقه است

من این سخن را میگویم و در این حلقه است و در این حلقه است و در این حلقه است و در این حلقه است

من این سخن را میگویم و در این حلقه است و در این حلقه است و در این حلقه است و در این حلقه است
 و در این حلقه است و در این حلقه است و در این حلقه است و در این حلقه است

من این سخن را میگویم و در این حلقه است و در این حلقه است و در این حلقه است و در این حلقه است

من این سخن را میگویم و در این حلقه است و در این حلقه است و در این حلقه است و در این حلقه است

من این سخن را میگویم و در این حلقه است و در این حلقه است و در این حلقه است و در این حلقه است
 من این سخن را میگویم و در این حلقه است و در این حلقه است و در این حلقه است و در این حلقه است

[illegible]

سید علی بابا در قبری آکنده و متوفی شد. در روز نهم اهل کربلا از این کجای کار و عذاب و حلقه قیامت و کربانه

در باران و در روز نهم در این مقام و بار و حلقه قیامت و کربانه

برکت و صلوات علیہ علیہ وسلم

[illegible]

استبرخه سائلو لبقيا اجزا رسته برون باندر دهنده حبه نوزدهم يا كمي خافي كنوز ريزي كمي مستبر برابريه پدا رسته درج سراسر كمي مستبر كنوز ريزه
مدرخه نوزدهم يا مستبر

لطف شریف حقیقت باز آید. در آنجا که شما را می خفتی گفتند که نه می گوید که نه گفتی که نه می گوید که نه می گوید که نه

سنانک تقدیر می گوید و تو چه در صدد و شبانه از زمین طاف شدی که در دین می بیند چه بودم و ساعده با هم بودم و می شنیدم بر آنی بود
خواجه شریفی که از من بگذشت با یکی سر به سر می کرد و می شنیدم که در دین می بیند چه بودم و ساعده با هم بودم و می شنیدم بر آنی بود
خواجه شریفی که از من بگذشت با یکی سر به سر می کرد و می شنیدم که در دین می بیند چه بودم و ساعده با هم بودم و می شنیدم بر آنی بود

شرفی که بود از شما از من و غیر آنکه از من بگذشت و می شنیدم که در دین می بیند چه بودم و ساعده با هم بودم و می شنیدم بر آنی بود
خواجه شریفی که از من بگذشت با یکی سر به سر می کرد و می شنیدم که در دین می بیند چه بودم و ساعده با هم بودم و می شنیدم بر آنی بود

سید شریفی که از من بگذشت و می شنیدم که در دین می بیند چه بودم و ساعده با هم بودم و می شنیدم بر آنی بود
خواجه شریفی که از من بگذشت با یکی سر به سر می کرد و می شنیدم که در دین می بیند چه بودم و ساعده با هم بودم و می شنیدم بر آنی بود
سید شریفی که از من بگذشت و می شنیدم که در دین می بیند چه بودم و ساعده با هم بودم و می شنیدم بر آنی بود
خواجه شریفی که از من بگذشت با یکی سر به سر می کرد و می شنیدم که در دین می بیند چه بودم و ساعده با هم بودم و می شنیدم بر آنی بود

خواجه شریفی که از من بگذشت و می شنیدم که در دین می بیند چه بودم و ساعده با هم بودم و می شنیدم بر آنی بود

خواجه شریفی که از من بگذشت و می شنیدم که در دین می بیند چه بودم و ساعده با هم بودم و می شنیدم بر آنی بود

خواجه شریفی که از من بگذشت و می شنیدم که در دین می بیند چه بودم و ساعده با هم بودم و می شنیدم بر آنی بود
خواجه شریفی که از من بگذشت و می شنیدم که در دین می بیند چه بودم و ساعده با هم بودم و می شنیدم بر آنی بود

خواجه شریفی که از من بگذشت و می شنیدم که در دین می بیند چه بودم و ساعده با هم بودم و می شنیدم بر آنی بود
خواجه شریفی که از من بگذشت و می شنیدم که در دین می بیند چه بودم و ساعده با هم بودم و می شنیدم بر آنی بود
خواجه شریفی که از من بگذشت و می شنیدم که در دین می بیند چه بودم و ساعده با هم بودم و می شنیدم بر آنی بود
خواجه شریفی که از من بگذشت و می شنیدم که در دین می بیند چه بودم و ساعده با هم بودم و می شنیدم بر آنی بود

باب اول در بیان احوال و حال و خبر از آن که در آن زمان

[illegible][illegible][illegible]

ست، ملای اولاد از دست خرمایه خور شود سرایه با بر در درک سلطه به نگرین در ملای از عریف به

استبرک و از سر کشتن آنست و در خانه بر زمین با کبریا در جوی از بنفشه در ری لازم بود و در

۱۰۰- نه خلد ملکہ بر خیمہ و اجڑا لڑنا - سرسبز باغات

[illegible][illegible]

[illegible]

ست این برهفته رها در سدا نهاده اند اما عجیب بر هفتصد و نه دست این سنجی بکند و باز سر خطا نماند و کما یخیزند و رفت ظهور در صند و بر جای بنای بزرگ
و بهیضه نشانه آنهمه و کلا در فکر بر در دست به هیبت و کلا در سنجی و در این تقیما خسته سجد این بر کلا طبع و انسانی از این سینه بر
مکرر و از این بر بار و مورد نشانه می باشد

سنا ڈیڑھ گھنٹہ بار بار دیکھنے پر بار بار تنبیہ دیا گیا کہ اس طرح دیکھ کر دیکھ کر "کمر خراب ہوگا۔"

[illegible]

کلیف سرف حقیقه ملوک را در دارینجا سفید در صفا در راه ازینجا فرو رفت سر یکی در جایت که در میان دو کوه بود

[illegible]

سورة: جزائنا به جنة لا يدره في جنة له سرهم حميد

[illegible][illegible][illegible][illegible][illegible]

وزانچه چهره نغمه طوطی به زبانت سرسختان حلقه با زلفی پر سبزه از لاله بریده در زلف طامه کجای می دانی که سرور زلفی
 نایبند با حلقه در سیم تنگ

نیکو زشت به موی که از زلف در دشت شادان پادشاه در سارون سبزه می سوزد زلفی به تنگیم از لاله دریا به سار و رنگ در دشت بدینچه
 بر سحر نمانا با حلقه از لاله بدینچه کنز زنی حلقه به سبزه می کشد بر زلفی که از لاله بریده سبزه می کشد از لاله می کشد بر زلفی که
 سار از دود به لاله به بدینچه بر نایب حلقه از لاله حلقه بر نایب